№ 93. ВТОРНИКЪ, 28 НОЯБРЯ. 1861. WTOREK, 28 LISTOPADA. Nr. 93.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Цѣна за годъ . . . . 10 р.
„ съ пересылкою . . . . . 12 „
„ за полъ года . . . . . . 5 „
„ съ пересылкою . . . . . 6 „
„ на четверть года . . . . 2 „ 50 к.
„ съ пересылкою . . . . . 3 „
„ за 1 мѣсяцъ . . . . . . 1 „

За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Контора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA URZĘDOWA.

„KURYER WILENSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK.

WARUNKI PRZEDPŁATY.

Cena roczna . . . . rs. 10
„ „ z przesyłką . . . . . „ 12
„ półroczna . . . . „ 5
„ „ z przesyłką . . . . . „ 6
„ kwartalna . . . . „ 2 k. 50.
„ „ z przesyłką . . . . . „ 3
„ miesięczna . . . . . . „ 1

Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz druku po kop. 17.

Biůro redakcji w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

СОДЕРЖАНІЕ:

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 25 ноября.

Высочайшею грамотою Всемилостивѣйше пожалованъ кавалеромъ ордена: *св. Станислава первой степени:* 10-го ноября 1861 г., свиты ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА генералъ-маіоръ исправляющій должность начальника штаба корпуса жандармовъ и управляющій III отдѣленіемъ собственной ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА канцеляріи, Александръ *Потаповъ.*

Отъ департамента разныхъ податей и сборовъ.

Высочайше утвержденными, въ 4-й день іюля сего года правилами о переходѣ, съ 1-го января 1863 года, къ казенному завѣдыванію питейными сборами, распубликованными при указѣ правительствующаго сената, отъ 26-го того же іюля, между прочимъ, въ ст. 55 постановлено: „Винокуреннымъ заводчикамъ и купцамъ, желающимъ открыть оптовую торговлю виномъ изъ складовъ, въ мѣстахъ нынѣшнихъ чарочныхъ откуповъ, дозволяется учреждать сіи склады не ранѣе какъ за 4 мѣсяца до 1863 года, на слѣдующемъ основаніи: а) заводчикъ или купецъ, желающій учредить складъ гдѣ-либо въ предѣлахъ нынѣшнихъ чарочныхъ откуповъ, заявляетъ о томъ мѣстному акцизному управленію, съ означеніемъ самаго мѣста предполагаемаго склада. По сему объявленію дается акцизнымъ управленіемъ на учрежденіе склада разрѣшеніе, которое предъявляется откупщикамъ, какъ чарочному, такъ и акцизному. б) Имѣющій сіе разрѣшеніе можетъ выкурить или купить потребное для склада вино тамъ, гдѣ по существующимъ нынѣ правиламъ дозволяется, но обязанъ предъ выпускомъ изъ заводовъ заплатить слѣдующій по новому положенію о питейномъ сборѣ въ казну акцизъ или обезпечить оный, согласно особымъ правиламъ о разсрочкахъ въ платежѣ акциза; вино сіе должно быть провозимо не иначе, какъ по установленнымъ нынѣ ярлыкамъ уѣзднаго казначейства и доставлено въ складъ не ранѣе какъ за 4 мѣсяца до 1863 г. в) По привозѣ на мѣсто назначенія, хозяинъ вина предъявляетъ ярлыкъ акцизному управленію: вино приводится въ извѣстность симъ управленіемъ, при откупщикахъ акцизномъ и чарочномъ, записывается въ установленную, на основаніи новаго положенія о питейномъ сборѣ, при складѣ книгу, и оставляется на храненіи хозяина склада, подъ надзоромъ акцизнаго управленія, чарочнаго и акцизнаго откупщиковъ. Акциза за сіе вино, при ввозѣ въ предѣлы акцизнаго откупа, содержатель онаго требовать права не имѣетъ, и въ ст. 73: „Винокуреннымъ заводчикамъ и купцамъ дозволяется учреждать оптовые склады, съ 1862 г., въ прибалтійскихъ губерніяхъ, съ соблюденіемъ существующихъ тамъ нынѣ относительно продажи вина правилъ."

Для успѣшнѣйшаго заготовленія запасовъ питей въ видахъ обезпеченія народнаго продовольствія виномъ въ мѣстахъ чарочныхъ откуповъ губерній: Виленской, Могилевской, Кіевской, Черниговской (Остерскомъ уѣздѣ), Харьковской, Екатеринославской, Таврической и Хер-

Dział urzędowy.

St. Petersburg, 25 listopada.

Przez Najwyższy dyplomat, 10 listopada, najłaskawiéj został mianowany kawalerem orderu św. Stanisława 1-éj klassy, jenerał-major orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, pełniący obowiązek naczelnika sztabu korpusu żandarmów i zarządzający III wydziałem własnéj JEGO CESARSKIEJ MOŚCI kancellarji, Aleksander *Potapow.*

Od departamentu różnych podatków i poborów.

Najwyżéj utwierdzonemi w dniu 4-m lipca roku bieżącego prawidłami o przejściu, od 1-go sierpnia 1863 roku, pod zawiadywanie skarbowe poborów trunkowych, opublikowanemi przy ukazie rządzącego senatu pod dniem 26-m tegoż lipca, między innemi, w artykule 55 postanowiono: „Właścicielom gorzelni i kupcom, chcącym otworzyć hurtowy targ wódką ze składów, w miejscach gdzie jest obecnie odkup kieliszkowy, pozwala się urządzać te składy nie wcześniéj jak cztery miesiące przed rokiem 1863, na zasadach następujących: a) Właściciel gorzelni albo kupiec, życzący założyć skład gdziekolwiek w granicach obecnych odkupów kieliszkowych, uwiadamia o tém miejscowy zarząd akcyzyjny, oznaczając samo miejsce zamierzanego składu. W skutek tego uwiadomienia, zarząd akcyzowy daje na założenie składu pozwolenie, które okazuje się odkupnikom, tak kieliszkowemu, jako i akcyznemu. b) Mający takowe pozwolenie może wypędzić lub zakupić potrzebną do składu wódkę tam, gdzie się to podług istniejących teraz przepisów pozwala, ale obowiązany jest przed wydaniem z gorzelni zapłacić przypadającą według ustawy nowéj o poborze trunkowym do skarbu akcyzę, lub ją zapewnić stosownie do osóbnego § przepisów o rozkładaniu na raty opłaty akcyznéj; wódka ta powinna być przewożona nie inaczéj, jak za ustanowionemi teraz kwitami kassy powiatowéj i dostawiona do składu nie wcześniéj jak cztery miesiące przed 1863 roku. c) Po przywiezieniu na miejsce przeznaczenia, właściciel wódki okazuje kwit zarządowi akcyznemu, a przez zarząd ten sprawdza się ilość wódki w obecności odkupników akcyzowego i kieliszkowego, zapisuje się do ustanowionéj, na zasadzie nowéj ustawy o poborze trunkowym, przy składzie księgi, i zostawuje się w schowaniu właściciela składu, pod nadzorem zarządu akcyznego i odkupnika kieliszkowego i akcyznego. Akcyzy za tę wódkę, przy wwiezieniu w granice odkupu akcyznego, dzierżawca tego odkupu żądać niema prawa; i w art. 73: „Właścicielom gorzelni i kupcom pozwala się zakładać składy hurtowe czyli ogólne, od r. 1862, w gubernjach nadbaltyckich, z zachowaniem istniejących tam obecnie przepisów względem przedaży wódki."

Dla skuteczniejszego przygotowania zapasów trunkowych, w celu zapewnienia zaopatrzenia w wódkę miejsc kieliszkowych odkupów gubernji: Wileńskiéj, Mohylewskiéj, Kijowskiéj, Czernihowskiéj (w powiecie Osterskim), Charkowskiéj, Ekaterynosławskiéj, Taurydkiéj i Chersoń-

ДОКЛАДЪ ПЕРВАГО ОТДѢЛЕНІЯ КОММИССІИ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННОЙ

для пересмотра системы податей и сборовъ.

III.

Соображенія о началахъ для новаго устройства земскихъ повинностей.

(Продолженіе).

По таковымъ и подобнымъ имъ причинамъ, уставъ 1851 года оставилъ государственный земскій сборъ въ общей системѣ земскихъ повинностей! Но оставленіе это, какъ опытъ показалъ, во многихъ случаяхъ весьма неудобно:

1) Участіе мѣстныхъ властей въ опредѣленіи и разложеніи расходовъ сего сбора на мѣстахъ отчасти сдѣлалось только номинальнымъ, а отчасти и совсѣмъ уничтожилось. Такимъ образомъ внесеніе въ губернскія смѣты издержекъ на всѣ предметы государственной повинности, ограничивалось только буквально выпискою изъ требованій или штатовъ вѣдомствъ почтоваго, полицейскаго и т. п. Никакія соображенія или измѣненія мѣстныхъ властей не могли здѣсь имѣть мѣста.

2) Измѣненіе государственнаго земскаго сбора состояло донынѣ въ постоянномъ и быстромъ увеличеніи его размѣра. Увеличеніе это происходило не по естественному увеличенію потребностей, относимыхъ на сей сборъ, а въ силу самаго положенія, въ которое поставленъ былъ этотъ сборъ. Одно изъ главныхъ отличій государственнаго земскаго сбора заключается въ его измѣняемости по весьма короткимъ періодамъ времени; причемъ общая его сумма соображается не со средствами плательщиковъ, а исключительно съ тѣми потребностями, для удовлетворенія коихъ онъ назначается; этотъ характеръ измѣняемости, при постоянствѣ прочихъ налоговъ, вызывалъ, такъ сказать, самъ собой отнесеніе на земство новыхъ расходовъ и увеличеніе существовавшихъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ завѣдываніе симъ сборомъ распредѣлялось доселѣ между разными независимыми управленіями (военнымъ министерствомъ, управленіемъ путей сообщенія, почтовымъ), кои опредѣляли размѣръ государственныхъ потребностей. При этомъ каждое изъ нихъ, нестѣсняемое въ составленіи своего частнаго бюджета опредѣленною суммою, а напротивъ побуждаемое къ увеличенію онаго возможною легкостью возвышенія земскаго сбора, исключительно заботилось о введеніи по своей части улучшеній, влекущихъ за собой большею частію новые расходы; тѣмъ болѣе, когда отъ тѣхъ же управленій зависѣло какъ употребленіе самыхъ суммъ государственнаго земскаго сбора, такъ и надзоръ за симъ. Эти два обстоятельства, въ связи одно съ другимъ, были главнѣйшею причиною постояннаго и быстраго возвышенія государственнаго земскаго сбора.

Само собою разумѣется, что размѣръ потребностей, удовлетворяемыхъ государствомъ, не можетъ оставаться всегда одинаковымъ; но увеличеніе размѣра не составляетъ общаго необходимаго свойства всѣхъ такихъ потребностей; нѣкоторыя изъ нихъ съ большимъ удобствомъ могли бы быть предоставлены частной предпріимчивости, и оттого значительно уменьшились бы государственные расходы, а слѣдовательно и сборы.

Конечно многія другія потребности, по самому существу своему, должны быть удовлетворяемы государствомъ; но если даже положить, что расходы на государственныя потребности въ результатѣ могутъ увеличиваться, то во всякомъ случаѣ увеличеніе это должно подчиняться возможности увеличивать государственные налоги безъ отягощенія плательщиковъ. Возрастаніе же сихъ налоговъ должно быть только прямымъ слѣдствіемъ возрастанія производительности тѣхъ источниковъ, на которые они падаютъ.

3) Дѣйствительное выполненіе расходовъ, государственнымъ земскимъ сборомъ покрываемыхъ, дѣлается, большею частію, тѣми вѣдомствами, потребности которыхъ удовлетворяются этимъ сборомъ: военнымъ министерствомъ, главными управленіями почтовымъ и путей сообщенія, почти безъ участія мѣстной власти; штатныя суммы только передаются изъ казначействъ прямо по принадлежности; надзоръ за исполненіемъ и контролированіе издержекъ принадлежитъ прежде всего тѣмъ же вѣдомствамъ, которыя завѣдываютъ расходомъ. Мѣстные же представители земства участвуютъ въ контролѣ весьма немного, повѣркою годовыхъ и трехлѣтнихъ отчетовъ, повѣркою, какъ опытъ доказалъ, составляющею одну лишь безполезную формальность, ибо замѣчанія мѣстнаго земскаго управленія представляются лишь для соображеній центральной власти и едва ли былъ случай, чтобы хотя одно серьезное замѣчаніе получило надлежащій ходъ.

4) Наконецъ, что касается до заимствованій изъ общихъ казенныхъ суммъ, подлежащихъ возврату изъ государственнаго земскаго сбора, то нельзя не сказать, что этого рода операція есть только поводъ къ многосложнымъ разсчетамъ и увеличенію дѣлопроизводства, такъ какъ и казна, и государственный земскій сборъ имѣютъ одинаково источникомъ общія силы и средства государства, слѣдовательно взаимные ихъ платежи составляютъ лишь перемѣщеніе суммъ одной общей кассы изъ одного ящика въ другой; въ отношеніи же къ внутренней раскладкѣ общихъ сборовъ между различными источниками дохода, пополнять траты общей казны суммами земскаго сбора значитъ возлагать всю тяжесть какой-либо общегосударственной издержки на одинъ источникъ (подушно-поземельный сборъ и купеческіе капиталы).

Изъ всего этого видно, что отдѣленіе государственнаго земскаго сбора отъ общихъ государственныхъ налоговъ существенной пользы не приносило, а между тѣмъ: а) было несогласно съ свойствомъ этого сбора, на общія государственныя потребности употребляемаго и на общія силы государства возлагаемаго; б) далѣе, вело къ увеличенію и запутанности счетоводства и переписки, и в) наконецъ было главною причиною, увеличенія расходовъ, ложившихся на населеніе, и неуравнительности распредѣленія налоговъ между производительными силами страны.

Въ этихъ соображеніяхъ, существенною мѣрою для улучшенія системы земскихъ повинностей, мѣрою, имѣющеюся въ виду съ самаго начала текущаго столѣтія и постоянно указываемою закономъ (т. I. учр. министерствъ ст. 898), представляется прежде всего изъятіе государственнаго земскаго сбора изъ состава земской повинности и включеніе его въ разрядъ общихъ государственныхъ налоговъ. Этою мѣрою дана будетъ возможность привести сей налогъ въ правильное отношеніе съ прочими источниками государственныхъ доходовъ; всякое измѣненіе его будетъ сообразно и соразмѣрно съ положеніемъ прочихъ налоговъ, слѣдовательно налогъ этотъ пріобрѣтетъ большее постоянство, правильность и уравнительность; всѣ затруднительные разсчеты между земскимъ сборомъ и казенными суммами сами прекратятся; система финансовъ будетъ значительно упрощена и приложеніе ея облегчено.

За таковою мѣрою, необходимо указать, какія именно издержки, изъ удовлетворявшихся, доселѣ земскими сборами, должны быть исключены изъ этихъ сборовъ, съ присоединеніемъ государственнаго земскаго сбора къ общимъ государственнымъ налогамъ. По общему началу, на общегосударственные источники должны падать тѣ издержки, которыя составляютъ общегосударственную потребность. Къ такимъ издержкамъ относятся, во-первыхъ, тѣ, которыя нынѣ по закону (уст. земск. повин., ст. 12) падаютъ на государственный земскій сборъ, если, при подробномъ ихъ пересмотрѣ, не окажется необходимымъ нѣкоторыя изъ нихъ отнести на губернію; во-вторыхъ, нѣкоторые предметы, возложенные нынѣ дѣйствующими законами на губернскій земскій сборъ и на натуральную повинность обывателей.

Подобно государственнымъ повинностямъ, изъ состава земской повинности должны быть исключены и повинности, идущія на потребности отдѣльныхъ сословій и обществъ, называемыя въ законѣ *частными* земскими повинностями. Частныя дѣла и интересы сословій и обществъ точно такъ же не имѣютъ характера земскаго дѣла, какъ и государственныя. Это впрочемъ давно уже признано было и правительствомъ: отдѣльныя повинности городскаго сословія никогда не включались въ составъ земскихъ, а частныя повинности крестьянъ казенныхъ и помѣщичьихъ подчинены были общимъ правиламъ земскихъ повинностей (указъ 1825 г. мая 19-го) лишь для того, чтобы правительство могло имѣть надзоръ за ихъ назначеніемъ и раскладкою. Надзоръ этотъ, по условіямъ положенія обоихъ сословій, былъ необходимъ, ибо крестьяне казенные, не имѣя своего отдѣльнаго и самостоятельнаго управленія, завѣдывались земскою полиціею, отъ которой всего болѣе зависѣло наложеніе и отбываніе ихъ повинностей; помѣщичьи же крестьяне, состоя въ крѣпостной зависимости, несли сословныя повинности по назначенію дворянства. Въ послѣдствіи, когда казенные крестьяне получили свое самостоятельное управленіе (1833), ихъ частныя повинности исключены были изъ состава земской повинности и въ частныхъ земскихъ повинностяхъ остались лишь сборы съ дворянскихъ имѣній, на общія потребности дворянства идущія. Въ настоящее время, при уничтоженіи крѣпостнаго права и при отнесеніи затѣмъ дворянскихъ потребностей уже не на крестьянъ, но на само дворянское сословіе, исчезаетъ послѣднее основаніе къ оставленію частныхъ повинностей какого-либо одного сословія въ составѣ земскаго сбора, и всѣ такія повинности должны быть отнесены къ завѣдыванію сословныхъ и общественныхъ учрежденій и властей, на основаніи особыхъ существующихъ для нихъ положеній. Но въ составѣ земскихъ повинностей должны быть оставлены сборы, падающіе на нѣкоторыя (хотя не на всѣ) сословія, какъ напримѣръ вновь учрежденный сборъ на содержаніе мѣстныхъ по крестьянскимъ дѣламъ учрежденій, который долженъ распредѣляться между помѣщиками и временно-обязанными крестьянами.

За отдѣленіемъ, по выше изложеннымъ соображеніямъ, сборовъ на государственныя и частныя потребности отъ земскихъ повинностей уже открывается—по *второму* изъ предложенныхъ выше *вопросовъ*—начало для опредѣленія дѣйствительнаго значенія денежныхъ земскихъ повинностей.

Въ составѣ сихъ повинностей должны остаться денежные сборы, лежащіе отдѣльно на каждой губерніи, во всемъ ея составѣ, или на цѣломъ уѣздѣ, и удовлетворяющіе общей потребности всего земства, т.-е. всего населенія губерніи или уѣзда, или, по крайней мѣрѣ, не одного какого-либо сословія. Эти повинности, не касаясь средствъ и потребностей государственныхъ, основываясь на интересахъ и соображеніяхъ чисто мѣстныхъ, не должны ни входить въ общую государственную систему финансовъ, ни быть подчиняемы общему финансовому управленію.

сонской, департаментъ податей и сборовъ, съ разрѣшенія г. министра финансовъ, приглашаетъ желающихъ открывать оптовые склады вина, для продажи онаго съ 1-го января 1863 г. въ поименованныхъ выше мѣстностяхъ, а также въ прибалтійскихъ губерніяхъ, заявлять о томъ и нынѣ же въ мѣстныя казенныя палаты, или прямо департаменту, съ точнымъ указаніемъ: гдѣ именно и въ какое количество ведеръ вина предполагается открыть складъ. Сдѣлавъ таковыя заявленія, лица сіи могутъ приступать къ предварительнымъ распоряженіямъ о выкуркѣ или закупкѣ вина, имѣя въ виду относительно первыхъ 8 губерній лишь то ограниченіе, что вино сіе не можетъ быть доставлено въ оптовые склады ранѣе 1-го сентября 1862 г. Упомянутыя заявленія будутъ при образованіи губернскихъ акцизныхъ управленій прямо переданы изъ казенныхъ палатъ и департамента въ сіи управленія, для распоряженія къ выдачѣ разрѣшеній на учрежденіе объявителями самыхъ складовъ. Затѣмъ всѣ лица, отъ коихъ получены будутъ нынѣ такія объявленія, освобождаются отъ обязанности объ учрежденіи ими оптоваго склада заявлять непосредственно отъ себя мѣстному акцизному управленію.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, 18-го октября, Высочайше повелѣть изволилъ, для преподанія свеклосахарнымъ заводчикамъ нѣкоторыхъ средствъ къ поддержанію ихъ оборотовъ, принять слѣдующую временную мѣру:

1) Нынѣ же предоставить свеклосахарнымъ заводчикамъ, какъ Кіевской, Подольской и Волынской, такъ и другихъ губерній, пользоваться въ Кіевской конторѣ кредитомъ неиначе однакожъ, какъ подъ учетъ векселей, на принятыхъ въ государственномъ банкѣ правилахъ.

2) Для разсмотрѣнія кредита тѣхъ изъ свеклосахарныхъ заводчиковъ, которые обратятся въ контору за ссудами на общихъ правилахъ, постановленныхъ для учета векселей, образовать при Кіевской конторѣ, по примѣру государственнаго банка, учетный комитетъ изъ управляющаго и нынѣшнихъ директоровъ отъ дворянства и купечества, съ назначеніемъ въ оный двухъ или болѣе членовъ отъ свеклосахарныхъ заводчиковъ, по соглашенію Кіевскаго, Подольскаго и Волынскаго генералъ-губернатора съ мѣстнымъ губернскимъ предводителемъ дворянства.

3) Предоставить правленію государственнаго банка снабдить Кіевскую контору какъ потребными для сей операціи суммами, такъ и надлежащею по производству оной инструкціею.

Гродненской губерніи, Бѣлостокскаго уѣзда, м. Кнышинъ съ деревнями, находясь въ ленномъ владѣніи графа Красинскаго и состоя въ арендномъ управленіи графа Старжинскаго, по Высочайшему повелѣнію переведено нынѣ изъ барщинной повинности на оброчное положеніе. Крестьяне означеннаго имѣнія, желая выразить признательность свою Правительству за попечительность объ улучшеніи ихъ быта, 16-го минувшаго октября собрались въ приходъ свой и сначала отслужили въ Римско-Католическомъ костелѣ а потомъ въ Православной церкви богослуженія съ торжественнымъ молебствіемъ о здравіи и благоденствіи ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА и всего Августѣйшаго дома.

skiéj, departament podatków i poborów, za pozwoleniem ministra skarbu, wzywa, izby życzący odkrywać ogólne składy wódki, dla przedaży od 1-go stycznia 1863 roku w miejscach wyżéj wymienionych, tudzież w gubernjach nadbałtyckich, uwiadamiali o tém niezwłocznie miejscowe izby skarbowe, lub wprost departament, z dokładném wymienieniem: gdzie mianowicie i na jaką ilość wiader wódki zamierza się otwarcie składu. Po tém zawiadomieniu, osoby te mogą przystępować do przygotowawczych rozporządzeń względem wypędzenia lub zakupienia wódki, mając na uwadze co do pierwszych 8 gubernij te tylko ograniczenie, że wódka ta nie może być przywieziona do składów ogólnych przed 1-m września 1862 r. Rzeczone uwiadomienia będą przy uformowaniu gubernjalnych zarządów akcyzowych przesłane wprost z izb skarbowych i departamentu do tych zarządów, dla rozporządzenia się względem wydania pozwoleń na urządzenie zażądanych składów. Tym sposobem wszyscy ci, od których otrzymane będą teraz takie uwiadomienia, uwolnieni zostają od obowiązku bezpośredniego uwiadomienia od siebie miejscowego zarządu akcyzowego o otworzeniu przez się składu ogólnego.

CESARZ JEGO MOŚĆ, dnia 18 października, Najwyżéj rozkazać raczył, dla podania właścicielom fabryk cukru burakowego pewnéj pomocy ku podtrzymaniu ich obrótów, przedsięwziąć następujące środki czasowe:

1) Właścicielom fabryk cukru burakowego, tak Kijowskiéj, Podolskiéj i Wołyńskiéj, jako i innych gubernij, pozwolić zaraz korzystać w kantorze Kijowskim z kredytu, nie inaczéj jednakże, jak pod zaliczenie na wexle, na prawidłach w banku państwa przyjętych.

2) Dla rozpatrzenia kredytu tych z właścicieli fabryk wyrobu cukru burakowego, którzy udadzą się do kantoru o pożyczki na ogólnych przepisach dla zaliczenia na wexle ustanowionych, zawiązać przy kantorze Kijowskim, na wzór banku państwa, komitet dyskontowy z zarządzającego i obecnych dyrektorów od szlachty i kupców, z naznaczeniem doń dwóch lub więcéj członków ze strony właścicieli fabryk cukru burakowego, po porozumieniu się Kijowskiego, Podolskiego i Wołyńskiego jenerał-gubernatora z miejscowym marszałkiem gubernjalnym.

3) Upoważnić zarząd banku państwa do zaopatrzenia kantoru Kijowskiego tak w potrzebne do téj operacji summy, jako i w należytą ku temu instrukcję.

W gubernji Grodzieńskiéj w powiecie Białostockim miasteczko Knyszyn z wsiami, znajdując się w posiadaniu lennem hrabiego Krasińskiego i zostając w zarządzie dzierżawczym hrabiego Starzyńskiego, za Najwyższym rozkazem zostało obecnie z powinności pańszczyźnianéj na czynsz przeprowadzone. Włościanie tych dóbr, chcąc wyrazić wdzięczność swoją rządowi za pieczołowitość o ulepszenie ich bytu, dnia 16 zeszłego października, zgromadziwszy się do swéj parafji, najprzód w kościele rzymsko-katolickim, a potém w cerkwi prawosławnéj, wysłuchali mszy świętéj z uroczystemi modłami o zdrowie i pomyślność CESARZA JEGO MOŚCI i całego Najjaśniejszego Domu.

Dział nieurzędowy.

Wiadomości zagraniczne.

POGLĄD OGÓLNY.

Dwa świeże wypadki powszechność zatrwożyły. Schwytanie angielskiego parostatku Trent, przez wojenny okręt Stanów Zjednoczonych San-Jacinto i uwięzienie kommissarzów, których Stany oderwańcze do Europy wysyłały, Anglja poczytała za gwałt prawu narodów i za obelgę czci swojéj wyrządzoną. Lord John Russell po wysłuchaniu zdania prawoznawców korony, polecił posłowi angielskiemu w Waszyngtonie lordowi Lyons dopomnieć się o uwolnienie uwięzionych, na pokładzie okrętu angielskiego, a więc tak jakby na ziemi angielskiéj, kommissarzów, o uroczyste przeproszenie angielskiego rządu, tudzież o powrót wszystkich szkod, jakie z powodu zatrzymania na morzu parostatek Trent mógł ponieść. Z drugiéj atoli strony, prawoznawcy waszyngtońscy wyrzekli, że okręt Trent był statkiem kupieckim, że przyjęty przezeń obowiązek przewożenia poczty nie zamienił go bynajmniéj na okręt królewski, że przewożąc kommissarzów jednéj ze stron wojujących, oraz papiery szkodliwe Stanom Zjednoczonym, dopuścił się występku kontrabandy wojennéj, słusznie więc nie tylko zatrzymanym na morzu został, ale nawet powinien był być skonfiskowanym. W téj sprzeczności zdań uczonych prawoznawców starego i nowego świata, nie ma drogi pośredniéj, prócz rozjemstwa jakiego bezstronnego rządu, ale przy wzburzeniu namiętności miotających dziś Anglją i Ameryką, trudno spodziewać się, aby głos polubowny mógł je ukoić. Najwziętsze dzienniki londyńskie tchną zemstą; wieści z New-Yorku zwiastują niezrównany zapał Amerykanów i nie dozwalają łudzić się nadzieją, aby rządowi swojemu pozwolili choć na włos ustąpić. Dziennikarstwo angielskie już tak daleko posunęło swe wymagania, że na rząd swój nastaje, aby korzystając z chwili flotę Stanów Zjednoczonych zniszczył, przez co ludzkość największego dobrodziejstwa dostąpi, bo srożąca się dziś w nowym świecie wojna, wnet ustanie; prezydent zaś Lincoln, porwany potęgą narodowego uczucia miał oświadczyć, że nawet postrach wojny, nie zmusi go do potępienia tego, co prawoznawcy narodu za słuszne poczytali. W nienawiści ku oderwańcom, w upojeniu zaspokojonéj dumy, ludność new-yorska nie zna granic w objawach radości ze zdarzenia, które, błahe w samém sobie, ogromne jednak sprowadzić może następstwa. Skoro dwaj uwięzieni kommissarze do Monroe przybyli, skoro telegraf rozniosł o tém wiadomość po całéj przestrzeni amerykańskiego lądu, wnet uderzył pod niebo potężny okrzyk tryumfu, miasta zajaśniały tysiącem świateł, dzienniki wołać poczęły o podwyższenie stopnia dla kapitana Wilkes, o dowód dla niego wdzięczności narodowéj przez majątkowe uposażenie, a otwarta składka na zakupienie dlań zaszczytnego upominku, tak trafiła do powszechnego uczucia, że w samym New-Yorku już w pierwszym dniu, ogromną ilość 50,000 dollarów wyniosła.

Takie są dotąd wiadomości o tém godném pożałowania zajściu. Nie taimy żywego współczucia dla sprawy Stanów Zjednoczonych, bo widzimy w niéj sprawę ludzkości i wyzwolenia miljonów nieszczęśliwych czarnych współbraci. Wszystko więc, co szlachetny zawód Abrahama Lincolna na chrześcijańskiéj jego drodze wstrzymać i opóźnić może, przenika nas smutkiem i trwogą. Odjąć się tym uczuciom tém dla nas trudniéj, że mimo całą wiarę w cywilizacyjne zasady ludu angielskiego, lękamy się, czy zdoła on zwalczyć w sobie pokusę dobijania się o upadek amerykańskiéj floty. Anglja od tak dawna panuje na wszystkich morzach, że zwyczaj nabrał w jéj oczach świętości prawa, że usiłowania każdego państwa o posiadanie floty poczytuje za bunt przeciw swojemu trójzębowi i co w każdym innym nazwałaby rozbojem, to w sobie nazywa sprawiedliwą karą i poskromieniem zuchwalstwa. Anglja zdobyła najpiękniejszą chwałę, że choć jeszcze wiek nie upłynął od téj strasznéj wojny, z któréj Stany Zjednoczone chorągiew udzielności i swobody wyniosły, umiała jednak żal klęski w sercu narodu swego stłumić i braterskie stosunki z dawnymi poddanymi zawiązać. Ale przebaczywszy im rokosz, zapomniawszy o ogromnych upokorzeniach i stratach, ciesząc się nawet z niesłychanego w dziejach świata rozwoju ludności, handlu, nigdy nie przestała zawistném okiem patrzeć na rosnącą z każdym niemal dniem liczbę amerykańskich okrętów. Obawiać się więc przychodzi, aby w złéj chwili zawiść góry nie wzięła i aby korzystając z dzisiejszych ciężkich zawikłań, nie zamyśliła jednym ciosem na długi czas podkopać morskiéj spółzawodniczéj potęgi. Niektóre amerykańskie dzienniki łudzą się nadzieją, że jeśliby do wojny przyszło, Francja w moc podaniowéj polityki z Ameryką trzymać będzie. Próżne nadzieje; zagajony przez Napoleona III nowy okres prawności w gospodarczym zarządzie państwa, może na długo zatrzymać miecz jego w pochwach i zwichnąć wszelkie zewnętrzne przedsięwzięcia.

Drugiem zdarzeniem jest niespodziane wkroczenie wojska austryjackiego do Hercogowiny. Wprawdzie przed kilku tygodniami gruchnęła wieść niepewna o zawartem tajnem przymierzu Austrji z Turcją. Urzędowe wiedeńskie dzienniki tak stanowcze zadały téj wieści kłamstwo, że mimo doświadczenie wieków, nieprzychylne szczerości Austrji, to przymierze przynajmniéj w dzisiejszych okolicznościach zdawało się tak potworném, że Europa poczytała wiadomość o niém za złośliwie rzuconą na hrabiego Rechberg potwarz. Ale dziś o téj smutnéj i okropnéj prawdzie wątpić już nie można, bo poselstwo austryjackie przy cesarsko-rossyjskim dworze otrzymało urzędową wiadomość, że dziś tydzień, wojsko austryjackie do Hercogowiny wtargnęło i zburzywszy usypane przez powstańców chrześcijańskich warownie, oraz zabrawszy im dwa działa wróciło w granice cesarstwa. Smutna dola nieszczęśliwéj ludności! Kiedy przywiedziona do rozpaczy chwyciła za oręż w obronie wiary, życia, czci swoich żon i córek; kiedy dzikość muzułmańską na wodzy przynajmniéj trzymając, czekała dopóki poważny głos Europy nie przemówi za ziszczeniem tylokrotnie dawanych i tylokrotnie łamanych obietnic; kiedy w pocie czoła rękami całych rodzin usypała warownie, które ją choć na czas od najazdu wrogów krzyża zasłonić mogły; kiedy od ust sobie odbierając, zniesionym grosz po groszu zapasem zdobyła się na działa, w tém znienacka wpadli niemieccy żołnierze i pracowicie usypane okopy w mgnieniu oka niszczą, a przygotowany oręż jak swą własność uwożą. Cóż chrześcijańska słowiańska ludność myślеć teraz powinna? Oto załamać ręce i poleciwszy się Bogu wyciągnąć szyje pod katowskie muzułmańskie miecze, bo do czegóż opór posłuży? mogłaby ona dobywszy sił ostatnich, nowe usypać warownie, nowemi je opatrzyć działami, ale przyjdzie zły człowiek i rozdepcze nielitościwą nogą to mrówisko doprowadzonéj do rozpaczy rzeszy!

Austryjacy twierdzą, że poprzestali na oczyszczeniu drogi wojennéj prowadzącéj z Raguzy do portu zwanego Kleck, drogi przecinającéj półwysep suttoryński. Wiadomo, że ta przestrzeń stanowi szachownicę, która dochodząc aż do morza, rozdziela na dwoje wązki pas nadbrzeżny, posiadany przez Austrję w téj stronie. Rzeczona przestrzeń była w niejaki sposób zneutralizowaną, lecz Turcy zająwszy na niéj uzbrojone stanowisko dla zasłony dowozów żywności nadsyłanych sobie morzem, zniewolili powstańców do wyrugowania z nich nieprzyjaciół; jakoż udało się chrześcijanom przeciąć wszelki związek między brzegiem morza a wnętrzem kraju. Austryjacy zniszczyli tę pracę powstańców; nie było wprawdzie ani bitwy ani rozlewu krwi, niemniéj wszakże to zdarzenie jest wielkiéj doniosłości i mocarstwa nie omieszkają wezwać Austrję do wytłómaczenia, jak ten krok pojmować należy.

Widocznie ta wyprawa jest tylko pierwszem doświadczeniem, dążącem do zbadania politycznego pola; jest ona zagajeniem innych działań, na które Austrja trzyma siły swoje w pogotowiu. Nękając Słowian tureckich, to państwo przedewszystkiém myśli zastraszyć Słowian austryjackich i ostrzedz Serbję o czekającéj ją doli. Zapewne rządy europejskie czuwać będą nad poszanowaniem prawa narodów i aby pod pozorem jego obrony, Austrja nie ponowiła nad brzegiem Adrjatyku i Dunaju, dzikiego najazdu, który tak drogo przypłaciła nad Ticinem.

Do tych zatargów dodać należy zerwanie stosunków dyplomatycznych między królestwem włoskiem a Hiszpanją. Że królowa Izabella II niechętną jest Wiktorowi Emmanuelowi; że go za nieprzyjaciela burboń-

---

Такимъ образомъ общимъ началомъ при опредѣленіи состава денежныхъ земскихъ повинностей надлежитъ принять, что тѣ только предметы относятся на земскую повинность, которые составляютъ потребность собственно губерніи или уѣзда, а не всего государства или не одного сословія или общества. Но какъ нѣкоторые предметы, составляя потребность преимущественно мѣстныхъ жителей, имѣютъ въ то же время и государственное значеніе, то такіе предметы должны составлять обязательную земскую повинность. Затѣмъ опредѣленіе предметовъ, необязательныхъ для земства, должно быть предоставлено мѣстнымъ земскимъ учрежденіямъ.

Обращаясь къ *третьему вопросу*, т.-е. къ значенію натуральныхъ повинностей, въ общемъ составѣ земскихъ повинностей, прежде всего должно замѣтить, что законъ, раздѣляя натуральныя повинности на общія (всею губерніею отбываемыя) и частныя (каждымъ городомъ и селеніемъ особо отбываемыя), причисляетъ къ земской повинности только общія натуральныя повинности, коими удовлетворяются потребности или государственныя или мѣстныя (губернскія и уѣздныя), но разграниченія между тѣми и другими въ законѣ не существуетъ. Способы наложенія, разверстки и исполненія совершенно одинаковы, какъ для удовлетворенія государственныхъ, такъ и мѣстныхъ потребностей. Территоріяльною единицею для отбыванія общихъ натуральныхъ повинностей въ законѣ принимается губернія, а на дѣлѣ всегда уѣздъ и городъ (безъ различія вѣдомствъ и сословій).

Очевидно, что наложеніе на мѣстную повинность губерніи или уѣзда потребностей государственныхъ, не только несправедливо и нераціонально, но часто и крайне отяготительно; этихъ вредныхъ послѣдствій однако же избѣжать невозможно, пока повинность будетъ имѣть форму натуральной: въ этой формѣ уравнительная разверстка на все государство невозможна; разверстка же по губерніи представляетъ крайнія затрудненія и неудобства, имѣющія послѣдствіемъ то, что на практикѣ раскладка никогда почти не дѣлается по губерніи, а только по уѣзду. Притомъ опытъ показалъ, что, при свойствѣ натуральной повинности, даже и въ столь небольшой мѣстности, какъ уѣздъ, невозможно иначе разверстывать ее, какъ посредствомъ установленія сложной и сбивчивой системы очередей, участковъ, замѣны отправленія одной повинности отправленіемъ другой и т. д.

При такомъ характерѣ натуральныхъ повинностей, неизбѣжно оставить ихъ въ составѣ мѣстной земской повинности, не взирая на то, общія ли государственныя потребности или мѣстныя ими удовлетворяются. Отнесеніе натуральной повинности къ общимъ повинностямъ всей губерніи или отдѣльнаго уѣзда, смотря по удобству отправленія, должно быть предоставлено ближайшему усмотрѣнію земскихъ учрежденій.

Затѣмъ натуральныя повинности, оставаясь въ составѣ земскихъ, не входятъ въ систему общаго финансоваго управленія и касаются до него лишь косвенно, вліяніемъ, какое они имѣютъ на благосостояніе мѣстности; чѣмъ болѣе отягчена извѣстная мѣстность натуральною повинностью, государственную потребность удовлетворяющею, тѣмъ болѣе такая мѣстность должна быть сравнительно облегчена въ денежномъ государственномъ налогѣ, и наоборотъ.

Очевидная, хотя и неизбѣжная, при отбываніи повинностей натурою неправильность включенія предметовъ государственной потребности въ составъ мѣстной земской повинности, можетъ быть устранена лишь однимъ способомъ — обращеніемъ натуральныхъ повинностей въ денежный сборъ. Тогда, само собою разумѣется, удовлетвореніе потребностей государственныхъ падетъ на общія государственныя средства, а удовлетвореніе потребностей губернскихъ и уѣздныхъ останется, какъ и должно быть, въ составѣ земской повинности.

Необходимость такого обращеніе доказывается опытомъ нашего правительства въ XVII и въ началѣ сего столѣтія. Притомъ, вникая въ причины, побуждавшія обставлять разными затрудненіями и формальностями обращеніе натуральныхъ повинностей въ денежныя, нельзя не замѣтить, что причины сіи или не имѣютъ достаточнаго основанія, или въ настоящее время вовсе не существуютъ. Такъ въ указѣ 1808 г. было упомянуто, что въ слѣдствіе неисправности подрядчиковъ, бравшихъ на себя исправленіе нѣкоторыхъ повинностей на счетъ земскаго сбора, повинности сіи вдвойнѣ ложились на земство. Казалось бы, что, для устраненія сего, слѣдовало улучшить законодательство о производствѣ подрядовъ и о мѣрахъ обезпеченія исправнаго выполненія подрядчиками ихъ обязательствъ, не затрудняя замѣна натуральныхъ повинностей денежными; впрочемъ улучшенія сіи дѣйствительно произведены въ теченіе слѣдующаго 50-ти-лѣтія. Кромѣ того выражалось иногда опасеніе, что представленія о обращеніи на деньги натуральныхъ повинностей основывались не на дѣйствительномъ желаніи жителей, а на своекорыстныхъ видахъ мѣстныхъ начальствъ. Повидимому централизація въ этомъ случаѣ весьма мало вела къ цѣли: ближайшимъ средствомъ было бы наоборотъ доставленіе мѣстнымъ жителямъ возможности выражать правильнымъ образомъ свои желанія и нужды. Во всякомъ случаѣ, всѣ предъидущія опасенія, съ устройствомъ мѣстнаго хозяйственнаго управленія на новыхъ началахъ, не имѣютъ мѣста, а съ отнесеніемъ большей части земскихъ сборовъ (государственнаго земскаго сбора) къ государственнымъ податямъ будутъ вовсе немыслимы.

Съ другой стороны и обратное стѣсненіе, т.-е. переложеніе на деньги натуральныхъ повинностей, противъ воли мѣстныхъ жителей, не должно быть допущено, ибо въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ, представляющихъ сравнительно менѣе способовъ къ заработкѣ денегъ, отбываніе повинностей натурой можетъ оказаться нынѣ удобнѣе.

А потому, для соблюденія всевозможной осторожности и постепенности въ разрѣшеніи этого вопроса, можно ограничиться установленіемъ общаго начала, что натуральныя повинности должны быть постепенно обращаемы въ денежныя, по усмотрѣнію или ходатайству мѣстныхъ хозяйственныхъ учрежденій, какъ органовъ земства, и что обращеніе это, въ общемъ видѣ, должно слѣдовать восходящему, въ отношеніи административнаго дѣленія, порядку, т.-е. оно должно начинаться съ отдѣльныхъ селеній, потомъ распространяться сначала на цѣлый уѣздъ, затѣмъ, если повинность удовлетворяетъ общей губернской потребности, на цѣлую губернію, и наконецъ на все государство, если она назначается на государственныя нужды.

(Продолженіе впредь).

ЗАКОННАЯ ГЛАСНОСТЬ И КАНЦЕЛЯРСКАЯ ТАЙНА.

Когда вопросъ о гласности, даже у насъ въ Россіи, сдѣлался такимъ избитымъ мѣстомъ, что не только спорить объ немъ, но даже и произносить-то самое слово сдѣлалось какъ-то смѣшно и неловко,—на макарьевскомъ уѣздномъ мировомъ съѣздѣ происходятъ диспуты по этому вопросу, столь рьяные, что даже не оканчиваются никакими положительными результатами, а переносятся на разсмотрѣніе губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія. Губернское же присутствіе съ своей стороны также диспутируетъ, дѣлится на партіи и наконецъ дѣлаетъ слѣдующее постановленіе, изъ котораго видно о какой таинственности хлопочутъ у насъ еще многіе.

Вотъ журналъ нижегородскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія, 13-го сентября 1861 г.

Докладывано: отношеніе г. макарьевскаго уѣзднаго предводителя дворянства, полученное 10-го сего сентября за Н. 618, слѣдующаго содержанія: на макарьевскомъ мировомъ съѣздѣ, въ селѣ Лысковѣ, двое изъ гг. членовъ съѣзда выразили слѣдующее мнѣніе: что въ присутствіи съѣзда, при разсмотрѣніи и разрѣшеніи онымъ разнаго рода дѣлъ, могутъ находиться и постороннія лица, на основ. 119 ст. полож. о губ. и уѣзд. по крест. дѣл. учрежд. Принимая во вниманіе, съ одной стороны, что въ вышеозначенной статьѣ, 119, въ отношеніи участвующихъ въ дѣлѣ и постороннихъ лицъ, говорится только то, что имъ дозволяется быть въ присутствіи съѣзда при объявленіи первымъ рѣшенія, но чтобы они могли находиться при сужденіи и постановленіи гг. членами рѣшеній по дѣламъ, въ означенной статьѣ указанія нѣтъ. Съ другой стороны, не видя положительнаго закона на тотъ предметъ: могутъ ли участвующія въ дѣлѣ лица, а тѣмъ болѣе постороннія, находиться въ присутствіи съѣзда, при разсмотрѣніи гг. членами дѣлъ, особенно относящихся къ помѣщикамъ, и, при постановленіи по онымъ своихъ рѣшеній, онъ вопросъ этотъ представляетъ на разрѣшеніе губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія. Причемъ присовокупляетъ, что, руководствуясь существующими въ отношеніи разсмотрѣнія и рѣшенія дѣлъ въ другихъ присутственныхъ мѣстахъ узаконеніями, допускать постороннія лица, находиться въ присутствіи съѣзда, при сужденіи и рѣшеніи дѣлъ, „не слѣдовало бы, а тѣмъ болѣе при рѣшеніи дѣлъ помѣщичьихъ, потому что присутствіе постороннихъ лицъ въ этомъ случаѣ можетъ быть для гг. членовъ стѣснительнымъ." Справка: пол. о губер. и уѣзд. по крест. дѣл. учрежд. порядокъ дѣйствій уѣздныхъ мировыхъ съѣздовъ, ст. 117; разбирательство споровъ, жалобъ и недоразумѣній, ст. 67. Опредѣлено: губернское присутствіе, по выслушаніи изложеннаго выше отношенія г. макарьевскаго уѣзднаго предводителя дворянства и подлежащихъ статей изъ полож. о губ. и уѣзд. по крест. дѣламъ учрежд. послѣ производившагося по сему предмету диспута, большинствомъ голосовъ постановило: что такъ какъ, на основ. ст. 117, Высочайше утвержденнаго въ 19-й день февраля 1861 г. пол. о губ. и уѣзд. по крест. дѣламъ учрежд., разборъ дѣлъ въ уѣздныхъ мировыхъ съѣздахъ долженъ производиться, примѣняясь къ порядку, установленному въ ст. 54—72, изъ которыхъ въ ст. 57 выражено: что при разборѣ дѣлъ, кромѣ истца, отвѣтчика и свидѣтелей, могутъ присутствовать и посторонніе, съ обязанностію сохранять тишину и порядокъ, то увѣдомить г. макарьевскаго уѣзднаго предводителя дворянства, въ разъясненіе возбужденнаго имъ по сему предмету вопроса, изложеннаго въ докладѣ сего жунала въ отношеніи его, за Н. 618, что на основаніи приведенныхъ выше статей Высочайше утвержденнаго положенія о губ. и уѣзд. по крест. дѣламъ учрежденій, на уѣздныхъ мировыхъ съѣздахъ могутъ присутствовать и посторонніе съ обязанностію сохранять тишину и порядокъ. Гг. члены присутствія: за губернскаго предводителя дворянства нижегородскій уѣздный предводитель дворянства Остафьевъ и по выбору дворянъ Демидовъ, не раздѣляя таковаго мнѣнія гг. предсѣдателя и членовъ присутствія Арцыбашева, Драницына, Болтина и Жаловскаго, заявили въ присутствіи, что ими будетъ доставлено особое по сему предмету мнѣніе. Губернское присутствіе, принимая во вниманіе, что на основаніи 131 ст. полож. о губ. и уѣзд. по крест. дѣламъ учрежд., рѣшеніе сего присутствія, при раздѣленіи голосовъ, постановляется простымъ большинствомъ, опредѣляетъ положенное выше мнѣніе большинства членовъ привести въ исполненіе, увѣдомивъ о настоящемъ опредѣленіи г. макарьевскаго уѣзднаго предводителя дворянства и всѣ по губерніи уѣздные мировые съѣзды, гг. мировыхъ посредниковъ и членовъ отъ правительства уѣздныхъ мировыхъ съѣздовъ. (День).

Въ *Спб. Пчелѣ* пишутъ:

Мы слышали, что одна дѣвица подала прошеніе въ медико-хирургическую академію о допущеніи ея слушать полный курсъ медицины и держать экзаменъ на ученую степень.

Это первый фактъ, которому нельзя не порадоваться, и мы надѣемся, что онъ будетъ разрѣшенъ утвердительно, тѣмъ болѣе, что большая часть членовъ конференціи, какъ мы слышали, стоитъ на сторонѣ удовлетворенія этой просьбы.

Съ нетерпѣніемъ ждемъ этого отвѣта, и тогда мы еще ближе подвинемся къ концу того еще несовсѣмъ разрѣшеннаго вопроса, *„созрѣли мы, или нѣтъ?"*

20-го ноября 1861 г.

skiego rodu uważa, dziwić się temu nie można; że ją osobiste uczucia, jako najprzywiązańszéj córki kościoła przeciw nowemu porządkowi rzeczy jątrzą, rzecz prosta; ale sposób w jaki p. Calderon Collantes zerwanie stosunków uczynił nieuchronném, całą winę na gabinet madrycki zwala. Nie wejdziemy w bliższe opowiedzenie téj sprawy, bo za dni kilka dzienniki przyniosą nam okólnik barona Ricasoli do wszystkich dworów, w którym cała osnowa dyplomatycznego sporu na sąd Europy wytoczoną zostanie. To tylko pewna, że poseł włoski baron Tecco już stolicę Hiszpanji opuścił.

Wstrzymać się jeszcze na dni kilka musimy z obszerniejszém doniesieniem o pracach parlamentowych izb turyńskich, bo dotąd posiadamy tylko wiadomości telegraficzne. Posłowie różnych odcieni zgromadzają się dla wspólnéj narady w najważniejszych sprawach kraju. Baron Ricasoli nie odmawia im żadnych objaśnień; już nawet w izbie poselskiéj odbyło się owe uroczyste, tak tęsknie oczekiwane posiedzenie, na którém p. Rattazzi miał wystąpić ze swoim politycznym poglądem. Telegraf doniosł, że mowa prezesa izby, który okazał się szczérym zwolennikiem rządu, sprawiła błogie wrażenie; że wyrazy, w jakich odezwał się o sprawie rzymskiéj, a zwłaszcza objawione przezeń oświadczenie, że rząd francuski pragnie co najprędzéj wojska swoje z Włoch wyprowadzić, że p. Rattazzi nie wątpi, o niezwłoczném przeniesieniu stolicy do Rzymu, wywołały grzmiące i najradośniejsze oklaski. Zwiastowane też przez telegraf przybycie do Turynu jenerała Garibaldi, zaostrza powszechną ciekawość, ale jakeśmy powiedzieli, jeszcze dni kilka na sam tekst mowy i na bliższe doniesienia czekać należy, by można utworzyć jasny obraz obecnego stanu sprawy włoskiéj.

W Paryżu, wczoraj tydzień, w oznaczonym dniu 2 grudnia, projekt uchwały senatu wniesiony został przez ministra Baroche. Podaliśmy w dzisiejszym numerze **Kurjera** treść odbytego posiedzenia; załatwiono na nim tylko czynności wstępne, t. j. udzielone przez rząd papiery polecono wydrukować i senatorom rozdać; podług dochodzących wieści posiedzenie ma być zajmującem. Najznakomitsi i najbieglejsi mężowie stanu zabiorą głos w tym przedmiocie największéj wagi, nie tylko dla Francji, ale dla całéj Europy. Rozprawy muszą być nauczające i to w najżywotniejszém zadaniu dla pomyślności ludów; przyrzekamy czytelnikom naszym podać treściwy ich, ale wyczerpujący obraz. Dotąd najważniejszą wiadomością z Paryża jest upewnienie, że cesarz stanowczo odrzucił plan rozbrojenia podawany przez hrabiego Persigny i że p. Fould zapewnił o dostateczności środków utrzymania siły zbrojnéj lądowéj i morskiéj w obecnym ich składzie.

Przez dwa dni 29 i 30 listopada, Paryż zajęty był sprawą wytoczoną margrabiemu de Flers. Oskarżony ma lat 58, rysy jego twarzy są prawidłowe, chude, oczy pełne wyrazu, oblicze surowe ale ożywione, na którem odbija się powaga urzędnika i politycznego myśliciela. Jest on radcą referendarzem w izbie obrachunkowéj. Sprawę przywołaną przed pierwszą izbę policji poprawczéj, ze strony rządu wprowadził jeneralny prokurator Chaix-d'Est-Ange. Oskarża on margrabiego de Flers i jego sekretarza pana Landwer, że popełnili wykroczenie przewidziane i karane przez artykuł 2-gi prawa dnia 27 lutego 1858 roku. Rzeczony artykuł potępia osoby utrzymujące porozumienia bądź zagranicą, bądź w kraju, dążące do zawichrzenia spokojności pospolitéj, lub do ściągnienia nienawiści i pogardy na rząd lub na osobę cesarza. Według oskarżenia, margrabia de Flers miał od roku 1848 aż do grudnia 1860, działając w duchu nieprzyjaznym rządowi cesarskiemu, rozsyłać listy potwarcze do różnych dzienników zagranicznych, a mianowicie do Niepodległości belgijskiéj, Gazety pocztowéj wiedeńskiéj, Gazety augsburgskiéj, Dziennika drezdeńskiego, a szczególniéj do Dziennika genewskiego najnieprzyjaźniejszego i najgwałtowniejszego ze wszystkich dla francuzkiego rządu. Oskarżyciel starał się dowieść winy margrabiego de Flers, czytając przed sądem wyjątki z rozmaitych pisanych do niego listów, z których widocznie okazuje się, w jak zawziętym i potwarczym duchu układane były jego korespondencje. Jeneralny prokurator sądził, że wykroczenie margrabiego de Flers jest tém cięższe, że zajmuje wysoką rządową posadę, że wykonał przysięgę wierności cesarzowi i że wielki referendarz izby obrachunkowéj podwakroć ostrzegał go, aby zaprzestał postępowania tak przeciwnego wszelkim obowiązkom. Jeneralny prokurator z zabranych w mieszkaniu margrabiego de Flers papierów wykazał, że główną pobudką winowajcy nie była ani namiętność polityczna, ani duch stronnictwa, ale niczem nie nasycona chciwość zysku, że ona to skłoniła margrabiego do założenia agencji kłamliwych nowin, do zostania wrogiem własnego kraju i płatnym służalcem Radeckiego.

Obrońca margrabiego de Flers, znakomity rzecznik paryski, Dufaure z niezrównaną zdolnością starał się go uniewinnić. Powstawał na nadużycie władzy w otwieraniu listów przesyłanych przez pocztę, w zabraniu papierów bez uprzedniego ich skatalogowania, co mogło pociągnąć za sobą stratę nie jednego dowodu, który mógł go uniewinnić. Jeżeli w 1848 począł pisywać do dzienników, to dla tego, że będąc bez majątku i przemocą pozbawiony posady, nie sądził, aby zbrodnią było szukać w piórze uczciwego sposobu do życia. Nadto, wszystko co jeneralny prokurator z zabranych listów przeciw oskarżonemu przytacza, szkodzić mu nie powinno, wszystkie te bowiem wyjątki poprzedzają prawo 1858 roku a prawo wstecznie działać nie powinno. Posiedzenie na prośbę jeneralnego prokuratora odroczone zostało do dnia jutrzejszego dla rozpatrzenia odczytanych przez p. Dufaure listów. Pan Chaix-d'Est-Ange na posiedzeniu 30 listopada złożył sądowi niezbite dowody, że margrabia de Flers dostarczał **Gazecie augsburgskiéj** na żądanie, najkłamliwsze wiadomości i najbezwstydniejsze potwarze na cesarza i jego rodzinę. Obwiniony mimo całą wymowę i zdolność swego obrońcy, musiał przegrać sprawę; sąd skazał go na dwa miesiące więzienia i trzy tysiące franków kary pieniężnéj.

W ogólności przewinienia przeciw druku są dziś surowo przez rząd ścigane, szczególniéj zaś listy pisane do dzienników francuzkich z zagranicy zwróciły na siebie baczność władzy, z tego szczególniéj powodu, że większa ich część układa się w Paryżu na miejscu i że dziennikarze używają tego wybiegu dla puszczania w obieg własnych wyobrażeń. Nieszczerość jednéj strony, wywołuje dowolność drugiéj.

Włochy.

Turyn, 25 listopada. Dziennik *Rozpraw* otrzymał z téj stolicy list następny:

Zdaje się, że stosunki dyplomatyczne między Hiszpanją i królestwem Włoskiém będą zupełnie zerwane. Sprawa archiwów neapolitańskich, dała do tego powód. Sądzono ten spór za ułatwiony, kilkakrotnie nawet donoszono o tém niemal urzędowie, ale gabinet hiszpański po rozmaitych wykrętach zerwanie uczynił nieuchronnem. Wkrótce ogłoszone zostaną papiery i dowiodą, że rząd włoski postępował w téj mierze z przyzwoitością i umiarkowaniem.

Dziś panuje tu chwila ciszy, aż do 2 grudnia, kiedy rozpoczną się rozprawy o Rzymie; wielu mówców już zamówiło sobie głos w tym przedmiocie. Z największą niecierpliwością czekają wszyscy na mowę pana Ratazzi. Te rozprawy mają to szczególnego, że co do ich celu, wszyscy są zgodni, wszyscy chcieliby Rzym posiadać, przynajmniéj tak mówią; bo choć są i tacy, dla których to rzecz obojętna mają jednak tyle rozumu, że o tém milczą. Nikt nie chciałby opanować Rzymu wbrew Francji. Trudno więc domyślić się nad czém rozprawy toczyć się mają, chyba nad sławnem zadaniem: *Kościoł wolny w państwie wolnem* i nad zastosowaniem, jakie chciał z niego uczynić p. Ricasoli. *Gazeta Ludowa* cieszy się dziś rano, że papież nie chwycił pana Ricasolego za słowo, bo na mocy téj zasady, on jeden zostałby wkrótce prawdziwym królem włoskim.

Sprawy neapolitańskie podobnież wiele mów wywołają, chociaż w istocie, przynajmniéj dla parlamentu włoskiego będą to słowa stracone. Jeden z posłów książe Proto, uczynił wniesienie dążące po prostu do przywrócenia na tron Franciszka II-go. Odczytany ten wniosek w izbie, głosem cichym nie był przez nikogo zrozumiany, ale odczytany w biórach, którym według prawideł powinien był być udzielony, sprawił pewien rodzaj zgorszenia. Najprawdopodobniéj, że wniosek upadnie, i że cała ta sprawa zostanie przytłumioną, chociaż znajdują się posłowie, którzy pragną, aby książe Proto był pociągnięty do odpowiedzialności przed sądem.

Posiedzenia parlamentowe będą bardzo krótkie. Skoro izby zagłosują prawa skarbowe, wnet zamkną się, król na 2 miesiące pojedzie do Neapolu, gdzie z całym dworem przepędzi mięsopust. W Marcu otworzy się parlament 1862 r.

Zdaje się, że ministrowie myślą znowu o uzupełnieniu gabinetu. P. Peruzzi, minister robót publicznych, który namiętnie sprzeciwiał się wejściu do gabinetu pana Ratazzi, mówią, że sam obejmie wydział spraw wewnętrznych, aby utrzymać gabinet w jego obecnym składzie.

Bióra izby pracują teraz nad prawami skarbowemi. Ani wątpić, że potrzebne podatki zostaną zagłosowane. Wiadomo już, że budżet 1862 będzie złożony bez zwichnienia równowagi, i że rząd nie zaciągnie w roku przyszłym żadnéj pożyczki; można to uważać za zupełnie pewne.

Donoszą, że Józef Mazzini jest niebezpiecznie chory w Londynie; oświadczył to jeden z najpoufniejszych jego przyjaciół w biórach izby.

Jener. Della Rovere minister wojny najczynniéj pracuje nad organizację wojska. Przybędą do niego 12 półków piechoty, co liczbę ich podniesie do 80-ciu i cztery półki jazdy, co podobnież jéj liczbę doprowadzi do 20-tu.

Wojsko włoskie powiększa się zwolna, i wkrótce stanie się potężnem. Tak często powtarzano Włochom, że bić się nie umieją, iż duch wojenny ogarnia naród, a zaciągi pod chorągwie stały się prawdziwem uczuciem miłości własnéj.

W liście pisanym z Turynu do dziennika paryzkiego *Prassa* czytamy co następuje:

Wczoraj rozszerzono pogłoskę, że król przed 3-ma już dniami podpisał dekret, poruczający Garibaldiemu dowództwo nad wojskiem ochotniczem. Ta wiadomość wzruszyła wszystkich, bo nie bez przyczyny poczytano ją za krok polityczny, nader śmiały w obecnych okolicznościach; ale to pewna, że ta pogłoska niema żadnéj zasady.

Nie będzie zbytecznem przypomnieć, że hr. Cavour oświadczył przed parlamentem, iż zaprosi jener. Garibaldi stanąć na czele ochotników, skoro rząd wezwie ich w przewidzeniu wojny. Gabinet dzisiejszy dotrzyma téj obietnicy hrabiego Cavour, ale i to pewna, że dziś nie myśli jeszcze o zwołaniu ochotników.

Wojsko prawidłowe jest przedmiotem największych usiłowań jen. della Rovere, który nakazał dodać po 3 drużyny (kompanje) do każdego półku piechoty i po 6-m szwadronie do każdego półku jazdy. Przygotowują się prócz tego ramy 12-tu półków piechoty i 4-ch półków jazdy.

Przypisują rządowi zamiar odroczenia parlamentu do dnia 20-go grudnia i rozpuszczenia go w tym czasie. Trudno temu wierzyć, bo mniemanie powszechne powzięłoby głęboką z tego powodu nieufność.

Mówią, że gabinet jest pewny przychylnego zagłosowania izby w sprawie rzymskiéj.

Z drugiéj strony jest nadzieja, że w ciągu tygodnia wytępione zostaną szczątki band trapiących Bazylikatę, polepszyłoby to stanowisko gabinetu.

Co do właściwie tak zwanéj lewéj strony izby, odbywa ona jedne obrady po drugich; czyni chwalebne usiłowania zespolić się nie jak odłam burzliwy i wichrzący, ale jak stronnictwo stanowczo wyzwolone, pragnące urzeczywistnienia swego programmatu na drodze prawnéj. Czekane jest przybycie pana Crispi jeszcze w tym tygodniu, natychmiast po swem przybyciu roztrząśnie on programmat którego ogłoszenie nieda na siebie długo czekać. Lewa strona izby chciałaby w dziennikarstwie znaleźć organ poważny; od kilku lat już nad tém pracuje, lecz dotąd z wątpliwym skutkiem.

Czytamy w dzienniku *Narodowości:* Najmniejszy powód wystarcza do wywołania ze strony posłów, wszystkich odcieni, objawów miłości ojczyzny i poświęcenia dla sprawy narodowéj. Głucha, niepewna wieść poczęła krążyć w mieście o gwałtowném na nowo wybuchu zbójectwa i reakcji w krajach neapolitańskich, spowodowanych przez ostatnią uchwałę sóbotnią d. 23 listopada, rozciągającą na całe Włochy podatek tak zwany *dziesięciny wojennéj*, ponoszony dotąd tylko przez Piemont, jakby krótki przeciąg czasu upłynionego od sóboty wieczorem nie mógł przekonać powszechności, że niepewne pogłoski były bezzasadnemi.

Natychmiast więc posłowie zbiegli się do pałacu carignańskiego, rozdzielili się na bióra i skupili około rządu. Tym krokiem dowiedli, że kiedy na samą wieść niepewną każdy stanął na miejscu, które im cześć wyznaczyła, potrafią w przypadku szczęściem nieprawdopodobnym, kiedyby dzień czarny powstał, i sami powstać jak jeden człowiek i we wspólném jednomyślném uczuciu włoskiem, zjednoczyć parlament z królem.

Jen. Sirtori przesłał następny list do gazety turyńskiéj:

Turyn 25 listopada.

Panie redaktorze, wyczytawszy we wczorajszym numerze, dziennika pańskiego, wiadomość ściągającą się do głównego dowództwa korpusu ochotników, proszę o dodanie z mojéj strony następnego oświadczenia. Nikt goręcéj nie pragnie ode mnie, aby dowództwo nad ochotnikami oddane zostało jenerałowi Garibaldiemu, z którym łączą mię węzły synowskiéj prawie miłości i uszanowania.

G. Sirtori.

Turyn 26 listopada. Wiadomości z Neapolu nie są najlepsze. Mówią o utarczce z bandą Ciprianego, mówią o pięciuset poległych i wielkiéj liczbie ranionych. Wieść rozbiegła się, że doniesienie o zagłosowanéj przez parlament *dziesięcinie wojennéj*, rozciągniętéj na Włochy południowe, wywołała wielkie wzburzenie w tym kraju. To pewna, że ta wieść dotąd nie jest odwołaną.

Wierzę w przesadę, wszakże należy nakoniec przyznać, że chociaż zbójectwo osłabło, dotąd nie jest zupełnie przytłumione. Dopóki Antonelli trzyma ster władzy, a Franciszek II mieszka w Quirinalu, nie będziemy spokojni. Nie potrzeba ani tylu mów, ani tylu broszur dla dowiedzenia, że Włochy dotąd nie będą wolne, póki nie będą miały swojéj stolicy. Wypadki mówią stanowczo, one są wymówniejsze nad wszelkie rozumowania, nad wszelkie dowodzenia doktorów teologji i prawa.

Smutném jest rozjątrzenie, objawiające się w Sycylji przeciw burbońskim i podejrzanym o przywiązanie do dawnego rządu. Stronnictwo zagorzalców nie omieszkało z tego skorzystać, puszczono w obieg prośbę do parlamentu o wypędzenie z wyspy tych wszystkich, których położono na liście zdrajców ojczyzny; są oni przedmiotem ciągłych groźb i obelg. Jest to rzecz niegodna kraju wolnego, srożyć się nad ludźmi, których już potępiło mniemanie powszechne, pogarda ludności i sama siła zdarzeń. Te wszystkie knowania muszą wywołać silne wstrząśnienie w stronnictwie burbońskiem, wprawdzie nie liczném, ale zawsze zdolném nowemi kłopotami rząd obarczyć. Lepiejby zrozumieli Sycyljanie własne dobro i dobro całych Włoch, gdyby zaniechali kroków, które trudno przewidzieć do czego doprowadzić mogą. Gdyby pójść za ich radą i wypędzać z kraju wszystkich niechętnych, przy ostateczném ustaleniu królestwa włoskiego, mogłoby się ono stać bezludne. Dziś zagorzalcy chcą powypędzać burbońskich, jutro zechcą wypędzać księży, potém mazzinistów, potém zapaleńców, nakoniec umiarkowanych, a lud lubiący każdą nowość i wszystko co go podnieca, niebyłby nigdy zadowolonym; skoro raz rząd pocznie mu ulegać, potrzeba, aby albo go prześcignął, albo dał wnieść się jego prądowi.

Kiedy w Sycylji takie rozjątrzenie panuje przeciw burbońskim, jeden z posłów parlamentu włoskiego, książę Proto Maddaloni, złożył na stole prezesa izby wywód przeciw rządowi narodowemu. Przedstawiciel narodu włoskiego nie zarumienił się wylać w grubym tomie powodzi potwarzy, obelg, kłamliwych zarzutów, przeciw ministrom, a nawet przeciw parlamentowi, którego jest członkiem. W tym długim paszkwilu mówi: *że Piemont zajechał Włochy, że zasiadał na bankiecie, że wszystko pożarł, a potém rozkradł srébro szlanki i talerze.* Wystąpił z obroną burbońskiego rządu i objawia, że Neapolitanie ze zgrozą patrzą na rząd piemoncki i głośno wołają o powrót panowania Franciszka II.

Prezes nie wiedząc o co chodzi, oddał do odczytania ten paszkwil w pierwszym biórze izby. Niepodobna opisać oburzenia, wywołanego przez odczytanie téj tkaniny kłamstw i potwarzy. Ostrzeżono o tém prezesa, który

---

CZTERY IDEAŁY.

(KARTKI Z ŻYCIA JMĆ PANA FULGENTEGO).

wydał

Zbigniew.

(Trzeci ideał).

Miłość moja.

(*Ciąg dalszy, ob. N. 92.*)

Emil, usłyszawszy wejście siostry, pośpieszył natychmiast, by mnie zaprezentować.

Uprzejmie skinęła głową i rzekła cichym, delikatnym głosem, akcentując nieco z francuzka:

— Robi mi to prawdziwą przyjemność, że pana poznaję, gdyż Emil często wspominał go przed nami.

Oddałem głęboki ukłon na podziękowanie, alem ani słowa nie potrafił odpowiedzieć; byłem olśniony!

Ale Marja-Klara prędko jakoś potrafiła zrzucić ze mnie te pęta przymusu; kobiety mają tę wyższość, że z kłopotliwéj pozycji każdego wyprowadzić potrafią.

Rozmowa zeszła na Paryż, Włochy, Szwajcarję, potém na operę, sztuki piękne, literaturę, — dowiedziałem się, że Marja-Klara z zamiłowaniem poświęca się muzyce, a literaturę europejską prawie całą zna doskonale.

— To „cudo" jakieś — myślałem w duchu — to arcy-dzieło natury, na którém się wysilała przez tyle wieków i zaledwie jedno wydała... ha! kto je posiędzie! kto je posiędzie!?...

I utonąłem w marzeniu...

W dobrą godzinę powrócił znowu Emil i pytał, czy nie pozwolę przedstawić sobie jego przyjaciół i sąsiadów? Nie miałem ochoty ruszać się z miejsca, ale trzeba było. Powstałem więc i poszliśmy do recepcjonalnego salonu.

Tu było całkiem inaczéj. Wszystko świeże, modne, wymanjerowane, a wszystko **wyspiarskie**!..

Meble matowe, czarne, angielskie, dywany irlandzkie, obicia szkockie i cały komfort w układzie Albioński, zdało mi się, że jestem u jakiegoś dżentelmena na **meetingu**.

Towarzystwo składało się z następnych figur:

Hr. Erazm Samokost, herbu **Skorpjon**, miljoner stary, przeżyty, przesycony kawaler (konkurent jak się potém dowiedziałem, do Marji-Klary) na chwiejących się nogach, wyłysiały i bez zębów; ale miał ogromną fortunę, wiele fabryk i długów.. żadnych. U Anglików zwanoby go „Snobem", u nas miał nazwę „postępowego człowieka," bo z jednego rubla umiał robić dziesięć.

Daléj dwóch hrabiów Strępciów herbu „Folblut" prawdziwych sportsmenów, całą bowiem fortunę stracili na wyścigi i w dodatku tak **po angielsku** gardzili życiem, iż każdy z nich gotów był za życia sprzedać siebie do kliniki anatomicznéj, byleby mu z góry zapłacono; — ogłoszenie by nawet zrobili do wszystkich anatomików świata, gdyby ci byli chciwi badań patologicznych na Strępciach.. ale niestety, były to tylko **pia desideria**, epoka Czattertonów minęła, bankiery nie dają na hypotekę serc, a anatomicy nie kupują żywych trupów!

Starszy hrabia Strępć miał imię Cezar, młódszy zwał się Brutusem; ród swój wywodzili od ostatniego trybuna rzymskiego „Rienzi", co w Polsce przerobiono na Strępci.

Nakoniec siedmiu Szkieletowiczów, braci rodzonych. Była to dawna zamożna szlachta, ojciec każdemu zostawił po miljonie, dotąd żaden nie był żonaty. Wszyscy byli rozumni, nawet mądrzy, dwóch ze zbytnich nauk dostało melancholji, trzeci miał początki obłąkania, a raczéj katalepsji.

Skoro mnie przedstawił gospodarz tym panom, każdy z nich oddał zimny ukłon, nie podnosząc prawie oczu na nowo przybyłego, zajęty był swoją czynnością, czynność zaś była taka:

Hr. Cezar Strępć grał w billard z jednym Szkieletowiczem; hr. Brutus Strępć z hr. Samokostem.

Dwóch melancholików Szkieletowiczów chodziło po salonie paląc sygara i patrząc w sufit.

Kataleptyk najspokojniéj wycinał sylwetki znakomitych ludzi.

A trzech mądrych, leżąc na kanapie, przerzucali pisma rozmaite i tak: jeden trzymał **Times'a**, drugi **Puncha** (pismo angielskie illustrowane), trzeci „Charivari" francuzkie. Gospodarz zajmował się dolewaniem **eurasao**, u kogo był próżny kielich.

Po prezentacji usiadłem obok najstarszego Szkieletowicza. Był to mężczyzna olbrzymiego wzrostu, z twarzą piękną, zimną, zastygłą, jak głaz na grobowcu, z oczu mu tylko jaśniała mądrość, że użyję porównania poety: „jako lampa w rzymskim grobie." Drugi, takiż sam, ogromny, barczysty, z ryżą brodą i wąsami, otwartém czołem nieco łysem, na którém jak na tablicy algebraicznéj tylko **cyfry myśli** wypiętnowane były. Trzeci bez odmiany, i piąty i szósty i siódmy, każdy atleta, piękny i dumnie patrzący przed siebie.

W żadnym klubie angielskim tak dystyngowana cisza panować nie mogła, kule tylko billardowe furcząc po zieloném suknie dawały znak ruchu i życia; — przy stoliku kartowym równy spokój, Emil chodził od stolika do billardu, od billardu do butelek, dolewał i milczał, bracia melancholicy chodzili bezprzestannie z kąta w kąt, paląc sygara, kataleptyk wycinał, — **niemelancholicy** szeleścieli przewracaniem kart prześcieradłowego Timesa, a ja patrzałem z kolei na wszystkich, zdziwiony, czy to nie jest jakie grobowe fantazma, czy ci żywi chodzący i milczący nie są to upiory, z których wnet pozlatują fraki i zostaną same szkielety? Ale nie, to byli ludzie mądrzy, myślący, głową przerośli wiek cały, **tylko**... krew u nich już nie krążyła, ale zgalaretowana leżała w żyłach, a raczéj była to już limfa czerwona, — **tylko**... w piersiach miasto serca, **suchy liść** szeleścił, i to, kiedy chód był przyśpieszony!... Nie znali **pragnienia**, **chyba** śród upału, nie mieli **woli**, **chyba** w gorączce!... Ale odrzuciwszy te „tylko" i te „chyba" byli to ludzie **kompletni**, zimni, mądrzy, ostrożni, trzymający równowagę życia w dwóch wagach ciężaru „nudy" i „obojętności."

Ale cyt!... usta się otwierają jednemu, temu co trzyma „Charivari", patrzcie, coś nakształt uśmiechu, jakiś grymas przypominający spłowiały kolor, ukazał się na ustach, słuchajmy coś mówi:

Szkielet 1-szy. Paradne!... nowe rzeczy panowie! czy wiecie, że już poczciwy „Charivari" zaczyna być kaznodzieją?... prawi morały i wyśpiewuje tyrady, to rozczulające! I czytał:

„Hélas! que j'en vu mourir de **bals champetres**
„C'est le butin. Il faut une proie au trépas!
„Ou plutot il faut une proie à l'industrie... car l'industrie **dévore** tout aujourd'hui...
„C'est le Minotaure du dix-neuvième siècle!..."

— Czy słyszycie panowie jeremjadę na wiek XIX?

Szkielet 2-gi. Heuresement un académicien a songé à ce coté de la question. Que le genre humain dorme maintenant sur toutes sez oreilles.

Szkielet 3-ci. Nic dziwnego, że „Charivari" już się wyświęca na kaznodzieję, obdarł się bowiem strasznie biedaczysko w swéj kuséj kurtce i dzwonki pogubił; musi więc apostołować, ale to dziwniejsza, że **Punch** zaczyna śpiewać na nótę Campbell'a „Pleasures of hope" (1) i położył jak krzyż ośmiokątny templarjuszowski na swoim płaszczu dewizę **ośmiokątnéj treści**:

„The grave, great teacher! to a level brings,
Heroes aud beggars, galley-slaves aud kings! (2).

Szkielet 1-szy. Z czego wnosić wypada, że już między „Snobami" zabrakło karmu dla **Puncha**, zaczyna się tuczyć wyziewami Westminster-Abbey, i usłyszycie wkrótce, jak będzie wołał do czytelników udając Ryszarda w tragedji z po-za grobu:

„Unmanner'd dogs! stand ye when I command!"
(Psy nieobyczajne! stójcie kiedy wam każę!)

(Dalszy ciąg nastąpi.)

---

(1) Campbell, autor poematu „Rozkosze nadziei."
(2) Grób to wielki nauczyciel, pod jeden strych mierzy bohaterów i żebraków, niewolników i króli.

wnet cofnął to pismo; ale posłowie dopominają się o naoczne jego rozpoznanie i żądają o sprawiedliwość nad bezecnikiem.

Chcianoby przytłumić tę sprawę, ale trudno będzie dokazać tego, przy tak wielkiem oburzeniu posłów.

Mówią o zamiarze ministrów powiększenia kapitału banku narodowego, który chcianoby podnieść do 100 miljonów; kupiectwo na tém nie przestaje, żali się nawet twierdząc, że dla takiego państwa jak Włochy, kapitał 100 miljonów jest zbyt mały.

Król pojedzie do Neapolu pod koniec grudnia, lub najpóźniéj w pierwszych dniach przyszłego roku i przepędzi tam całą zimę.

Czytamy w dzienniku *Narodowości*:

Wielka liczba posłów większości, zebrała się wczoraj wieczorem nie w salach towarzystwa filharmonicznego, ale w mieszkaniu jednego ze swych spółbraci, i postanowiła w rozprawach przyszłotygodniowych żwawo popierać barona Ricasoli. Nic nie rozstrzygnięto pod żadnym innym względem politycznym.

Jen. Bixio pisał do jednego ze swych przyjaciół, zapowiadając mu prędkie przybycie do Turynu, dla wzięcia udziału w pracach izby.

Półkownik Ripari, główny lekarz wojska południowego, dziś rano udał się do Caprery z ważnemi poruczeniami do jen. Garibaldi.

Czytamy w dzienniku *Il Campanille:*

W chwili, w któréj mówią o blizkiéj reorganizacji garibaldistów, nie będzie niewczesném uwiadomić o głównym sztabie garibaldistowskim. Liczy on 5-ciu jenerał-poruczników, 5-ciu jenerał-majorów, 23 półkowników, 41 podpółkowników, 155 majorów, 424 kapitanów, 457 poruczników, 973 podporuczników, 139 oficerów zdrowia, 47 kapelanów, 236 urzędników, razem 2,505 oficerów wszelkiego stopnia, na których rząd wydatkuje na rok 6,000,000 fran. Ponieważ zaś ci 2,505 oficerów nie mają pod swém dowództwem ani jednego żołnierza, cały ten wydatek nie przynosi najmniejszego pożytku.

Turyn 26 listopada. Podajemy następne szczegóły o zdarzeniach, które dały powód do zerwania stosunków między królestwem włoskiém a Hiszpanją:

P. Tecco, poseł nasz w Madrycie, ułożył się był z p. Calderonem Collantes, ministrem spraw zagranicznych i z posłem francuzkim, co do formuły, mającéj położyć koniec sporowi rozróżniającemu oba rządy. Rzeczona formuła była już przyjęta przez barona Ricasoli, gdy p. Collantes oświadczył, że ją królowa i rada ministrów odrzucili. Mimo niezwyczajność tego postępku, rząd włoski powolny naleganiom Francji, zgodził się wznowić rokowania. Zgodzono się uchylić na stronę to wszystko, co dotąd zaszło i przyjęto nową formułę którą p. Ricasoli zatwierdził; ale p. Collantes powtarzając co już miało miejsce, na nowo powiedział, że królowa i ministrowie nie przyjęli jego postanowienia. Rządowi włoskiemu nic nie pozostawało jak zerwać i p. Tecco otrzymał rozkaz zażądania pasportów. Powyższe szczegóły zostaną wyłożone w okolniku do ajentów dyplomatycznych, który już jest napisany i rozeszle się dnia jutrzejszego. Zapewne, że ten dokument będzie ogłoszony.

Dziennik *Narodowości* umieszcza następną notę:

Marzio - Francesco - Proto - Carafa - Pallavicino, książę Maddaloni, książe Colobrano i św. państwa rzymskiego, poseł obwodu *Casoria*, twórca niekonstytucyjnego i ultraburbońskiego wniesienia, złożonego na stole izby poselskiéj, które tak żywo zajęło dziennikarstwo, opuścił Turyn w przeszłą niedzielę d. 24 listopada i udał się do Brescia.

Chodziło mu zapewne o to, aby nie przyjął osobiście *moralnego policzka*, jaki miał otrzymać z rąk wszystkich swoich spółposlów, którzy w rozmaitych biórach, jednomyślnie i najsilniéj wynurzyli swoje potępienie. Łatwo to pojąć, ale to przechodzi już wszelką wiarę, że ks. Proto pisał z Brescia, pod dniem 25 listopada, że ponieważ mówiono za obrębami izby o jego wniesieniu, postanowił je wydrukować i stanąć w obliczu swoich spółziomków takim, jakim jest rzeczywiście.

Gazeta turyńska, do któréj książę Proto list swój przesłał, ogłasza go, niedodając textu samego wniesienia. Daje nam to prawo zapytać ją, czy grzeszy zbytkiem grzeczności, ogłaszając reklamę książęcia Proto, chociaż on nie udzielił jéj, pisma którego druk tak napuszyście zapowiedział, lub czy grzeszy przez zbytek wstydu, zatrzymując dla siebie to pismo, które mogłoby być ciekawe, gdyby nie było dziełem szaleńca.

Król dekretem z d. 20 b. m. mianował senatorami:

Aleksandra della Rovere, jenerał-porucznika ministra wojny; margrabiego Wincentego Fardella di Torearsa, członka izby poselskiéj; margrabię Fabjusza Pallavicini; Anioła Sismonda, professora mineralogji w uniwersytecie turyńskim, Karola hrabiego Bescareti di Rufa, jenerał-porucznika jenerał inspektora wojska; hrabiego Marcella Gianoti, jenerał-porucznika; margrabię Horacego Dinegro, wice-admirała komandora Edwarda Caselli, pierwszego prezesa sądu appelacyjnego w Casale; Piotra Cali, prezesa sądu głównego cywilnego w Palermo; komandora Kajetana Ciovazzo, barona Józefa Sappa, radcę stanu; hrabię Herkulana Oldofredi Tadini, prefekta łukieskiego; barona Wincentego Bolmida, byłego członka izby poselskiéj; kawalera Jana Siotto Pintor, radcę w sądzie kassacyjnym; kawalera Wawrzyńca Ghiglini, byłego posła; kawalera Franciszka Morillo; barona Trabonella, prefekta w Caltanizetta.

Turyn, 28 listopada. Dziś senat odbył krótkie posiedzenie, które było zajmujące. Zagadnięto ministrów o stan Neapolu. Senator Linotti skorzystał z tego i żądał stanu oblężenia na prowincje południowe. Jest to rzekł lekarstwo na zbyt opieszałą sprawiedliwość sądów i na zbyt doraźną jenerałów. Minister wojny odpowiedział, że znajduje stan oblężenia niepożytecznym, że zanadto przesadzają liczbę zbójców; że w Potenza, samém ich gnieździe, nie przechodzi ona 300, z których 100 w mundurach. Królestwo więc Włoskie niéma czego drżeć przed tą siłą. Jeżeli południe nie jest spokojne, to dla tego, że cała dawna żandarmerja, licząca 6000 ludzi, zniknęła. Dotąd nie można było na jéj miejsce posłać więcej jak 2,000 karabinjerów. Wyprawią jeszcze 2,000, a spokojność będzie bez wątpienia utrzymaną. Odpowiedź tę ministra wojny przyjęto z oklaskami. Baron Ricasoli dodał kilka słów, chętnie słuchanych, i izba na tém poprzestała.

Izba poselska, która miała zebrać się dopiero w poniedziałek, odbędzie swe posiedzenie jutro. Zwołanie nastąpiło na prośbę posłów południowych, którzy chcą domagać się zmiany w zakreśleniu przysądów ogłoszonych przez wczorajszy dekret. Czasami administracja bywa nieszczęśliwa na rękę, zdaje się bowiem, że ten dekret nie podoba się nikomu. Wszakże należy czekać na rozprawy, lubo i to prawda, że zaledwie rząd dotknie się krajów południowych, a wnet powstają burze.

W tych dniach zdarzyły się chętki zbiegostwa między żołnierzami neapolitańskimi mającymi swe leże nad granicą francuzką, żandarmerja i gwardja narodowa powściągnęła te próby.

Neapol, 25-go listopada. Depesze telegraficzne nadesłane wczoraj wieczorem i w ciągu nocy donoszą, że zbójcy ukrywający się w okolicach Lagopesole, napadłszy wieś Betla (w powiecie Melfi), udali się w kierunku prowincji Bazylikaty i Salerno. Zdaje się, że ta sama banda, któréj liczba zwiększyła się, opanowała wieś Balvano. Nasze małe oddziały trzymające załogi w Campagona i w San Gregorio razem z legją węgierską wyszły na spotkanie zbójców. Z Bari i z Cosenza pośpieszyły oddziały wojska prawidłowego i gwardji ruchomej i w Potenza połączą się z jenerałem della Chiesa, który przybędzie tam jutro z Salerno. Inne oddziały z Capitanatu znajdują się już w Bazylikacie.

Wczoraj 150 cudzoziemców wylądowało w Terracine, dla połączenia się z hersztem Chiavone.

Największa część poległych w ostatniéj utarczce w Bazylikacie byli Hiszpanami lub Francuzami.

W Dalmacji i w Malcie przygotowują się nowe wyprawy.

Te zamachy zwiastują nam nowe zdarzenia nie przedstawujące wszakże żadnego niebespieczeństwa; ale rząd ma powinność najpilniejszego czuwania nad spokojnością powszechną i dowiadujemy się, że do Barletta i Manfredonji przybyło jeszcze 5 bataljonów wojska narodowego.

Czytamy w liście pisanym z Turynu: wiadomości z Neapolu są niedobre. Zbojectwo znowu się wzmogło, albo, właściwiéj mówiąc, zamiast tego, iż było rozproszone na 5-ciu lub 6-ciu rozmaitych miejscach, skupiło się w prowincji Bazylikacie, to jest w samym środku byłego królestwa neapolitańskiego. Jenerał della Chiesa zajmuje kraj ze znacznemi siłami, ale znajoma jest cała trudność wojny podjazdowéj dla wojsk prawidłowych i dziwić by się nie należało gdyby te gonitwy przeciągnęły się.

To tyle co do prowincji; co do samego miasta, rzeczy nie zdają się być w lepszym stanie. Zbrodnie przeciw osobom i własności powiększyły się w tych ostatnich dniach. Zamordowano sztyletem dyrektora banku, we własnym jego biórze w pałacu ministerstwa, obok prefektury policji.

Ta wiadomość sprawiła najboleśniejsze wrażenie we wszystkich, którym uczciwość i wzorowa przystępność margrabiego Avitabile była znana. Niewiadomo dotąd, czy poniesione rany są śmiertelne, zbrodnia spełniona w skutek pewnego rodzaju sprzeczki.

Odkryto tu mały spisek zupełnie poroniony. Schwytano 70-ciu zbiegów nim dostali się na granicę. Samo z siebie, że wszyscy byli Neapolitanami. Już pościgniono ślad podżegaczów.

Baron Ricasoli rozesłał wczoraj okolnik do wszystkich agentów dyplomatycznych obejmujący wywod historyczny całej sprawy konsularnych neapolitańskich archiwów, i opis w jaki sposób dwór hiszpański, zdający się już przystępować do układu, nagle go zerwał. Baron Ricasoli stara się dowieść, że odwołanie barona Tecco było rządowi włoskiemu nakazane przez obowiązki czci i godności.

W izbie poselskiéj odbędzie się jutro posiedzenie nadzwyczajne, które miało dopiero mieć miejsce w poniedziałek. Rzeczone posiedzenie zwołano na prośbę posłów neapolitańskich, pragnących zawieszenia nowego prawa organizacji sądowej, z powodów zupełnie przechodnich.

Francja.

Paryż 27 listopada. Głównym przedmiotem rozmów jest teraz uchwała senatu, mająca być przedstawioną d. 2 grudnia. Dzienniki belgijskie zapowiedziały, że zasada środka ogłoszonego przez listy cesarskie d. 12 listopada znajdzie przeciwnika w mężu używającym ogromnéj powagi w przedmiotach skarbowości; a mianowicie w margrabi d'Audiffret. Ta wiadomość udzielona została przez ludzi nieobeznanych z rzeczą i nieświadomych dziejów francuzkiéj skarbowości. Margrabia d'Audiffret byłby już dawno pierwszym prezesem izby obrachunkowéj, gdyby ta posada nie była zwykle oddawana mężom politycznym. Jest on człowiekiem, który od r. 1815-go najwięcéj przyczynił się do udoskonalenia francuzkiego skarbowego prawodawstwa. Pracował on równie skutecznie nad niém pod wszystkiemi rządami; w jego przekonaniu pierwiastkiem każdego dobrego prawa, każdego systematu godnego pochwały w sprawach skarbowych, jest specjalność rozchodów. Statecznym celem najżywszéj troskliwości tak margr. d'Audiffret, jak i najlepszych francuzkich finansistów, było zapewnienie zwycięztwa téj zasadzie i pogodzenia jéj w rzeczywistości ze słusznemi wymaganiami administracji. Margrabia d'Audiffret, a z nim bardzo wielu najbieglejszych znawców téj gałęzi służby rządowéj poczytują, że bez specjalności wszelka kontrola ze strony przedstawicieli kraju nad rozchodami rządowymi, jest niepodobną i koniecznie omylną. Kiedy w swoim czasie wnoszono projekt uchwały senatu, mającéj być teraz zmienioną, mocą któréj wprowadzono w prawodawstwo francuzkie wolność obrotu summ zagłosowanych na pojedyńcze ministerstwa, co wszystkie uprzednie zgromadzenia prawodawcze odrzucały, wówczas margr. d'Audiffret powstawał na tę część projektu, jako przeciwną jego zdaniu o zasadzie specjalności. I wówczas mówiono, że wprowadzenie systematu obrotu uczyni niepotrzebnemi dodatkowe i nadzwyczajne kredyta. Wiadomo co zatém poszło. Teraz chcianoby zrzec się prawa otwierania kredytów, przekraczających obręby budżetu, lecz pod warunkiem udoskonalenia systematu obrotu; wszakże chociaż to wniesienie jest dowcipne i ponętne dla tych zwłaszcza, dla których nawet w przedmiotach skarbowości i ekonomji, wystarczają piękne słowa, nic dziwnego, że wszyscy wyznawcy specjalności wystąpią jak przeciwnicy nowego środka, i to objaśnia zapowiedzianą przez margr. d'Audiffret oppozycję.

Mówią, że p. Fould domaga się połączenia zarządu telegraficznego z pocztowym i cofnienia prawa, w moc któremu ministrowie mogli bezpłatnie wysyłać depesze. P. Fould żąda, aby skarb wyznaczył każdemu ministrowi stosowną na to summę, gdyż spodziewa się w ten sposób uchylić rozmaite nadużycia. Nie wiadomo, czy cel swój osięgnie; ale w innym względzie otrzymał zupełne zwycięztwo, a mianowicie, że wniesienie hr. Persigny, o rozbrojeniu, zostało wczoraj na radzie ministrów odbytéj w Compiègne, stanowczo odrzucone. Cesarz wyraźnie oświadczył się przeciw rozbrojeniu. P, Fould zaś doniosł, że posiada dostateczne środki do utrzymania dzisiejszego składu wojska.

Dziś odbył się pogrzeb jednego z weteranów paryzkiego dziennikarstwa, barona Eckstein. Duńczyk z urodzenia, był on w latach 1813 i 1814 pułkownikiem w pruskiém wojsku i podczas *Stu-dni*, naczelnikiem policji w Gent. Wówczas poznał go Ludwik XVIII i po drugiéj restauracji sprowadził go do Francji; baron Eckstein wkrótce został w dziennikarstwie jednym z najgorliwszych rojalistów. Umarł w bardzo podeszłym wieku i w ostatnich czasach bardzo rzadko pisywał do gazety *Union*.

Od niedawna dzienniki poczęły być pociągane do odpowiedzialności sądowéj za nadwerężenie prawa o podpisywaniu artykułów politycznych lub ekonomicznych. Przed kilku dniami potępiono z tego powodu dziennik *Goniec niedzielny*; za podobneż uchybienie wytoczono proces dziennikowi *Ami de la Religion*. Szczególniéj chodzi o podpisywanie zagranicznych, lub udawanych za zagraniczne, korrespondencij. Należy pod niemi podpisywać: ***poświadczam zgodność z wyjątkiem albo zgodność z odpisem***, i nazwisko jednego ze spółpracowników dziennika. Rzeczone korrespondencje bywają nieraz prosto poglądami, łatwo więc pojąć, że w téj formie dzienniki mogłyby rozstrząsać wszystkie pytania nawet tyczące się wewnętrznéj polityki cesarstwa. Nie wiadomo, czy dotąd już zdarzyły się jakie nadużycia, lub czy tylko rząd obawia się ich, zawsze jednak pragnie, aby rzecz o podpisach była ściśle przez prawo oznaczoną.

Obok z temi sprawami, można postawić sprawę pana de Flers, mającą się rozstrzygnąć w sądzie policji poprawczéj. Oskarżony on jest za umieszczenie w zagranicznych dziennikach listów nieprzyjaznych rządowi.

Paryż 2 grudnia Posiedzenie senatu. Prezydencja pana Troplong.

Zgodnie z dekretem cesarskim d. 15-go listopada, senat zebrał się na posiedzenie ogólne.

Posiedzenie otwarte zostało kwadrans na 3-ą.

Pp. Dariste i Mérimée, sekretarze wybrani na posiedzeniu 1861-go, zajmują miejsca w biórze.

Baron de Lacrosse sekretarz odczytał dekret cesarski zwołujący senat.

P. Senator-sekretarz uwiadamia, że marszałek książe Małachow, jenerałowie Daumas i Vaïsse, nieobecni z powodu służby cesarskiéj, wymawiają się, iż nie mogą być obecnymi na posiedzeniu.

Wymawiają się dla niezdrowia: Admirał Romain des Fossés, jen. baron Létang, hr. de Villeneuve de Chenonceaux, jen. de Rostolan, jen. de Montréal, wice admirał hr. Casy, German, wice-admirał hr. Cécille, jen. hr. Ordenet.

Senator sekretarz odczytał trzy dekreta cesarskie, podnoszące do godności senatorskiéj pp. jen. Cousin-Montauban, wice-hrabiego de la Guéronnière i de Forcade.

W moc prawideł wybrana losem kommisja z 3-ch członków, upoważniona jest do sprawdzenia czy dekreta zgodne są z konstytucją.

Rzeczona komisja składająca się z marszałka Magnan, p. Barbaroux i margrabiego Ernesta de Girardin, oświadcza przez usta marszałka Magnan, iż nowi senatorowie mają być przyjęci.

Jenerał margrabia d'Hautpoul, wielki referendarz senatu, w towarzystwie marszałka hr. Baraguay-d'Hilliers, jenerała margrabiego de Grouchy, hrabiego de Persigny, Billault, Rouher i margrabiego d'Audiffret, wprowadza jenerala Cousin-Mauntauban, wice-hrabiego de la Gueronniera i de Forcade, którzy po złożeniu przysięgi zajęli senatorskie krzesła.

Pp. Baroche, minister, prezes rady stanu i Billault, minister bez wydziału, tudzież pp. de Parieu, wice-prezes rady stanu i Vuitry prezes oddziału, są wprowadzeni i zasiadają ławicę mówcow rządowych.

Prezes. P. minister Baroche ma głos.

P. Baroche minister prezes rady stanu. Mam zaszczyt złożyć na stole senatu projekt uchwały senatu zmieniający artykuły 4 i 12-y uchwały senatu z d. 25 grudnia 1852 roku. Oto jest tekst tego projektu:

„Art. 1-szy Budżet wydatków przedstawia się ciału prawodawczemu z jego podziałami na sekcje, rozdziały i artykuły.

Budżet każdego ministerstwa będzie zagłosowany, przez sekcje, zgodnie z nomenklaturą załączoną do niniejszéj uchwały senatu.

Rozgatunkowanie przez rozdziały kredytów wyznaczonych na każde ministerstwo, urządza się dekretem cesarskim, zapadłym w radzie stanu.

Dekreta szczegółowe wydane w tejże formie mogą upoważniać obrót, czyli przeniesienie z jednego rozdziału na drugi summ w budżecie każdego ministerstwa.

Art. 2-g, Kredyta dodatkowe lub kredyta nadzwyczajne nie mogą być udzielane tylko w skutek prawa.

Nie ubliża to bynajmniéj rozporządzeniom praw istniejących, w tém co ściąga się do wydatków w różnych gałęziach służbowych pozostałych do wypłaty, tudzież do wydatków departamentowych, gminowych, służby miejscowéj i funduszów konkursowych w rozchodach, tyczących się pożytku ogólnego.

Art. 3-ci Artykuły 4 i 12-y uchwały senatu z d. 25 grudnia 1852 roku, ulegają zmianie w tém, w czém są przeciwne niniejszéj uchwale senatu.

Następuje nomenklatura, o któréj mowa w art. 1-m.

Do projektu uchwały senatu dołączony jest wykład powodów. Czy senat żąda abym go odczytał?

Wielu senatorów: Nie, nie (zaprzeczenie na wielu ławach).

P. Hubert Delisle. Nalegam na odczytanie. Wielu moich spółtowarzyszy razem ze mną sądzą, że okoliczności w których przedstawiony nam został projekt uchwały senatu, są zbyt ważne, że sam przedmiot jest zbyt doniosły, abyśmy niemieli wysłuchać odczytania wywodu popierającego jego pobudki.

Marszałek hr. Baraguay d'Hilliers. Senat znajdzie zapewne niewłaściwem odczytanie dokumentu, który będzie wydrukowany i który każdy z nas z rozwagą odczyta, (zgoda).

Prezes. Zaradzę się senatu.

Senat rozstrzyga, że wykład pobudek nie będzie czytany.

Prezes. Wykład pobudek będzie drukowany i rozdany senatorom, podobnież jak projekt uchwały senatu. Senat będzie zwołany później do swych biór dla wyznaczenia kommisji z 10-ciu członków, obowiązanéj przedstawić sprawozdanie o projekcie uchwały senatu.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 3-éj.

Korespondent dziennika *le Nord* pisze, że powyższa uchwała senatu rozszerza władzę ciała prawodawczego, które na przyszłość rzeczywiście będzie rządziło wydatkami, nadmiar więc ich jemu tylko przypisywać będzie można, gdyż od niego jednego zależeć będzie zatamować je i zachować skarbowość w należytym stanie. Oczywista więc, że ciało prawodawcze, częściéj będzie zwoływane i że odzyszcze w państwie stopień od kilku lat stracony. Cóż bowiem mogła w istocie uczynić izba, która, na tydzień przed swém otwarciem i na tydzień przed swém zamknięciem, widziała ukazujące się kredyta nadzwyczajne, które można było jéj przedstawić? Jakiż sposób odmówić wydatków, już od półrocza zadekretowanych?

P. Fould zdaje się, że stanowczo umyślił plan swój wykonać niczém się nie zrażając; ma on projekt nieodzowny, czysty, dokładny, cesarz zaś położywszy w nim zupełną ufność, nie stanie mu w niczem na przeszkodzie; można go więc dziś uważać za męża górującego nad obecnemi okolicznościami. Zdaje się, że p. Fould miał największy udział w rozprawach, które w ciągu bież. tygodnia toczyły się w radzie stanu nad projektem uchwały senatu. Powszechnie mówią, że głos jego był szczery, jasny i nadzwyczaj stanowczy. Widocznie wchodzimy w nową erę skarbowości.

Paryż 2 grudnia. Z rozkazu ministra sprawiedliwości dzienniki belgijskie *le Nord* i *Niepodległość belgijska* zostały zatrzymane na granicy, za powtórzenie rozpraw procesu wytoczonego margrabiemu de Flers; bo minister nie chciał, aby dzienniki wychodzące za granicą w języku francuskim używały przywileju, jakiego nie posiada dziennikarstwo kraju.

Mówią o pewnéj zmianie w ministerstwie, z powodu złego stanu zdrowia pana Magne, mówią też, że p. Haussmann prefekt policji ma ustąpić miejsce innemu senatorowi. Głównym przedmiotem pracy po ministerstwach jest układanie budżetu. Hrabia Chacseloup-Laubat minister marynarki pierwszy przed innymi ukończył tę trudną robotę z prawdziwém powodzeniem. Wszyscy marszałkowie Francji są w Paryżu dla wygotowania pewnych przełożeń, tylko książe Małachow jest jeszcze w drodze.

Hrabina Morny powiła syna, zdrowie położnicy jest zaspakajające.

Hr. Persigny, który znajdował się w ostatniéj kolei zaproszonych do Compiègne, wrócił do Paryża. Sądzą, że wkrótce pojedzie do Londynu, dla poczynienia potrzebnych przygotowań, z powodu zamierzanéj przez cesarza podróży do Anglji w czasie wystawy powszechnéj w 1862 r.

Między zaproszonymi do Compiègne wymieniają pana Meissonnier, nowego członka instytutu, który tak szczęśliwie wprowadził nowy rodzaj malarstwa w sławnym swoim obrazie bitwy pod Solferino. Mówią, że wiele nadzwyczajnéj ceny obrazów z galerji hrabiego Morny a które nie znajdowały się jeszcze na żadnéj publicznéj wystawie, ukażą się na wielkiéj wystawie londyńskiéj. Właściciel téj galerji jest nie tylko miłośnikiem sztuk pięknych, ale i sam pracuje nad poezją i muzyką, jego wodewile i operetki, znane pod nazwą pana Saint Remy, miały niezaprzeczone powodzenie; nic więc dziwnego, że hr. de Morny otacza się uczonymi, poetami i artystami. Wkrótce przedstawioną zostanie komedja pana de Lepine sekretarza hr. Morny. To dziełko pod napisem: *Ostatnie bożyszcze*, grane tylko przez dwie osoby, zaleca się oryginalnością osnowy i nadzwyczajnym wdziękiem stylu, przeznaczone jest do nadzwyczajnego powodzenia.

Dziennik *Kraj* oznajmuje następne nowiny:

Dowiadujemy się z depeszy, nadesłanéj ze Stanów zjednoczonych, że skoro w New-Yorku dowiedziano się o schwytaniu okrętu *Trent*, wnet otworzono składkę dla złożenia kapitanowi Wilkes dowódzcy *Sant-Jacinto* szabli zaszczytnéj, po parze pistoletów zaszczytnych każdemu z oficerów sztabu i po siekierze zaszczytnéj każdemu majtkowi. Zapał panował tak ogromny, że w pierwszym dniu składka wyniosła niezmierną summę: 50,000 dollarów.

Otrzymaliśmy z Waszyngtonu listę głównego sztabu wojska Stanów Zjednoczonych, potwierdzoną przez prezydenta Abrahama Lincoln. Wódz naczelny jenerał Mac-Clellan, który objął dowództwo po jenerale Scott świeżo przybyłym do Paryża. Marcy, jenerał brygadjer, pełniący obowiązki jenerał inspektora; Stoneman p. o dowódzcy jazdy; Van Vliet jenerał kwatermistrz; Seth Williams jenerał adjutant; Colburn podpółkownik, pomocnik jenerał adjutanta; Hudson pomocnik jenerał inspektora; Sweitzer pełniący też same obowiązki; kapitan Ludwik Filip d'Orléans, hrabia Paryża; kapitan Robert d'Orléans, książe Chartres, obadwaj adjutanci naczelnego wodza.

Pani Eustis, małżonka sekretarza pana Slidell, który był razem z nim uwięziony, przybyła wczoraj wieczorem do Paryża, w towarzystwie półkownika Lemat z Luizjanny, który się także znajdował na pokładzie statku *Trent.* Pani Slidell z córkami zostały jeszcze na dni kilka w Londynie:

Anglja.

Sothampton, 27-go listopada. Dzienniki musiały już donieść o wszystkich szczegółach uwięzienia pełnomocników oderwańców na statku pocztowym angielskim, przez okręt Stanów-Zjednoczonych. Wiadomość o tém sprawiła tu ogromne wstrząśnienie umysłów, poczynające się rozszerzać po całym kraju. W pierwszém uczuciu oburzenie, mniemanie powszechne nie chce nawet roztrząsać, czy w prawodawstwie między-narodowem były podobne zdarzenia, mogące usprawiedliwić Amerykanów za czyn poczytywany jako obelga wyrządzona fladze angielskiéj.

Od kilku tygodni wiadomy był w Londynie zamiar gabinetu Washingtońskiego, schwytania w przepływie posłów stanów oderwanych, ale nie przypuszczam nawet, aby ośmielono się dokonać tego z pogardą flagi angielskiéj.

W Sothampton ogólnie sądzą, że ten krok może wywołać najważniejsze następstwa między obu ludami. To przekonanie jest powszechnem. Stany oderwane zjednały sobie w Anglji wiele spółczucia, ostatnie zdarzenie pomnoży jeszcze liczbę ich zwolenników.

Londyn, 29-go listopada. Dziennik *Ranna poczta* oznajmuje, że prawnicy koronni rozstrzygnęli, że krok kapitana San-Jacinto usprawiedliwić się nie da. Ze niemiał on prawa zatrzymywać podróżnych pod flagą angielską. Podobna czynność jest wierutnem zgwałceniem prawa narodów i obelgą wprost wyrządzoną Anglji. Rząd nie straci czasu i wnet zażąda prędkiego i zupełnego wynagrodzenia. Mniemanie powszechne jednomyślnie potwierdzi tę polityczną czynność rządu. Spodziewamy się, że wszystkie stronnictwa połączą się w popieraniu rządu, mściciela praw i czci Anglji. Wzdragamy się na myśl, żeby ta zniewaga miała być wyrządzoną z zamiarem. Spodziewamy się, że rząd Stanów-Zjednoczonych potępi krok swojego sługi, że przeprosi, wróci jeńcom wolność i uczyni wszelkie stosowne wynagrodzenie. Nie sądzimy, aby p. Seward pragnął wojny z Anglją. Mamy na morzach amerykańskich, łącząc w to i wyprawę mexykańskę, tudzież inne statki, siłę morską wynoszącą do 1,000 dział. Od dziś za miesiąc moglibyśmy najłatwiéj powiększyć tę siłę, tak dalece, że oczyścilibyśmy wszystkie morza z takich San-Jacintow, rozciągnąć blokadę portów północnych i położyć koniec srożącej się dziś wojnie, prędki i doraźny. Gabinet washingtoński nie może myślić o szalonym i samobójczym kroku, jakim byłoby odrzucenie naszych wyraźnych i nieodzownych żądań.

Londyn, 28-go listopada. Panuje tu jednomyślne przekonanie, że rząd nasz tak w téj okoliczności jak i w innych które się już zdarzały, utrzyma narodową swą godność, nie dając się unosić rozjątrzeniu i pójdzie bez słabości drogą wskazaną przez prawo narodów i przyrodzone prawidła uczciwości w stosunkach jednych ludów z drugiemi. Chociaż nikt nie mógł dziś w mieście naszém pojąć, aby Stany-Zjednoczone mogły rozkazać spełnienie swego wyroku, na pokładzie okrętu angielskiego, przeciw obywatelom spokojnym nie oskarżonym o żadną uznaną zbrodnię, wszakże gabinet nasz popierany będzie, choćby pobłażał temu krokowi, byleby dowiedzionem zostało, że nie obraża prawa służącego obu narodom albo prawa międzynarodowego w ogólności. Z drugiéj strony, jeżeli nieprawność postępku jest niezaprzeczoną, niepodobna nie rozwinąć największej sprężystości w dopomnieniu się bezpośredniego zadość uczynienia i w utrzymywaniu spólnych zasad, będących prawidłem i dających możność zaspokojenia wymagań ludzkości.

Jutro odbędzie się rada gabinetowa.

Londyn, 29-go listopada. Gabinet zebrał się dziś na radę, jaką drogę przedsięwziąść należy w skutek objawionego zdania przez prawników koronnych. Nie chcemy wdawać się w przypuszczenia jakich środków rząd użyje, wszakże, jeśli rzecz okaże się gabinetowi równie jasną jak nam, że pp. Masson i Slidell zostali niesprawiedliwie schwytanymi, kiedy znajdowali się pod opieką Wielko-brytańskiéj flagi, wyniknie stąd, że wynagrodzenie powinno wyrównywać

obrazie. Będzie ich należało uwolnić i przyzwoicie przeprosić.

Wzburzenie wywołane wczoraj przez wieść o bezczelnej obeldze wyrządzonej naszej fladze dotąd nie uspokoiło się. Na giełdzie w Mincing-lane i w innych miejscach, w których zbierają się bankierowie i kupcy, ta obelga grubiańska i bez dania powodu jest przedmiotem wszystkich rozmów. Dziś rozbiegła się wieść, że rząd dał rozkaz do odpłynienia natychmiast 10 tysiącom żołnierzy do Kanady. Późniéj zaprzeczono téj pogłosce, uważano bowiem, że żegluga na rzece św. Wawrzyńca będzie zamkniętą, nim wojska przybędą do Kanady. Mówiono także, że rząd wydał rozkazy do wszystkich portów, aby wstrzymać odpłynienie okrętów naładowanych ogromną ilością saletry, zakupionej na rachunek Stanów-Zjednoczonych. Zdaje się, że niedawno cały zapas saletry wynoszący około 3 tysięcy tonn, został zakupiony przez agentów rządu związkowego, którzy okazywali się bardzo troskliwymi o wydanie co najprędsze sobie tego towaru. Dziś rząd washingtoński okazał swoję niechęć przeciw Anglji i tak ściśle zastosował, albo raczej przekroczył, głoskę i duch prawa międzynarodowego, że nie powinien żalić się, jeżeli i my ściśle tłómaczyć będziemy naszą neutralność.

Oznajmienie, że rząd zabronił wyprawienia na morze saletry, będącej kontrabandą wojenną, zostanie przyjęte z wielkiem zadowoleniem; spodziewać się należy, że ta wieść jest uzasadnioną. Nie było jeszcze rady gabinetowej, ale zapewniają, że na dziś ministrów zwołano. Dowódzca Wiliams, agent rządu angielskiego na pokładzie *Trentu*, był w Admiralicji, gdzie złożył swe sprawozdanie, które wnet przesłano: lordowi Palmerston, lordowi Russell i innym członkom rządu. Zdaje się, że następna droga zostanie wybraną, oto uczynione będą przełożenia Stanom-Zjednoczonym, przez pośrednictwo posłów umocowanych w Washingtonie i Londynie, a następnie ponieważ prawoznawcy koronni uznali postępek kapitana okrętu San-Jacinto, za nieprawny, rząd nasz dopomni się u prezydenta Lincolna o naganę postępku kapitana San-Jacinto i powrócenie na wolność osób, przemocnie zabranych pod flagą angielską. Jeżeli prezydent Lincoln odmówi, próżno pytać co stąd wyniknie.

Austrja.

Peszt, 23 listopada. Czytając dziennik Zagrzebski *Pozor*, widoczna, że zrozumiał on nakoniec grę popieranego dotąd przez siebie rządu; pośpiesza więc z wypowiedzeniem całéj prawdy, nim stan oblężenia nie skruszy mu pióra i nim nie zmusi go do milczenia. Rozdzieliwszy, poćwiertowawszy i rozprzęgłszy Węgry, ponowiwszy takąż robotę rozprzężenia w Kroacji, rząd popiera ją daléj w Siedmiogrodziu, w Czechach i w Galicji. Wiadomo, że ludność rusińska jest najspokojniejsza, najuleglejsza i najcierpliwsza z całéj monarchji. Ufna w swoich przełożonych, słucha ich rad i nie odmawia żadnych wymaganych po niéj ofiar. Ale Galicja dzisiejsza nie jest już Galicją 1848.

Pan Smolka poseł lwowski stał się jednym z najwziętszych i najznakomitszych mężów w monarchji. Nawet możnowładcy polscy schylili czoło przed genjuszem i miłością ojczyzny tego cnotliwego człowieka, który jest tylko synem cudzoziemskiego w Galicji urzędnika. Ludność rusińska poczęła także otwierać oczy na prawdziwe swoje dobro; natychmiast więc rząd wysłał do niéj biskkupa Litwinowicza, aby ją omamić ułudą nowéj ojczyzny, przyszłéj *Rusi*. Zamiar rządu łatwo się rozumie, chodziło przez wywołanie ruchu rusińskiego o przeciwważenie ruchu galicyjskiego czyli polskiego.

Dziennik lwowski *Słowo* jest organem téj Rusi. Jeżeli znajdują się Rumuni w księstwie Multańsko-Wołoskiem i Siedmiogrodziu, marzący o państwie Dako-Rumuńskim, które nigdy nie istniało, ani za czasów krótkich rządów rzymskich, ani po tych rządach, dla czego Rusini mieliby wzdragać się popędu nadawanego im przez centralistowski i niemczący gabinet wiedeński na rzecz Rusi, która przynajmniéj rzeczywiście choć nie udzielnie istniała, w dawnéj Rusi Czerwonéj.

Nie sądźcie, że to jest marzeniem księdzą biskupa Litwinowicza lub marzeniem dziennika *Słowo*. Są to tylko odgłosy rządu. Prawda, że to zmierza raczej do podziału niż do wywołania ruchu małoruskiego, ale te dążenia przekraczają nawet granicę.

Jedność i podzielność są czarodziejskiemi słowami rządu. Usiłuje wszystko rozprządz dla zlepienia nieszczęsnego poronionego cesarstwa i centralizacyjnéj jego rady. Rusini, mieszkańcy komitatów Ung, Beregu i Marmarosa, zależeli niegdyś od biskupa greko-katolickiego w Munkaczu, podobnież jak Wołochy z Marmaros, Koevar i z komitatów siedmiogrodzkich Szolnokskiego i Kollockiego. Największa zgoda panowała między współwyznawcami różnoplemiennymi, dzięki mądrości rusińskiego, munkackiego biskupa, oraz dzięki obywatelskim uczuciom jego duchowieństwa. Ale właśnie ta zgoda nie podobała się Austrji. Nie mogąc nadużywać Rusinów węgierskich tak jak nadużywała i nadużywa Rusinów galicyjskich, a szczególniéj Rumunów Siedmiogrodzkich, utworzyła *wbrew* życzeniom Rumunów Marmaroskich nowe biskupstwo greko-katolickie Rumuńskie w Szamos-Uyvar, dla odłączenia Rumunów greko-katolickich od Rusinów tegoż obrządku, w oczywistym zamiarze usunienia Rumunów węgierskich od dobroczynnego wpływu ducha rusińskiego i dla zasilenia tym sposobem pierwiastku rumuńskiego w Siedmiogrodziu.

Działanie rozerwania równie na kościoł jak i na zarząd polityczny, zamiast jednoczenia, rozdziela to co od wieków istnieje.

Rumuni Marmaroscy zaprotestowali przeciw wcieleniu swojemu do nowego Siedmiogrodzkiego biskupstwa w Szamos-Uyvar; pragną oni jak dawniéj zależeć od biskupstwa Rusińskiego w Munkaczu, albo jeśliby koniecznie już chciano oderwać cerkiew rumuńską od cerkwi ruskiéj, żądają, aby biskupstwo Szamos-Uyvarskie zostało przeniesione do Węgier w Nagy-Banya. Wszyscy Rumuni, począwszy od naderspana Mocan, podpisali tę prośbę.

Zgromadzenie sejmu Siedmiogrodzkiego w Kołozwarze zdawało się od samego początku niemożliwem. Rumuni powinni nakoniec spostrzedz, dokąd ich wiodą i że nie mają innéj nadziei zbawienia, tylko w prawnym i konstytucyjnym związku Siedmiogrodzia z Węgrami. Oświadczyli to tronowi przedstawiciele Rumuńscy komitatu Feherskiego. Komitat, zdając sprawę rządowi z liczby wyborców mówi: Zgodnie z życzeniem braci naszych Rumuńskich, postanowiliśmy popis wyborców uskutecznić zgodnie z art. 5-m praw sankcjonowanych sejmu Presburgskiego 1848, skutkiem czego nasz komitat, w przywiązaniu swojém do konstytucji, tylko na sejm Pesztański wyprawi posłów swoich.

Piszą z Pesztu do *Wschodnio-Niemieckiéj Poczty*:

Zaledwie uczyniono niektóre stanowcze rozporządzenia by zaprowadzić w Węgrzech administrację i uposażyć kraj wymiarem prawidłowéj sprawiedliwości, a wnet z innéj strony powstają nowe przeszkody. Izba królewska to jest *stół siedmiu mężów* i *stół królewski* odbyły dziś sześciogodzinne posiedzenie, którego wypadkiem było uznanie, że te wysokie władze sądowe w żaden sposób istnieć nie mogą w obecnych okolicznościach. Accybiskup Leonowicz wykazał trudności położenia i radził, aby Izba królewska

weszła z przedstawieniem do cesarza dla zawiadomienia go, że stoły siedmiu mężów i królewski, którym nieodebrano jeszcze zupełnie ich konstytucyjnego znamienia, w żaden sposób dłużéj działać nie mogą w kraju, w którym zniesiono konstytucyjne sądownictwa. Jako konstytucyjne sądy wyższe nie mogą ani potwierdzać, ani unieważniać wyroków wydanych przez sędziów niekonstytucyjnych; nie mogą rozstrzygać tylko wyroki wydane przez sądy zwyczajne pierwszego stopnia, uznają więc siebie za niewłaściwe we wszelkich zdarzeniach, w których też wyroki nie są oparte na podstawach konstytucyjnych.

Rzeczone wniesienie zostało przyjęte; Izba więc królewska wejdzie z przedstawieniem do cesarza.

Według listu pisanego z Wiednia, a przytoczonego przez dziennik *Ojczyzna* jeden z posłów rady cesarstwa miał zapytać w komitecie tajnym: czy rząd nie znajdzie możliwem zmniejszyć liczby wojska austryjackiego? Minister wojny odpowiedział, że gabinet spodziewa się dójść do tego za kilka miesięcy, ale że dziś jest to zupełnie niepodobném.

Wysyłanie wojsk ze stron północnych cesarstwa na granice południowe a mianowicie do Dalmacji ciągle trwa i zdaje się być spowodowane przez wzrost słowiańsko-południowego powstania oraz przez niepochlebne mniemanie o zdolnościach Omera-Paszy.

Peszt, 22 listopada. Żołnierze zajęli dziś domy wszystkich urzędników i członków kommissji municypalnéj w skutek rozkazu zarządu skarbowego, zapowiedziano bowiem gminie, że póki urzędnicy nie poczną sami poboru podatków i nie zobowiążą się na piśmie, że je i nadal pobierać będą nietylko urzędnicy, ale i przedstawiciele gminowi nie pozbędą się postoju.

Kommissja zebrała się na posiedzenie nadzwyczajne, na którém burmistrz Samuel Mesco złożył swój urząd. Jeden z duchownych oświadczył, że lud był bardzo zażalony na postoj i że mniemanie powszechne radzi wyrzec się daremnego oporu i uledz temu co było nieuchronném. Przedstawił więc osobę bardzo godną do spełniania obowiązku burmistrza. Przyjęto ten wniosek i nowy burmistrz objął urzędowanie; skutkiem czego nadszedł z Wiednia rozkaz przez telegraf, aby natychmiast zdjąć postoj.

Donoszą z Zagrzebia: Rozkazem namiestnictwa liczba nowozaciężnych z królestw Kroackiego i Słowackiego ma wynosić 2,274 ludzi. Zaciąg powinien rozpocząć się dnia 2 lutego 1862 roku.

Podaliśmy w przeszłym numerze *Kurjera* treść poselstwa cesarskiego, mającego poprzedzić wniesienie budżetu na izby wiedeńskie. *Wschodnio-niemiecka poczta* czyni nad niém następne uwagi:

„Z ostatnich słów rzeczonego poselstwa, wnosićby można, że rada cesarstwa ma tylko działać jako ciało doradcze, wszakże byłoby oczywistym błędem tak sądzić. Przeciwnie dowiadujemy się, że będzie miała głos stanowczy. Podług otrzymanéj przez nas wiadomości, którą poczytujemy za najpewniejszą, poselstwo cesarskie wykaże, że gdy rada cesarstwa jest niezupełną, służy cesarzowi prawo przedsięwzięcia wszelkich środków skarbowych na rok 1862, ministrowie zaś będą tylko obowiązani przełożyć radzie cesarstwa 1863 r. w moc § 13 konstytucji, pobudki i następstwa tych rozporządzeń. Izby więc 1863 po wysłuchaniu tego wywodu, nie miałyby już nic więcéj do czynienia z budżetem 1862. Przez wzgląd atoli na okoliczności, cesarz nie skorzysta z tego służącego rządowi prawa; i owszem zostawi dzisiejszéj radzie cesarstwa swobodę rozbioru i zagłosowania budżetu, co bynajmniéj nie uwolni rządu od obowiązku odpowiedzialności przed przyszłą zupełną radą cesarstwa. Stąd widać, że dzisiejsza rada cesarstwa ma zupełną swobodę przyjęcia lub odrzucenia tego przełożenia.

Nad tém właśnie toczą się częste narady w klubach poselskich, rzeczą jest bowiem oczywistą, że jeśli rząd nie będzie mógł liczyć na znaczną większość, która przyjmie rozbiór budżetu, wówczas zaniecha wejścia z przełożeniem na izbę. Przedstawienie przeto budżetu tylko co do zasady rozstrzygnięto na wczorajszéj konferencji ministrów, ale czy do skutku dojdzie, będzie to zależało od okoliczności, głównie zaś od zapewnienia się, czy większość izby da się trzymać. Taki właściwie ma być stan rzeczy.

Dziś n. pan wezwał na szczególną konferencję wielu ministrów, między innymi pp. Schmerlinga, Plennera, Forgacha, Nadazdy i Mazuranicza.

Piszą z Wiednia do *Gazety kolońskiéj*:

P. Schmerling wypracował rzeczywiście projekt reformy związkowéj, który jednak niema nic wspólnego z projektem pana Beusta, nie może więc być jego rozwinieniem. Dotąd powszechność nic o projekcie pana Schmerlinga nie wie; nie wiadomo téż w jaki sposób będzie on udzielony rządom niemieckim. P. Schmerling roztrząsał jeszcze swój projekt z hr. Rechberg, który się zdaje nie zgadzać na pewne zawarte w nim szczegóły.

Wiedeń 25 listopada. Cesarz cofnął z urzędu naderspana komitatu tolnańskiego pana Sztantowańskiego, na jego miejsce mianowany został p. Docry. Hr. Feliks Zichy na własną prośbę uwolniony został od urzędu naderspana komitatu raabskiego, podobnież jak p. Karaczonyi naderspan komitatu torantalskiego. Pierwszego zmienił p. Balogh, drugiego p. Palik.

Zagrzeb 22 listopada. Rada municypalna uchwaliła, złożyć powinszowania p. Mazuraniczowi z powodu mianowania go kanclerzem tych królestw. Przesłaną mu zostanie prośba o wyjednanie utworzenia w Zagrzebiu stołu siedmiu mężów czyli sądu głównego, ponieważ rozbiegła się pogłoska, że ten sąd miał być utworzony w Wiedniu. Co się tyczy zaciągu wojskowego w r. 1861, prosić należy najjaśniejszego pana, aby raczył co najrychléj sejm zwołać, dla wypracowania na osnowie konstytucji stosunków królestwa z monarchją. Wszakże zważywszy wyjątkowe położenie naszéj ojczyzny i ciężki stan monarchji, oraz aby dać jego cesarskiéj mości nowy dowód prawości swojéj, rada postanowiła wykonać zaciąg, z tém atoli zastrzeżeniem, aby na przyszłość ten przykład nie ubliżał prawom kraju.

Peszt 25 listopada. Niepodlega wątpliwości, że ścieśniona rada cesarstwa jest niewłaściwą do roztrząsania przedmiotów skarbowych, ponieważ sama rada upoważnioną jest tylko do spółdziałania; wszakże rada będzie zapytywaną co do projektów tyczących się skarbowości. Następna rada może nie być tak powolną jak dzisiejsza, mniejsza o to, czy będzie zupełną lub nie. Potrzeby państwa są naglące a kassy próżne bo nawet wyzute z pieniędzy papierowych. Kredyt wyczerpany i konieczność jest nieuchronna otworzenia nowych źródeł dochodów, dla pokrycia niezmiernego niedoboru. Według urządzeń, ten niedobor, wynosi 200,000,000 złotych reńskich.

Dochody obliczone przez budżet 1861 nie doszły do zakreślonéj summy; w przychodach zaszło zmniejszenie o sto miljonów; co pokryć należy razem z niedoborem tegoż roku, rząd niezdolny jest załatwić tego rodzaju położenia skarbowego; chciałby więc otoczyć się przynajmniéj uwagami, jeżeli nie zagadkowém współdziałaniem rady cesarstwa niewłaściwéj. W ostatnim więc razie chodzi tu o pożyczkę.

Rząd rozkazał wybierać już przez egzekucję wojskową podatki na rok 1862, bo w Austrji rok służbowy poczyna się od dnia 1 listopada i budżet na tenże rok zostanie wówczas przedstawiony radzie cesarstwa, gdy już znaczna część przychodów tegoż roku będzie zrozchodowana. Wszakże patent 26 lutego jest tak podatny, że ministrowie mogą obeść się równie bez uwag jak bez współdziałania nawet zupełnéj rady cesarstwa. Artykuł 13 tego patentu, mówi wyraźnie; jeżeli zajdą nagłe potrzeby, w czasie przerwy posiedzeń rady cesarstwa, rząd może przedsięwziąść środki należące do obrębu władzy rady a mianowicie w rzeczach ściągających się do skarbowości i budżetu państwa, ministrowie obowiązani będą tylko przed przyszłą radą wytłómaczyć pobudki i następstwa tych rozporządzeń.

Aby ministrowie mogli ułożyć swój projekt budżetowy, po prostu rozpuścili posłów i odroczyli posiedzenia, teraz zaś za powrótem posłów uważają ich zgromadzenie za zebrane na nowo. Ale jakiż wierzyciel rozwiąże worek, w nadziei uchwały usprawiedliwiającéj rady przyszłéj lub rady niezupełnéj i niewłaściwéj. Nadaremnie list cesarski tłómaczyć będzie dowody nieprawnych rozporządzeń, nadaremnie rada cesarstwa je pochwali, głos téj większości nie stanie się głosem ludu, nie nada to większéj wagi tym rozporządzeniom jak prosty dekret cesarski.

Mniemanie powszechne niepokoi się niesprawiedliwém położeniem skarbu, szczególniéj zaś niestałym kursem biletów banku Wiedeńskiego i chwianiem się wszystkich papierów rządowych. Nie wahanoby się ponieść ofiar, byle bank znowu począł swe wypłaty brzęczącą monetą; ale ufność jest tak zachwiana, iż wszyscy lękają się, aby rząd niezrobił takiegoż użytku z nowéj pożyczki, jaki uczynił z tak zwanéj pożyczki narodowéj, którą zrozchodował, bez uiszczenia się bankowi mającemu znowu zacząć wypłacać w brzęczącéj monecie. Liczne głosy powstają na sprzedaż dróg żelaznych rządowych współce francuzkiéj. Dają się słyszeć żądania wykupu tych dróg, ale uskutecznienie tego jest niepodobne, bez nowéj pożyczki, owoż być może, że pożyczka zaciągnie się, a drogi żelazne pozostaną w ręku spółki francuzkiéj. Nie ma drogi żelaznéj w państwie, któréj stan możnaby porównać do tego stanu, w jakim znajduje się droga żelazna południowa. Całe jéj urządzenie jest niedostateczne, zewsząd słychać tylko skargi, jeżeli jest o tém mowa, to tylko dla pokazania całéj nieprzezorności i niedbalstwa rządu, który dla schwycenia znacznych pieniędzy oddał na pastwę najżywotniejsze dobra kraju. Przedał ryczałtem drogi żelazne, kopalnie i lasy. Ale współka, musząc wyzuć się ze swego kapitału na rzecz rządu, pozbawioną jest środków eksploatacji. Nie tylko więc skrzywdzono same państwo, ale i ludność mieszkającą w pobliżu kopalni. Wspólka, nie mogąc dla braku kapitałów, korzystać z przedsięwzięcia, przedaje opałowe drzewo mieszkańcom po cenach niesłychanych.

Rząd obowiązany był dostarczać drzewo opałowe po cenach umiarkowanych; dziś spółka robi, co się jéj podoba a ludność musi poddawać się jéj warunkom, bo nie ma innych lasów, zkąd mogłaby opędzić swe potrzeby, a przy tém spółka nie zgodzi się na sprowadzanie z dalszych miejsc drzewa, aby nie dać miejsca szkodliwemu dla siebie współzawodnictwu. Tym sposobem minister Bruck, nie tylko zawarł szkodliwą przedaż dla państwa, przedając dobra nie ulegające wybyciu, korony węgierskiéj, ale zniszczył przemysł całéj okolicy, tak dalece, że ludność, która w zwyczajnych warunkach zawsze powiększa się w blizkości dróg żelaznych, wynosi się z obwodu kopalni południowych. Spółka francuzka radaby sprzedać drogę żelazną, bo nabycie, doskonałe z początku przez zbieg okoliczności stało się zgubném dla wszystkich stron. Tym czasem drogi żelazne, zwłaszcza wewnątrz kraju są nieuchronne, bo łatwiejsze są stosunki z zagranicą niż z odleglejszemi stronami kraju; i tak kiedy Węgry obfitują w zboże, głód nęka Kroację i Siedmiogrod, dla trudności dowozu. W Siedmiogrodziu rząd miejscowy zastraszony niedostatecznością zboża, rozkazał pozamykać browary; bez wątpienia dawniéj chwytano się tego lekarstwa, dopóki nie było ani dróg bitych ani żelaznych; jakoż rząd wiedeński cofnął to nadzwyczajne postanowienie, nie bacząc na to, że w niektórych częściach roku dla braku dróg wszelki przywóz do Siedmiogrodzia jest niepodobny. W tym stanie rzeczy ludność Rumuńska tłumnie wynosi się do księstw naddunajskich, a z drugiéj strony właściciele zagrożeni są pożarami browarów, które tu i ówdzie już podpalać zaczęto.

Jeszcze w r. 1836 sejm węgierski uchwalił zbudowanie głównych dróg żelaznych zbiegających się do Pesztu. Oczywista, że starania o drogi na ziemi należącéj do św. korony, należą do sejmu węgierskiego. Wnet w skutek owéj uchwały zawiązały się liczne spółki, ale wypadki 1848 z jednéj, a nieprawność i samowolność bezkrólewia z drugiéj strony, wstrzymały roboty. Po dniu 20-m października największa część spółek odnowiła swoje istnienie i bez patentu d. 26 lutego, bez stanu oblężenia, prace już by rozpoczęły się na nowo na wszystkich linjach wiodących do Kroacji, głównie zaś do Fiume, oraz do księstw naddunajskich, na północy do Galicji i Rossji, na zachód w głąb Europy.

Dnia 26 listopada. Gazeta Wiedeńska oznajmuje urzędowie złożenie dostojności prezesa siedmiogrodzkiego, przez hr. Miko oraz naznaczenie na tę posadę feldmarszałka hr. de Creneville. Pp. Koszma i Pop mianowani wice-prezesami, pierwszy w wydziale spraw politycznych, drugi w senacie sądowym.

Reskrypt rządu *Niższéj Auastrji* cofnął dekret kancelarji z r. 1823-go, podług którego dzieci nieprawe zrodzone z matek żydowskich w *Szpitalach Macierzyństwa*, były na zawsze stracone dla ich matek i wychowywane w wyznaniu katolickiém. Odtąd, na żądanie matek, dzieci żydowskie i dzieci chrześcijańskie będą im oddawane.

Zagrzeb 26 listopada. Kongregacja komitatu zagrzebskiego odrzuciła wniosek pana Kuslan, aby poborem podatków zajęli się urzędnicy municypalni. Zgromadzenie prócz tego uchwaliło, że język Kroacki ma być we wszystkich stosunkach jedynym językiem urzędowym. Komitat podjął się zaciągu wojskowego pod pewnemi zastrzeżeniami i postanowił wejść z przedstawieniem do cesarza, o co najrychlejsze zwołanie sejmu kroackiego. Za tym przykładem poszły municypalności w Esseggu, Fiume, Koprejniczach i Kreutzu.

Dnia 26 listopada. Naderspan komitetu Weszprimskiego, baron Fiatz, komitatu Arwańskiego p. Zeskal, uwolnieni zostali od urzędu; na miejsce pierwszego naznaczony administratorem p. Jagasicz, na miejsce drugiego hr. Ponpracz. W komitacie Turockim został administratorm hr, Desseffwy, w Czanadzkim p. Csoergeo.

Dziennik *Surgoeny* umieścił następny list książęcia prymasa węgierskiego do hr. Palfy:

„Po otrzymaniu szanownego listu waszéj dostojności, pośpieszam z przesłaniem powinszowania z powodu wysokiéj godności, jaką cesarz jegomość raczył w. d. zaszczycić.

„Zacny hrabio, sto lat temu chmury burzliwe otaczały tron i zaciemniały widnokrąg naszéj ojczyzny, wówczas jeden z hrabiów Palfy kierował sprawami kraju. Uznaję w tém wyrok Opatrzności, że gdy i za dni naszych, jak w. d. sam powiedziałeś, wielkie zagadnienie rozwiązać należy, naj. cesarz wezwał was, dziedzica wsławionych przodków, przeznaczonego do spełnienia rzeczy wielkich, na kierownika wewnętrznych spraw naszego kraju. Im szczersze jest moje pragnienie widzieć dobro tronu i szczęście ojczyzny nazawsze zapewnionemi, tém goręcéj błagam Boga o uwieńczenie skutkiem usiłowań waszéj dostojności; aby najwyższe dobra powierzone waszym rękom zostały urządzone ku chwale naj. tronu, ku uspokojeniu naszéj ojczyzny i ku powodzeniu naszéj świętéj wiary.“

„Chciej wasza dostojność przyjąć szczere wyrazy znakomitego poważenia, z jakiém zostaję, polecając się jego życzliwości, powolnym sługą.“

Jan Scitowski, kardynał i książe.

Ostryhom 11 listopada 1861 r.

Piszą z Triestu d. 23 listopada do dziennika wiedeńskiego *Prassa*:

„Dwa tygodnie temu wszedł okręt do tutejszego portu z ładunkiem około 200 dział, z których największa część dotąd jeszcze nie była używana. Rzeczone działa przyszły do jednego z triestyńskich domów kupieckich, okazało się jednak, że były skradzione ze zbrojowni konstantynopolskiéj i że zamierzano je wprowadzić do Hercogowiny. Jeneralny konsul turecki dopomniał się natychmiast o wyśledzenie całéj téj rzeczy, badanie jeszcze nie ukończone.

Wiedeń 29 listopana. Czytamy w dzienniku *Prassa*:

Utrzymywano za rzecz pewną na zgromadzeniach poselskich, że p. Hein, prezes drugiéj izby zostanie ministrem sprawiedliwości. W tym razie professor Hasner, pierwszy wice-prezes, zająłby jego miejsce; drugi wice-prezes hr. Mazzuchelli byłby pierwszym, a biskup ks. Litwinowicz drugim wice prezesem.

Wschodnio niemiecka poczta pisze:

Twierdzą, że poseł hr. Belcredi będzie mianowany gubernatorem Czech, poseł zaś baron Poche, gubernatorem Morawji.

Na dzisiejszém posiedzeniu 29 listopada, izba poselska zakończyła rozprawy nad projektem do prawa, że nikt we własnym domu nie może być bez wyroku sądowego uwięziony. Komissja radziła, aby niezgwałcalność domową umieścić *pod opieką praw już istniejących*. Uczony Antoni Zygmunt Helcel, poseł galicyjski, oświadczył: że ta formuła była niedostateczną; wniosł więc inną dokładniejszą poprawę, którą jednak większość niemiecka odrzuciła. Trzecie czytanie projektu natychmiast nastąpiło i większość go zagłosowała, ministrowie i Polacy głosowali przeciw prawu.

Piszą z Wiednia d. 22 listopada: Rada municypalna wiedeńska na posiedzeniu d. 22 października wyznaczyła summę 10,000 zł. r. dla dostarczenia pewnéj liczbie ludzi zdolnych a niezamożnych klassy przemysłowéj, środków zwiedzenia w roku 1862 powszechnéj wystawy Londyńskiéj.

Dziennik *Prassa* otrzymał list pisany z Wenecji 22 listopada, że oczekiwany tam jest najpewniéj, rychły przyjazd Franciszka II-go; mówią że pałac Ferri na Wielkim kanale przygotowany jest na jego pobyt.

Prusy.

Berlin, 27-go listopada. *Gazeta Pruska,* z powodu zdań dziennikarstwa francuzkiego o flocie niemieckiéj czyni następne uwagi:

Monitor i dziennik Rozpraw, w jednymże dniu przemawiają o flocie niemieckiéj i dowodzą, że nieznając stanu rzeczy ośmielili się wyrokować. Te dzienniki dziwią się dla czego Prusy odrzucają przełożenie Hanowerskie; dziennik zaś Rozpraw osóbno zapytuje, w jaki sposób byłoby rzeczą możliwą utworzyć flotę niemiecką gdyby Prusy państwo nadbrzeżne, Baltyckie, wyrzekło *nie*, z téj tylko pobudki, że Hanower państwo nadbrzeżne morza północnego mówi *tak*. Monitor ze swéj strony twierdzi, że Prusy wolą zamiast uchwały związkowej układ między państwami nadbrzeżnemi, mocą którego wydatki wynikłe z uzbrojeń morskich spadłyby na też państwa, rozporządzenie zaś floty zostawionoby Prusom. Do sejmu należałoby tylko potwierdzić wypadki i rozdzielić je na różne kraje związkowe.

Powyższe twierdzenia zmierzają do oddania floty niemieckiéj pod opiekę Hanoweru i do przedstawienia Prus jakby goniły za swemi wyłącznemi widokami; tym czasem właśnie Prusy czynnie pracowały nad przyjęciem planu wspólnego działania, one to, korzystając z dobrych usposobień krajów nadmorskich, skłoniły je do przedsięwzięcia środków obrony morskiéj i lądowej brzegów niemieckich, za wspólną między sobą zgodą i w duchu projektów na sejm już wytoczonych. Prusy dalekie od gonienia za widokami wyłącznemi, chcą przedewszystkiem niedopuścić, aby dążność tego rodzaju obróciła na własną korzyść, pewne części ogólnego planu. Nadto Prusy nie są tylko, jak mówi *Dziennik Rozpraw*, przedstawicielami Baltyku, ale przez posiadanie portu Jahde i w moc przyjętego przez umowę orędownictwa nad krajem i handlem Oldenburgskim, Prusy mają bezpośredni obowiązek obrony morza północnego.

Czytamy w *Gazecie Ludowej*: w przeszłą niedzielę dnia 24 listopada podpółkownik Michaelis dowódca bataljonu strzelców, pułku *Cesarz Franciszek* zgromadziwszy wszystkich ochotników, którzy od roku zaciągnęli się do bataljonu, miał do nich dziwną mowę następnej treści: „Czułem naglącą potrzebę pomówienia z wami; mnóstwo rzeczy chciałem wam zalecić, ale przedewszystkiem muszę wam wytłómaczyć jak pojmuję prawdziwy duch wojskowy. Suknia nie czyni żołnierza, wdrożenie się do służby i nabyta wprawa podobnież niewystarczają; żołnierzem przedewszystkim jest ten, który przeniknął się prawdziwym duchem wojskowym biorącym swe źródło w niezachwianej i nieograniczonej wierności dla króla. Więcej niż kiedykolwiek należy przejąć się tą prawdą, ponieważ widzimy powszechne objawy jak naprzykład w przeszłym tygodniu, wbrew przeciwnych uczuć. Chcę mówić o zgubnych wyborach których wypadek, przyznam się, głęboko mnie wzruszył. Świeżo przyjmowano króla przy jego wjezdzie do stolicy z okrzykami radosci i oznakami miłości, teraz zaś gdy czekano na postępki zgodne z temi objawami, widziano, z małemi tylko wyjątkami wybranych ludzi zamierzających wyprawić na sejm posłów. którzy odmawiają podatku.

Tém więcej wrażam ochotnikom dobre uczucia, i wzywam ich, aby po ukończeniu roku służby zanieśli je do tych miejsc, z któremi ich łączą węzły krwi lub innych stosunków. Żołnierz nigdy niepowinien zapominać, że przysiągł wierność swemu królowi i jedynemu wodzowi, że winien mu jéj dotrzymać. Można także być i dla mnie bezwarunkowo posłusznym, bo ja nigdy niepowstanę na konstytucję ani na prawa krajowe.

Ale zdarzyć się może i to wkrótce, iż trzeba będzie usłuchać głosu najwyższego wodza wojska, oraz użyć oręża dla utrzymania w posłuszeństwie tych co niechcą ulegać woli królewskiéj.

Wówczas kiedy nam król i najwyższy pan nasz rozkaże, potrafimy spełnić naszą przysięgę i jeśli tego potrzeba będzie obalić choćby dziesięć konstytucij.

Następne dokumenta zostały przesłane dziennikom berlińskim. *Reskrypt ministra spraw wewnętrznych.*

W skutek raportu z d. 12 b. m., oraz ze względu na zawarte w nim uwagi, tudzież inne pobudki, zgadzam się z panem we wszystkiem co się ściąga do wichrzenia wyborczego tak zwanego *stronnictwa postępu*. Że należy wręcz zaprzeczyć mniemanemu porozumieniu tego stronnictwa z zamiarami rządu. Twierdzenia tego rodzaju powinny nadewszystko być zbijane, przez dzienniki ogłaszające obwieszczenia urzędowe. Oświadczenia tego rodzaju niepozwolą krzewić się mniemaniu, że dążności stronnictwa postępowego są zgodne z dążnościami rządu.

Berlin 16 listopada 1861. hrabia *Schwerin*.

Powyższy reskrypt ministra spraw wewnętrznych do prezesa rządowego Bothe w Merseburgu, został mi doręczony przez niego dla objawienia. Obwieszczam go więc panom wyborcom; z niego wyczerpną to przekonanie, że tak zwane stronnictwo postępu znajdzie się w opozycji z ministrami królewskimi.

Zeiz 20 listopada 1861. Radca ziemski *Holleufer*.

Dziennik *Korrespondencja Sterna* zapewnia, że nowy projekt prawa organicznego przedstawicielstwa z powiatów, jest nierówne od przeszłorocznego wyzwoleńszy. Ten ostatni bowiem zapewniał własności szlacheckiéj połowę głosów, tymczasem projekt mający być przez ministrów wniesiony na izby, daje téj własności tylko ⅓ część głosów a pozostałe ⅔ równo dzieli między wsi i miasta.

Berlin 28 listopada. Czytamy w *Gazecie Krzyżowéj*: „*Nowa era*, która się w Prusiech zaczęła, obudziła pod względem reformy i organizacji związkowéj Niemiec, życzenia i nadzieje, jakich nowy rząd wyzwolony nie był w stanie zaspokoić, bez zawarcia przymierza z rewolucją, przeciw wszystkim panującym niemieckim.

Z rządami wchodzącemi w umowy z rewolucją, dzieje się toż samo co z ludźmi zapisującymi djabłu duszę. I ta i ten, to jest rewolucja i djabeł, raz złowiwszy, już nie puszczą swéj zdobyczy. Baron Schleinitz ma niezaprzeczoną zasługę, że umiał oprzeć się wszystkim pokusom i ocalić Prusy od sojuszu z rewolucją."

Czytamy w liście pisanym do *Monitora powszechnego*: Stronnictwo zagorzale, głośno obwieszcza i w Berlinie i po prowincjach zwycięztwo swoje na wyborach i z góry wyprowadza z niego bajeczne niemal następstwa. Zapominają wszakże, że dotąd odbyły się tylko wybory pierwotne i że bój ostateczny jeszcze nie stoczony. Wielu ludzi rozsądnych nie waha się wierzyć, że wypadek jego może być przychylny stronnictwu umiarkowanemu, to jest ministrom, którzy zdają się dosyć dokonale przedstawiać większość uczuć i zawodzących się przekonań. Jeżeli gabinet, w skutek pożałowania godnych uniesień klass wyborczych ujrzy się zagrożonym, pewnie nie zawaha się uczynić nową odezwę do narodu lepiéj zawiadomionego.

Niektóre kmotrowstwa podżegają hr. Bernstorf, ministra spraw zagranicznych, do ogłoszenia swego programmatu, to jest do rzucenia niebacznie tajemnic swéj polityki na pastwę dziennikarstwu świątobliwemu, zarozumiałemu i niezbyteczniemu. W jaki sposób kierownik stosunków zewnętrznych, wśród zdarzeń toczących się z taką bystrością i zawodzących zwykłą przezorność, mógłby z góry wytknąć drogę swojego postępowania i tak płocho narażać swoje odpowiedzialność? Kiedy zebrane izby zagadną hrabiego Bernstorfa o ten lub ów szczegół, o to lub owe zadanie, wtenczas ujrzy on, zaradziwszy się dobra kraju, co obecny stan rzeczy odpowiedzieć mu dozwoli. Roszczenie dopominające się o programmat ministra spraw zewnętrznych zdaje się być zbyt nowem, zbyt niezwykłem, aby nie wykazało że byłoby niebezpiecznem.

Poseł francuzki książę de la Tour d'Auvergne, wrócił do Berlina wczoraj wieczorem.

Czytamy w niemieckiéj gazecie *Poznańskiéj*: W liczbie kapłanów katolickich, pociągniętych do odpowiedzialności sądowéj za nieprawne i rządowi przeciwne postępki, znajdował się też wikary kościoła w Słupi, ksiądz Wojciech Mieleczuny (?). Uznany za winnego obelgi rzuconéj na najjaśn. królowę wdowę i nieuszanowania dla króla jego mości. Został skazany na 9 miesięcy więzienia.

Berlin 1 grudnia. Piszą z Poznania pod dniem 29 listopada: Sąd królewski skazał plebana z Ragaszyc księdza Służyńskiego na dwutygodniowe więzienie, za spólnictwo w obrazie urzędnika publicznego. Ks. Kucharski administrator plebanji Brzyskorzystewskiéj, podobnież skazany został na tygodniowe uwięzienie za takiż występek.

Wczoraj odbył się pogrzeb nadwornego malarza profesora Hensel, zmarłego d. 15 b. m. Jego królewska wysokość ks. Jerzy, dwaj książęta Radziwiłłowie, minister wyznań i t. d., odprowadzili zwłoki dostojnego zmarłego na miejsce ostatniego spoczynku.

Zawczoraj, to jest d. 29, odbyło się w sali domu pod liczbą 23, *pod lipami*, uroczyste pamiątkowe posiedzenie na cześć ministra Savigny, świeżo zmarłego.

Obchód ten urządzony został przez towarzystwo prawoznawcze berlińskie, które liczyło w swem gronie męża co był jednym z największych prawoznawców pruskich. Znajdowali się na niém mi. król, królowa i następca tronu; ministrowie, członkowie ciała dyplomatycznego, feldmarszałek Wrangel i wiele innych znakomitości.

O godzinie 8-éj skoro przybyli mi. państwo, wnet chór odśpiewał hymn ułożony przez p. Hesekiela: *Pozdrawiamy cię rzewnem pozdrowieniem*, Professor Hejdemann wyrzekł pamiątkową mowę; następnie oznajmił, że towarzystwo uchwaliło ustanowić fundację Savigny. Zakończyła obchód kantata ułożona podobnież przez pana Hesekiela: *Święci święci, święci zmarli* Król i królowa pozostali aż do końca obchodu.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

SKUTARI, środa 27 listopada. Ochotnicy naszego miasta odparli napad Czarnogórzan na Cestanę. Czarnogórzanie czekali na posiłki. Mieszkańcy Cestany, lękając się nowego napadu, zażądali pomocy Miriditów.

BERN, sobota 30 listopada. Powtórna nota rady związkowéj nie przestaje twierdzić, że posiadłość szwajcarska doliny Dappes była zgwałconą i domagać się zadośćuczynienia. Zbija ona orzeczenia francuzkie statu quo i odrzuca wszelkie rokowania, wyjąwszy gdy się do posiadłości doliny Dappes.

LONDYN, sobota 30 listopada. Ranna poczta oznajmuje, że rząd angielski został zawiadomiony o gotowości Mexyku do podpisania konwencji, mocą któréj przyjęte zostaną wszystkie wymagania Anglji. Mexyk ofiaruje wynagrodzenie za wszystkie krzywdy wyrządzone Anglikom; wraca skradzione im pieniądze i wykona zobowiązanie się przyjęte względem akcjonarjuszów angielskich; wszakże to usiłowanie oddzielić Anglję od dwóch sprzymierzenek, Francji i Hiszpanji, zostało daremném. Anglja nie przyjmuje tego zadośćuczynienia; floty angielska, francuzka i hiszpańska popłyną na zajęcie portów meksykańskich.

LONDYN, sobota 30 listopada. Dziennik Ranna poczta i Times są tego zdania, iż mało jest nadziei, by rząd Waszyngtoński potępił kapitana okrętu San-Jacinto, który zdaje się trzymał się instrukcji gabinetu waszyngtońskiego i nie działał w imieniu odpowiedzialności.

LONDYN, niedziela 1 grudnia. Zakład Reutera donosi, że rząd angielski dał rozkaz uzbroić Warrior dla wysłania go do Antyllów. Ochotnicy nie przestają ofiarować rządowi usług swoich na morzu.

LONDYN, niedziela 1 grudnia. Zakład Reutera udziela następne wiadomości z New-Yorku z dnia 20 listopada.

Dzienniki usiłują dowieść, że uwięzienie kommissarzów oderwańczych pp. Masson i Slidell nie stanowią zgwałcenia między narodowego prawa. Żądają, aby podwyższenie stopnia i pieniężnym upominkiem nagrodzić kapitana Wilkes za jego sprężyste działanie.

PARYŻ, niedziela 1 grudnia, wieczorem. Dziennik Ojczyzna uwiadamia dziś wieczorem, że skoro nadeszła do New-Yorku wiadomość o tém, co zdarzyło się ze statkiem Trent, miasto dobrowolnie zostało oświecone. Ludność łącząc się z rządem uczyniła stanowczy objaw na rzecz bezwarunkowego oporu wszelkim dopominkom Anglji.

LONDYN, poniedziałek 2 grudnia. Zakład Reutera udziela następne wiadomości z New-Yorku z dnia 20 listopada.

Dzienniki starają się przekonać przykładem dawniejszych czynności Anglji, że uwięzienie kommissarzów oderwańczych pp. Masson i Slidell nie stanowi zgwałcenia między narodowego prawa; zapewniają, że statek Trent naraził się nawet na zabranie, ponieważ wiozł depesze powstańców. Dzienniki dopominają się o podwyszenie stopnia i o nagrodę dla kapitana Wilkes za dzielny jego postępek. Pp. Mason i Slidell są trzymani jak jeńcy w twierdzy Wasren. Waszyngtoński korrespondent new-yorskiego dziennika Times zapewnia że lord Lyons wynurzył zdanie, że pp. Masson i Slidell powinni być oddani Anglji.

Panowie Jefferson Davis i Stephens zostali obrani na lat sześć pierwszy na prezydenta, drugi na wiec-prezydenta Stanów oderwanych.

Wojska związkowe przeznaczone do działania na Południu nie ustają zbierać się w Annapolis. Oderwańcy znowu uderzyli na związkowych w Santa-Rosa, w Stanie Florydy, ale odparła ich flota związkowa.

Plantatorowie Georgji postanowili, że jeśli zbiór tegorocznéj bawełny nie będzie sprzedany, zaniechają uprawy téj rośliny na rok przyszły.

Barka angielska Deobey, przybyła do New-Yorku dla opatrzenia się w żywność, została schwytaną za rzekome zgwałcenie blokody.

Jenerał związkowy Dix wylądował że 4,000 ludźmi na wschodnim brzegu Wirginji; w proklamacji swojéj przyrzekł uznanie praw konstytucyjnych mieszkańcom, którzy wytrwają w wierności dla jednoty. Wieść rozeszła się, że lud dobrze przyjął związkowych.

Oderwańcy zgromadzili wielkie siły przed Big-Bethel; napad na New-Part-News jest oczekiwany; oderwańcy opuścili Beaufort, którego związkowi dotąd jeszcze nie zajęli. Flota związkowa była jeszcze 16 listopada przed Beaufort.

Flota hiszpańska nie opuściła jeszcze Hawanny dla udania się na morze meksykańskie.

PARYŻ, niedziela 1 grudnia, wieczorem. Z dobrych źrzódeł zapewniają, że wojsko austryjackie miało dziś wkroczyć do Hercogowiny.

PARYŻ, poniedziałek 2 grudnia wieczorem. Dziś rząd złożył senatowi projekt uchwały ściągającéj się do budżetu; redakcja jéj zgodną jest z listami cesarskiemi z dnia 14 listopada.

TURYN, poniedziałek 2 grudnia. Garibaldi niespodzianie przybył do naszéj stolicy; zapewniają, że będzie obecnym na posiedzeniach izby poselskiéj. Rozeszła się wieść o przygotowaniach do objawu ludowego; wszakże miasto jest najzupełniéj spokojne.

RAGUZA, poniedziałek 2 grudnia. Wojska austryjackie wchodzą dziś do Suttoriny dla opanowania działobitni usypanych od strony granicy austryjackiéj.

PARYŻ, poniedz. 2 grud. Zapewniają, że celem zbrojnego wkroczenia Austrji de Hercogowiny jest uczynienie swobodną drogi wojennéj między Kleckiem i Raguzą. Skoro ten cel będzie osiągnięty, Austryjacy wrócą.

CASTELNUOVO, poniedz. 2 grud. Wojsko austryjackie wykonało dziś bez wystrzału otrzymany rozkaz zniesienia działobitni powstańców, górujących nad drogą wojenną i zatoką kattarską; zburzyło ono obiedwie działobitnie i zabrało powstańcom dwa działa.

Ambassada cesarsko-austryjacka w Petersburgu otrzymała następną telegraficzną depeszę. Dwie działobitnie usypane przez powstańców w Suttorinie zostały zniszczone przez nasze wojsko bez oporu. Nasze wojsko wyszło z Suttoriny i wraca do Castelnuovo.

LONDYN, wtorek 3 grudnia. Zakład Reutera podaje następne wiadomości z New-Yorku z d. 20 listopada.

Dzienniki zapewniają, że wszystkie depesze, które pp. Masson i Slidell przewozili, zostały zabrane przez kapitana Wilkes, który działał na własną odpowiedzialność, nie mając na to żadnéj instrukcji od rządu Stanów Zjednoczonych.

Dziennik New-York Herald ogłosił depeszę z Waszyngtonu, zapewniającą, że p. Lincoln oświadczył, że dwaj jeńcy nie będą oddani Anglji, chociażby stąd wybuchnąć miała wojna. Prawnicy rządu związkowego usprawiedliwiają postępek kapitana okrętu San-Jacinto, twierdząc, że nawet konfiskata statku Trent byłaby prawną.

TURYN, 2 grudnia. Garibaldi, którego oczekiwano w Turynie, zatrzymał się w Genui; mówią, że jen. Turr wyjdzie z czynnéj służby i pozostanie w rozporządzalności.

GENUA, 2 grudnia. Garibaldi udał się do komitetu stowarzyszenia Provedimento i zachęcił go do popierania swojego dzieła.

Wieczorem tłumy wystąpiły z objawem na cześć jenerała, który odpowiedział mową, a w niéj rzekł: „z wami potrzeba czynów, nie słów. W chwili bitwy będę z wami."

LONDYN, wtorek 3 grudnia. Dziennik Times mówi dziś że p. Seward spodziewa się skłonić Francję do złączenia się ze Stanami zjednoczonymi w wojnie z Anglją; ale że głos dziennikarstwa francuzkiego wyprowadzi go z tego błędu.

PARYŻ, środa 4 grudnia. Konsul amerykański udzielił dziennikom list jenerała Scott, oświadczający że nie powiedział jak to wmówić chciano, że był obecnym na radzie w Waszyngtonie, na któréj postanowiono schwytać komisarzów oderwańczych na pokładzie okrętu Trent. Jen. Scott w liście swoim uznaje za konieczne utrzymanie dobrych stosunków między Stanami Zjednoczonymi i Anglją i wyraża nadzieję polubownego załatwienia wynikłego sporu.

TURYN, środa 4 grudnia. Na dzisiejszem posiedzeniu izby poselskiéj, p. Ratazzi popierał ministrów i rzekł, że Rzym wkrótce zostanie stolicą Włoch; dodał że jest przekonanym iż rząd francuzki pragnie ustania zajęcia Rzymu, i że jego dobro polega na tem, aby silne królestwo włoskie było z nim w przymierzu.

P. Ratazzi uczynił odezwę do zjednoczenia wszystkich odcieni konstytucyjnych. Izba mowę jego okryła oklaskami.

Garibaldi tu przybył.

Przegląd miejscowy.

WOŁOŻYN MIASTECZKO W POWIECIE OSZMIAŃSKIM.

Na samym krańcu horyzontu, gdzie sklepienie nieba całkiem przypada do ziemi za dalekim lasem, gdzie się już kończy świat na głucho deskami zabity, o mil górą 15 od Wilna, leży w powiecie Oszmiańskim miasteczko *Wołożyn*. Sytuacja jego geograficzna jest na wschod-południe od Wilna i Oszmiany w 54°6' szerokości północnéj a 44°11' długości wschodniéj. Jadąc od Wilna i od wsi Słowieńska, po za malowniczemi gliniastemi górami, ukazuje się dosyć majestatycznie w głębokiéj dolinie, świeci kilku murami i więcéj czémś być obiecuje niż jest w istocie. Fizjonomię ma dosyć malowniczą z daleka, ale chcąc ocenić właściwie miejscowość, na któréj leży, trzeba jechać zupełnie z przeciwnéj strony, od strony Mira, rzek Niemna i Suły, od miasteczek Kamienia lub Iwieńca. O trzy mile od Wołożyna od karczmy Rudy wjeżdża się w puszczę sosnową, głuchą, jednostajną, gdzie rzadko człowieka a częściéj spotkasz wilka, niedźwiedzia lub łosia, gdzie parę karczemek, jedna czy dwie wioseczki przypomną, że jesteś w kraju mieszkalnym. Gdzie niegdzie las się przerzadzi i wyjrzą moczary okiem niezmierzone, bujną trawą porosłe. Dziko coś i straszno tu dla wzroku i tęskno na duszy, lubo od pół drogi las weseleje i monotonne sosny poczyna gdzie niegdzie przegradzać dąb rozłożysty, brzoza, leszczyna i wonna czeremcha. Po długim moście przed wsią Jackowem przebywasz rzekę Połocz, która niezbyt daleko ztąd biorąc początek, kręto płynie do Niemna i wpada doń za Delatyczami. Płyną po niéj płyty drzewne, wioząc do Baltyku towar leśny tych okolic, ptastwo po obu jéj stronach w krzewinach śpiewa, ryczą gdzie niegdzie trzody pasące się po łąkach, trzeba jednak być wielkim lubownikiem dzikiéj natury, aby polubić tę stronę leśną, błotnistą, odludną, zewsząd daleką i nawet pocztowym traktem niezwiązaną z resztą świata. Niemówiąc już o ludu wiejskim, są tu w okolicy dworki i bardzo dobrze zabudowane dwory—są-że w nich ludzie, a jak ci ludzie żyć mogą nieodbierając nigdy gazet, pism, listów, wieści nawet od świata, bo nawet pantoflowa jerozolimska poczta nieczęsto dochodzi przez gęstwinę lasów i błot moczary. Żal ich serdecznie, jeżeli czują ten niedostatek. Pod względem jednak gospodarczym mają to być strony wyborne. Grunta pomiędzy lasami i w górach są wyborne, łąki obfite i dobre, wody dostatek. Oprócz rzek pomniejszych jak Kamionka, Wołka, Wołożyna, Purwiła, dwie rzeki spławne Berezyna i Isłocz przerzynają te strony. Lud choć w niepozornych chatach mieszkający i niepozornie w szare siermięgi i uszate czapki odziany, chociaż nieodznaczający się wysoką intelligencją, i jak wszędzie w tych stronach trochę skłonny do podchmielenia się, jest pod dobrym dziedzicem zamożny, czerstwy, zdrowy, do pracy ochoczy i religijny. Takie świadectwo oddają mu kapłani jego najbliżsi świadkowie i stróże moralności *). Czegoż więcéj wymagać można *od ludu*.

Wyjechawszy nakoniec z lasu, świetleje w oczach, weseleje na sercu. Spójrzawszy na lewo, ocenia się cały ogrom téj puszczy; gubi się spójrzenie w sinem paśmie lasu, na nieskończonéj błoni, na któréj stogi siana liczne jak gwiazdy na niebie, świadczą, że dobrze być tu musi bydełku, a intratno jego właścicielowi. Po stromych górach jak po falach jedzie się jeszcze pół mili do miasteczka; droga wyborna, szeroka, okopana rowami, osadzona młodemi drzewami świadczy, że tu dbają o wygodę publiczną, choć niema publiczności. Folwark przy drodze drewniany ale pięknie zabudowany, stodoła obszerna wymównie dowodzą że te wzgórki gliniaste dają zamożność ludziom, którzy je uprawiają, że miłośnikowi wioski i szlachetnéj gospodarki nieżal zapewne dalszego świata i mieszkających na nim ludzi, kiedy natura tak dobrze odpowiada jego nadziejom, kiedy ziemia rozumie zacięcie pługa i przejazd brony, a ma na żądanie poczciwe i ochocze do pracy ręce wieśniaków.

Ze wzgórka wzbierając się na wzgórek, widzimy naprzód po prawéj ręce cmentarz, z ładnym gotyckim niedawno ukończonym kościołkiem i wnet samo miasteczko rozwija się ozdobnie przed oczami. Sosnowe domki żydowskie, pochowały się w przepaścistą dolinę a widnieją mury pałacu z obszernym ogrodem i oranżerją, oraz świetne mury kościoła i po-bernardyński klasztor.

Wołożyn jest stolicą tak zwanego tuteszego hrabstwa, czyli dóbr hrabiego Jana Tyszkiewicza, który w okolicy posiada kilka folwarków, kilkanaście wsi, z ludnością do czterech tysięcy dusz męzkich. Troskliwy dziedzic snadź miał na pamięci stan włościan, kiedy przed nastaniem prawa o usamowolnieniu ludu, na 843 chaty składające ogólną dóbr massę 560 było już oczynszowanych, a jak się widzieć daje ze źródeł urzędowych, ilość robocizny i wysokość czynszów, nader jest umiarkowaną.

Miasteczko Wołożyn, liczące obecnie ludności 1535 d. męz. mieszkańców, po największéj części żydów, a będące dziś własnością hrabiego Jana Tyszkiewicza, przed wieki należało do książąt Wołożyńskich **), w roku 1500 było w posiadaniu Albrechta Gasztolda, od niego przeszło do Radziwiłłów, od nich w roku 1614 nabył je Alexander Alexander Służka Starosta Rzeczycki, kolejno drogą testamentowego zapisu przeszło do Jakóba Fleminga, feldmarszałka w r. 1711, przeszło potém do Poniatowskich w roku 1721, potém do Czartoryskich w 1738, nakoniec w 1803-m nabyli te dobra hrabiowie Tyszkiewiczowie. ***)

Samo miasteczko zaledwie zasługuje na obejrzenie; trzy czy cztery karczmy, dwa czy trzy domy murowane, drewnianych kilka kramików, w których przedają li tylko przedmioty potrzeby rolnika lub skromnych zbytków wiejskiéj kmieciéj niewiasty; cerkiew drewniana, murowana synagoga, kilku rzemieślników żydów,, między któremi są nawet zegarmistrze, parę porządniejszych domów, jak np. dom doktora,—oto jest wszystko co wpada w oko. Błoto miasteczkowe nienależy do osobliwości, a tłumy snujących się Izraelitów, rodzą zapytanie czem się ta gromada bez źródeł handlu i przemysłu wyżywić może. Karczmy i szynki nie huczą pijanem życiem, bo tu włościanom wchodzić do gospody nie było wolno. Targ w niedzielę odbywa się tu jakoś ciszéj niż w innych u nas miasteczkach; włościanie przywożą na sprzedaż zboże, czasem siano, nigdy drzewa opałowego, bo takowe mieszkańcy kupować winni we dworze;— tak przynajmniéj było przed laty kilku, kiedym często tamtędy przejeżdżał.

Wołożyn słynął sławnym w Izraelu z nauki, pobożności i cnoty rabinem zmarłym przed kilkunastu laty. Poznałem jego syna, człowieka wcale światłego i zwiedziłem bibliotekę sławnego rabina z ksiąg hebrajskich i niemieckich złożoną.

Piękny murowany z oficynami, stajnią, oranżerją, i ogrodem pałac zdobi wspaniale miasteczko, ale najcelniejszą jego jest ozdobą kościoł i klasztor po-bernardyński, w rynku,

Nad poziomem miasteczkiem, które zdaje się klęczeć przed jego majestatem, świecą wspaniałe jego mury. Niepiętrzą się, niculatują w niebo jego wieże, bo to jest *świątynia* w guście ośmnastego wieku, kiedy ołówkiem architekta niekierowała pobożność ale zamiłowanie greckiego piękna. Przypomina katedrę wileńską, tylko że niema bocznych kaplic. Fronton poważnie wspiera się na sześciu filarach, pomiędzy któremi są olbrzymiéj wielkości cztery gipsowe figury Ewangelistów. Nad wielkiemi drzwiami na tafli marmurowéj czytamy złotemi literami wyryty napis: „*Offerimus praeclarae Majestati Tuae, de Tuis donis ac datis. Anno Dni 1813 septembris 17*".

Fundatorem Wołożyńskiego kościoła, w roku 1681 był Józef Bogusław Służko, owocześnie Marszałek nadworny lit. potém kasztelan wileński i hetman polny litewski, zmarły w 1702 *).

Kościoł pierwiastkowy i klasztor na siedmnastu zakonników, były z drzewa. W późniejszych przejściach Wołożyna, pomyślano o stosowniejszem zabudowaniu się. Pożar w roku 1815 przyśpieszył starania, zniszczył bowiem stary kościoł, spalił większą część klasztoru, jego archiwum, bibliotekę i OO. Bernardynów zmusił do udania się o wspomogę do dusz chrześcijańskich.

To udanie się niebyło u nas nigdy bezskuteczném i bezowocném, zwłaszcza gdy jak tutaj na czele benefaktorów stał zamożny i pobożny dom Tyszkiewiczów, Wykończono przez dziewięć lat murujący się kościoł, zaopatrzono go w sprzęt z rozmaitych bernardyńskich kościołów pozbierany, niejakiś a p. Idzy Radyński fundował w Wilnie u ludwisarza Gottlieba Fejer'a Abend'a dwa dzwony, jeden 10 a drugi 3 pudowy.

Wnętrze kościoła wspaniałe jest i ozdobne. Znać zamożną rękę i troskliwą chęć fundatora, znać zamiłowanie w téj świątyni i staranność utrzymujących ją kapłanów.

Chor zakonny poza wielkim ołtarzem, drewniany, ciemno malowany, rzuca poważny urok na cały kościoł; dobry o 27 głosach organ, niepsuje, jak to bywa gdzie indziej, uroczystego wrażenia, jakie otrzymujemy wchodząc do świątyni. Wielki i cztery inne ołtarze ozdobione rzeźbą i gipsaturą, pracy Pullmana. Obrazy są pędzla Wojtkiewicza **) O ile przypominamy sobie, najlepszym z tych obrazów jest ś. Bonawentura w stroju kardynalskim otoczony księgami, potém ś. Józef i ś. Anna. Późniejszéj snadź ręki, co okazuje świeższy koloryt, jest nad ołtarzem po prawem ręku obraz ś. Jerzego jak zwykle go malują konno. Pomysł obrazu zadziwia i rozśmiesza wśród najpoważniejszych wrażeń jakie cała świątynia obudza. Oto, ś. Jerzy, oprócz zbroi, jest zupełną kopją znanego obrazu Dawida, kiedy Napoleon I przebywa Alpy. Taż sama poza nietylko postaci i konia, ale nawet skał ugrupowanie. To już zbyt naiwnie.

Znakomitą ozdobę kościoła stanowi marmurowy w ścianie nagrobek Józefa Ignacego Tyszkiewicza fundatora téj pięknéj świątyni, zdradzający znakomity rylec artysty. Anioł trzyma taflę marmurową, u góry któréj spoczywa mąż zbrojny, otoczony armaturą,— a niżéj złotemi literami wyryty napis: „*D O M Jaśnie Wielmożnego Józefa Ignacego Hrabi na Łohojsku i Berdyczowie Dziedzica. na Birżach, Dubinkach, Wołożynie &. &. &. Tyszkiewicza, Starosty Wielatyckiego, Półkownika Kawaleryi Narodowéj Orła białego i Świętego Stanisława Orderów kawalera, Syndyka Apostolskiego Wielebnych księży Bernardynów Konwentu Mińskiego*.

Pod tym napisem następują wiersze:

Ten kto:
Kościoł tak przyozdobił,
Nie dla chluby swéj zrobił,
Lecz Bozką chwałę głosi,
O trzy pacierze prosi
Czytelnika.

Pod chorem zakonnym znajduje się sklepienie, a w niem groby fundatorów i ołtarz, na którym w pewne dni msza się odprawia.

Klasztor nieobszerny ale wygodny mieścił cele dla kilkunastu zakonników. Przed pożarem posiadał bibliotekę większą, późniéj zbior jego naukowy zaledwie wynosił parę secin książek ascetycznych, pozostałych po zmarłych braciach. Do skromnych wspomnień swojego klasztoru, ojcowie Bernardyni liczyli, że się w ich konwencie kilkakrotnie odbywała kapituła zakonna i że tu się odbyła ostatnia w r. 1842, kapituła zakonna, że od nastania swojego aż po rok 1838 utrzymywali studja kleryków, że nakoniec tu dokonali życia zasłużeni dwaj starcowie Stefan Jałowiecki ex-prowincjał i Gerard Batraniec jubilat, oba słynni z nauki i wymowy kaznodziejskiéj. Ostatni z nich znany był ze szczególnéj dobroczynności. Obadwa ci ojcowie, spoczywają w sklepach fundatorskich.

---

*) Świadectwo o charakterze ludu jako i materjały do opisu kościoła, poczerpnęliśmy z kroniki rękopiśmiennéj parafjalnéj. Takie kroniki z całéj djecezji Wileńskiéj, przez plebanów na żądanie zwierzchności djecezalnéj spisane na arkuszu, w 1848 i 1849, znajdują się dziś w Wileńskiém Muzeum.

**) Ob. Starożytną Polskę M. Balińskiego i T. Lipińskiego T. III str 250.— Rodzina Wołożyńskich dziś wygasła.

***) Jak niebezpieczno jest wierzyć czasem drukowanéj książce, mamy tu dowód. W kronice parafijalnéj o któréj rzekliśmy wyżéj, ksiądz L. tak pisze: „To jeszcze godna jest wspomnienia, jak to właśnie z podań starych ludzi jest wiadomo (??) i jak o tém nadmienia dzieło, pod tytułem Pamiątki starego szlachcica w Wilnie wydane, a co jest z chlubą dla tego miejsca że Stanisław August Król Polski w Wołożynie urodził się. Chrztu jednak mu tutaj niedopełniono." Autor pamiątek starego szlachcica, lubi czasem bawić się w improwizacje historyczne (jak np. tworzą XX-ży Trynitarzy na sto górą lat przed założeniem ich zakonu, w Zamku Krakowskim), a Stanisław August urodził się jak wiadomo, nie w Wołożynie lecz w Wołczynie, pod Brześciem lit., d. 17 stycznia 1732. Piszący kronikę podania starych ludzi niesłyszał, lecz potwierdziło go w wyczytanym błędzie to, że Wołożyn należał niegdyś do Poniatowskich.

*) Myli się P. Bartoszewicz w życiu tego Służki (Tygodnik illustrow. T. IV str. 62) twierdząc, że w r. 1683 niebył jeszcze marszałkiem litewskim, aż chyba przed samą wyprawą Wiedeńską, bo już w 1681 podpisał się marszałkiem na fundacji wołożyńskiego kościoła. Sejm w 1690 potwierdził tę fundację— Ob. Volumina legum T. V str. 828.

**) Ten Wojtkiewicz malarz był uczniem Rustema, umarł w Wołożynie w artystycznéj nędzy. Nabyłem w Wołożynie u żyda p. Rabinowicza, dwa jego niezłe historyczne sporéj ręki obrazy. Jeden przedstawia scenę Chrzanowskiéj w Trębowli, drugi Sejm za Zygmunta III, scenę Zygmunta z Zamojskim. („Królu nierwij się do oręża"). W obu kompozycja żywa, wykonanie pośpieszne, rysunek czasem chybiony czy nie poprawiony. Biedny artysta zastawił swe obrazy i niewykupił.

Ostatnim gwardjanem tutejszym był X. Dominik Latukiewicz, (z którego właśnie kroniki poczerpnęliśmy kilka wiadomości) kapłan dziwnéj skromności i słodyczy. Po jego zgonie, wynieśli się ztąd OO. Bernardyni, po stu siedmdziesięciu ośmiu latach swojego tu pobytu— a kościół i parafja przeszły pod władzę duchowieństwa świeckiego.

Wł. Syrokomla.

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Gazeta Polska (do 284):

— Piszą z Buku dnia 20 listopada r. b.:

Wczoraj odbyły się u nas w Księstwie Poznańskiém wybory pierwotne. W naszém miasteczku powiatowém wypadły bardzo pomyślnie: wybrano tu jednego Niemca a ośmiu Polaków. Na 6-go grudnia r. b. naznaczono zjazd wyborców do Grodziska, gdzie w połączeniu z powiatem Kościańskim wybierzemy z pewnością dwóch posłów Polaków na sejm berliński. Na każdy bowiem powiat przypada jeden poseł; stąd oczywista, że na obydwa nasze powiaty wybranoby dwóch Polaków. Dałby Bóg, żeby i w innych powiatach wybory tak dobrze wypadły; wszakże powiaty więcéj zniemczałe, przeważą w głosowaniu za Niemcami. Agitacja tak ze strony polskiéj jak niemieckiéj, jest bajeczna,—mianowicie zaś z téj ostatniéj. Niemcy bowiem pragną rezultatem wyborów udowodnić, że w Księstwie Poznańskiém Polaków już nie ma. Używają też do tego wszelkich możliwych środków. Polacy zaś drogą uczciwą i umiarkowaną starają się dowieść przeciwnego twierdzenia. U nas starozakonni prawie zupełnie wstrzymali się od udziału w wyborach. To nam nadzwyczajnie pomogło. Co więcéj nawet, w moim oddziale dwóch Izraelitów na mnie księdza głosowało. Zresztą u nas nic nowego.

— Piszą z Suryszek nad Niewiażą, dnia 13 listopada:

Praca dotąd trzymana w niewoli poczyna już pomaleńku używać u nas powszechnéj swobody. Obywatele nasi, jedni obliczywszy niedogodności i następstwa przymusowéj pracy, przeprowadzają swoich włościan na czynsz czysty, urządzając u siebie gospodarstwo parobczane; drudzy mniéj świadomi rzeczy, trzymają się powinności mieszanéj, to jest wymagają od włościan czynszu i pewnéj liczby dni roboczych na rok; inni nakoniec posłuszni literze prawa, zmniejszają dotychczasową pańszczyznę do wysokości zakreślonéj włościańską ustawą. Włościanie w ogóle radziby darmo posiąść ziemię, niechcą przeto przechodzić na czynsz, a jeśli gdzie i przechodzą, to tylko na rok jeden. Co najmniéj zgadzają się na powinność mieszaną, wolą odbywać pańszczyznę: 4 dni sprzężajne i 4 piesze na tydzień z włóki. Czynsz roczny za włókę ziemi wynosi w tych okolicach od 50 do 60 rsr. Ostatnia cyfra naznaczona prawem jako maksymum. Ale obywatel przyrzeka jeszcze dawać czynszownikowi drzewo na opał i na reparację budynków; niektórzy obywatele proponują wykup. Podług podanéj tu wysokości czynszu, wypadnie za włókę od 830 do rsr. 1,000 licząc 6%. Rzadko który czynszownik w dobrach prywatnych, jednorazowie taką summę wyliczy, a gdyby i znaleźli się tacy, to w nadziei, że kiedyś darmo otrzymają ziemię, niezechcą swoich kapitałów obrócić na jéj wykup. Kwestja uwłaszczenia chłopów, lubo dosyć pilna, niechaj trochę zostanie na późniéj, teraz zaś jak najrychléj przeprowadzajmy oczynszowanie i dbajmy o wychowanie ludu, oświecając go i prowadząc do zupełnéj wolności pracy i nabycia ziemskiéj własności. Z nieoświeconym ludem nie tak łatwo przyjdziemy do ładu, zachowując nawet największą względem niego sprawiedliwość. U was krzątają się koło wiejskich szkółek i ochronek, a przynajmniéj wiele o nich rozprawiacie po pismach; u nas cóś głucho na tém polu. Obywatelstwo niechce czy nie może zakładać szkółek. Stąd nie dziwota, że lud sam nie wié czego domaga się i dokąd dąży; stąd pochodzi to, że dotychczas jeszcze w niektórych majątkach naszéj gubernji nie dały się sformować gminy i gromady wedle przepisów nowéj włościańskiéj ustawy.

— P. Leon Kozłowski w dobrach Kryski, w pobliżu Zakroczymia w Płockiém, przeprowadziwszy sumiennie oczynszowanie włościan, którzy powystawiali sobie z danego im drzewa, porządne obszerne domy, założył dla dzieci włościan ochronkę, w któréj utrzymuje nauczyciela stałego przez siebie opłacanego. Dowiadujemy się także, że właściciel dóbr Nadarzyna, w okręgu Błońskim, powiecie Warszawskim położonych, p. Krasnodębski, dla ułatwienia miejscowym włościanom edukacji ich dzieci, ofiarował się wystawić własnym kosztem dom szkolny we wsi Walendowie; dać grunt i ogród dla nauczyciela i przykładać się co rok do zapłaty tegoż nauczyciela w kwocie złp. 200, jeżeli włościanie resztę dołożą. Dom szkolny zacznie się budować w tym roku, a tymczasowo urządza się szkółka w chałupie wiejskiéj.

— D. 5 bież. m. w kościele św. Klaudjusza w Rzymie odbyło się nabożeństwo żałobne za duszę śp. arcybiskupa warszawskiego. Śpiewacy z kaplicy sykstyńskiéj, umyślnie przysłani przez papieża, wykonali treny żałobne najwznioślejszéj harmonji.

Dnia 16 b. m. w kościele kks. Bernardynów w Słonimie, a d. 19 tegoż mies. w Brześciu litewskim odbyło się nabożeństwo na tę samę intencję.

— Piszą z Mińska: Meszkańcy tutejszego miasta wyznania Mojżeszowego, zakładają bibljotekę, do któréj bezpłatnie wejść i z książek korzystać będzie mógł każdy, bez względu na religję i pochodzenie. Komu tylko nie obce jest położenie tutejszych żydów, zrozumie, że krok ten ma na celu oświatę niższéj klassy. Patrząc na skwapliwość z jaką najubożsi potem oblany grosz niosą na ofiarę — trzeba koniecznie wierzyć w szczerość chęci i dopomódz o ile sił naszych do rychłego przyprowadzenia jéj do skutku. Bibljoteka składać się będzie z książek nietylko hebrajskich, ale rossyjskich i polskich. Autorowie i księgarze ofiarowując swe utwory lub nakłady bezpłatnie, a choćby tylko po cenach zniżonych, mogą najdzielniéj przyczynić się do rychłego zapełnienia pustych dotąd półek rzeczonéj bibljoteki,—każdy wreszcie kto rozumie ważność tego przedsięwzięcia—byle chciał, dopomódz mu potrafi. Wszelkie ofiary na cel powyższy, przyjmuje Rabin miasta Mińska, Zelig Mincr.

— Dyrekcja Towarzystwa przemysłowego poznańskiego wydała następującą odezwę: P. Jaroczyński któremu już z dawnych istnienia czasów Towarzystwo przemysłowe poznańskie tyle ma do zawdzięczenia, rozpoczął z bieżącym miesiącem kurs rysunków, dwa razy tygodniowo t. j. we wtorek i piątek od 8 do 9 wieczorem. Dotąd dyrekcja przystęp do tych lekcji ograniczała do członków Towarzystwa, ich czeladników i uczniów. Pragnąc jednak aby i inna młodzież przemysłowa i rzemieślnicza z lekcij tych korzystać mogła, pozwala brać w nich udział każdemu, kto zgłosiwszy się do dyrekcji złoży tytułem miesięcznéj opłaty pół-trzecia złotego. Kwota ta jakkolwiek bardzo mała, okazała się konieczną na zakupienie wzorów i innych pomocniczych środków nauki. Dyrekcja sądząc, że tym sposobem przyjdzie w pomoc młodzieży chętnéj, a nie mającéj sposobności kształcenia się w téj każdemu rzemieślnikowi i fabrykantowi tak potrzebnéj sztuce, wzywa niniejszém majstrów i opiekunów, aby młodzieży od siebie zależnéj przystęp do tego kursu ułatwić zechcieli.

— D. 27 z. m. zebrani w Słonimie obywatele ziemscy u powiatowego marszałka, między innemi kwestjami zajmowali się obecnie na czasie będącą kwestją Towarzystwa kredytowego, do którego wielu bardzo ziemian naszych przystąpić postanowiło. Na temże samém zebraniu uczyniono zawiązek bibljoteki powiatowéj. Członkowie założyciele płacą w piérwszym roku po rs. 12, a następnych zaś połowę téj summy t. j. rs. 6 wnosić będą, za które na raz sześć tomów z zakupionych książek do domu brać mogą. Inni członkowie po 2 złp. miesięcznie opłacać mają; chciano nawet bezpłatną, dla wszystkich urządzić czytelnię, ale chęci nasze, mimo wszelkich usiłowań, niezawsze w czyn zamienić się mogą.

— W kwestji wychowania elementarnego, powszechną uwagę zwracają szkółki, nauczyciele i książki. Te ostatnie powinny być nietylko tanie, ale i trwałe. Praktyczni w życiu Anglicy, drukują książki elementarne na perkalu glansowanym, czyniąc je przez to trwałemi tak, iż na jednéj i téj saméj książce kilkanaście osób uczyć się może. Drukowania książek na płótnie próbował już u nas księgarz Nowolecki, który wydając Illustrowany Skarbczyk Historji Polskiéj, odbył na próbę kilka egzemplarzy na perkalu. W miejsce angielskiego perkalu używa on do druku krajowego wyrobu, który wymyślonym przez się sposobem, praktycznym do druku uczynił go tak, iż edycja jego Skarbczyka, jako próba na płótnie odbita, nic nie pozostawia do życzenia. Mianowicie pod względem trwałości, perkal wynalazku pana Nowoleckiego za lepszy od angielskiego uważamy, o czém łatwo przekonać się z kilku gustownie oprawnych egzemplarzy, przeznaczonych do sprzedania dla znaczniejszych bibljotek. Ponieważ na tak przygotowaném płótnie, nie tylko można drukować, ale pisać i litografje odbijać i kolorować je, zastosowanie więc całego pomysłu do wydawnictwa książek do nauki przeznaczonych wielce jest pożądaném. O ile nam wiadomo, pan Nowolecki nie poprzestając na zrobionéj próbie, postanowił swój pomysł na szerszą rozwinąć skalę, wydając w starannéj i ozdobnéj edycji Illustrowany historyczny Abecadlnik polski, który niezaprzeczenie nader pożytecznym będzie dla dziatwy (nie zawsze łaskawie, jak wiadomo, obchodzącéj się z książkami). Książkę na takim odbitą płótnie podrzeć trudno, a zbrudzoną łatwo ośrodkiem chleba wyczyścić. Abecadlnik o którym mowa, w niedługim czasie wyjść ma na widok publiczny.

— Z Poznania donoszą o przygotowaniach do wspaniałego wydania wszystkich drukowanych i w rękopismach będących dzieł Skargi, tak słusznie przezwanego Złotoustym. Publikacja ta będzie owocem zbiorowéj pracy i zachodów grona tamtejszych księży.

KRYTYKA.

HISTORJA LITERATURY POLSKIEJ

przez Juljana Bartoszewicza.

(*Dalszy ciąg ob. N. 92.*)

Również niesłuszną jest uwaga p. Łukaszewicza, „że cały rozdział pod napisem *Piśmiennictwo religijne*, zakrawa bardziéj na historją teologji i religji w Polsce, niż na historją literatury.“ Przeciwnie cały ten rozdział umiejętnie i dokładnie napisany, wiernie wskazuje dzieciom charakter ówczesnego piśmiennictwa religijnego, a oraz moralne usposobienie duchownych pisarzy. Nic sprawiedliwszego jak to ocechowanie Wolana: „Człowiek gwałtowny, szukał na wsze strony zaczepki. Skarga, który z nim dysputował kilka razy w domu uczonego wójta wileńskiego Rotunda Milezjusza, miał nadzieję, że go nawróci, ale prędko poznał jak ciężko się pomylił i kiedy wreszcie doszła rzecz do energicznych wyrażeń, wołał Skarga na jego systemat religijny: „toż ośla i wołowa wiara Wolanie.“ Inni katolicy nazywali zuchwałego nowowiercę „norymbergskim rzemieślnikiem artykułów zwinglijańskich.“ Nieoceniona szkoda tych zdolności Wolana, które się trawiły w niepożytecznych sporach; nieoceniona szkoda, że wiary niemając, rozumem chciał pojmować Boga. Po wszystkiem albowiem znać, że to był człowiek opętany jakiemś widmem, namiętnością, i że go unosił zapał ciągle podniecany na świeżo. Ten człowiek przez całe życie swoje niemiał ani jednéj chwili zimnéj rozwagi, uderzał na prawo i na lewo, wszystkim dał się we znaki. Dzieł napisał więcéj jak całe gminy, nieustająca albowiem była czynność tego ciągle płonącego umysłu. Ostatni wyskok, którym się wielkiego kłopotu nabawił, było dzieło, w którém dowodził, że lojolici są bałwochwalcami. Nazywał zaś lojolitami jezuitów od imienia założyciela przez pogardę. Jurgiewicz młody kapłan mający łaski u kardynała Radziwiłła, z którym jeździł razem do Rzymu, powstał przeciw tym szalonym krzykom. Wolan wtedy gniewał się mocno na socynjanów, którzy coraz więcéj znajdowali zwolenników na Litwie, sam zaś był kalwinem. Głównie też i zawsze powstawał na władzę stolicy apostolskiéj. Odkąd się Jurgiewicz pokazał w szrankach polemiki, ustali pisać jezuici, a tylko dwaj ci sami zapaśnicy pozostali na placu; Jurgiewicz wszystkie książki Wolana przebrał, wszystkie jego zasady nicował. Nie spierano się wtenczas bardzo delikatnie. Wdawano się w osobistości, w najpospolitsze wymysły. Jurgiewicz np., rozebrał nazwisko Wolana, znalazł w niem dwa wyrazy, jeden polski, *wół*, drugi łaciński *anus*, który znaczy babę, wyszło więc z tego, że Wolan jest wół i baba. Naodwrót Wolan Jurgiewicza godność kanonika wywodził od wyrazu łacińskiego *canis*, znaczącego *pies*, i napomykał tém niby, że Jurgiewicz szczeka. Nietylko jednakże etymologicznemi wywodami, ale miał czém inném srodze Jurgiewicz dopiekać Wolanowi. Zmyślił może zarzut, że Wolan nie jest szlachcicem i że pochodzi od piwowarów z miasteczka Lwówka pod Poznaniem, ale miał prawo żartować z tego, że sobie Wolan przywłaszczył tytuł sekretarza wielkiego kięcia litewskiego, kiedy był tylko prostym sekretarzem królewskim; pierwszy urząd stanowił dygnitarstwo rzeczypospolitéj, drugi zaś był czczym tytułem, a co najwięcéj dostojnością dworską. Umarł Wolan 6 stycznia 1610 w Bijuciszkach, miał lat 80. Niedarowali mu jezuici nawet po śmierci i ostro go sądzili, na co prawdę powiedziawszy, Wolan zasłużył. Miotał się przeciw temu czego nierozumiał, zamiast godzić namiętności, rozdrażniał je w najgorszy sposób. W swoim czasie jednakże doznawał pomiędzy wyznawcami powszechnego szacunku. Synowie jego w Oszmiańskiem zachowali stanowisko, jakie ojciec zajął i długo po najznakomitszych urzędach ziemskich zasiadali. Pieczętowali się herbem zwanym Lis.“

Bezstronność sądu autora widoczną jest ze słów następujących: „Ale w ogóle więcéj się powodowali katolicy uczuciem, aniżeli rozumem, nauki mało mieli, żeby walczyć potężnie z przeciwnikami, a że i ci nie znali się pospolicie na rzeczy, ztąd spory ich wyglądały na walki ślepych z jednookimi.“

Pan Łukaszewicz powstaje przeciw temu zdaniu i przytacza nazwiska ważniejszych zapaśników z jednéj i zdrugiéj strony, jakoto: Hozyusza, Kromera, Wujka, Skargi, Grodzickiego i innych ze strony katolików, i Socyna, Budnego, Czechowicza, Wolana i innych ze strony różnowierców.

Pomimo jednak tylu imion sławnych, utrzymujemy zdanie p. Bartoszewicza, w ówczesnych albowiem sporach dogmatycznych jak jedna, tak i druga strona powodowała się rzeczywiście uczuciem, zapałem i religijnym fanatyzmem, a nie rozumem i nauką, gdyż rozum i nauka właśnie posiadają tę piękną zaletę, że czynią niemożebnym wszelki spór dogmatyczny. Chcielibyśmy wiedzieć, jak p. Łukaszewicz udowodni naukowym sposobem np. dogmat o przyszłém zwartwychwstaniu? Zapewne można w tym przedmiocie napisać całe tomy retorycznych frazesów, ale *udowodnić* nie ma możności: rozum i nauka są bezsilne w obec podobnych kwestij. Pozostaje wierzyć i powiedzieć z poetą: „wiele jest rzeczy na tym świecie o których nie śniło się naszym filozofom.“

Niesłusznie też powstaje p. Łukaszewicz przeciw „Żywotom św.“ Skargi i twierdzi, że „liczne wydania tych żywotów dowodzą tylko, do jakiego stopnia jezuici w ciągu dwóch wieków doprowadzili umysły narodu, że tak smakowały w podobnéj lekturze.“

Żywoty Świętych były, są i będą arcydziełem pod względem języka i religijnego namaszczenia. Co zaś do jezuitów, powiemy, że gdyby ci tylko taki wpływ wywarli na umysły polskie, że doprowadzili do czytania Żywotów Św., to nie więdeby jeszcze synom Lojoli zarzucić można było. Czytanie tych Żywotów nie zachęcało przodków naszych do pijatyki i swawoli, które za czasów Saskich ze wstrętem widzimy. Arcydzieło Skargi dziś jeszcze z przyjemnością i wielkim pożytkiem czytać można, bo ten duch świątobliwy, co z „Żywotów“ wieje, namiętności ludzkie poskramia i do panowania nad niemi zachęca.

Mylnie takoż mniema p. Łukaszewicz, że „szkoły jezuickie zgubiły Polskę i że swawola szlachty już jest ich następstwem, wynikiem.“ Nie bronimy wcale sprawy ojców jezuitów i nie mamy żadnéj sympatji dla nich, ale poszanowanie prawdy historycznéj nakazuje obalić tak fałszywy pogląd. Powtarzamy wraz z p. Bartoszewiczem, że szkoły jezuickie były stronne i zatrute religijnym fanatyzmem, ale i szkoły dyssydenckie nie mniéj były stronne i nie mniéj grzeszyły zaślepieniem religijném. Inaczéj też i być nie mogło w XVI i na początku XVII wieku, w czasie, kiedy spory religijne stanowiły najżywotniejszą kwestją społeczeństwa nie tylko u nas, ale i w całéj zachodniéj Europie. Największy upadek szkół w byłéj rzeczypospolitéj przypada za czasów Jana Kazimierza, Michała Wiszniowieckiego, Jana III, Augusta II i Augusta III. Prosimy p. Łukaszewicza przypomnieć sobie, w jakim to opłakanym stanie znajdował się kraj nasz za panowania tych królów. Zburzony i splondrowany napadem szwedzkim, moskiewskim, kozackim i tatarskim za Jana Kazimierza, spustoszony napadem tureckim za Michała Wiszniowieckiego, zmęczony wojnami z Turcją za Jana III, uległ wreszcie powtórnemu napadowi szwedzkiemu za Augusta II. W tak rozpaczliwym stanie możnaż było myśleć o szkołach? Był że czas po temu? był że czas uczęszczać do zakładów naukowych zagranicznych i pracować nad książką, gdy cały kraj walczył na życie i śmierć z ościennemi narodami? Rozwój szkół, nauki i oświaty wymaga spokoju, a my go nie mieliśmy. Zapewniamy p. Łukaszewicza, że gdyby w Polsce nigdy jednego jezuity nie było, to przy tak długiéj i nieustannéj trwodze wojennéj, szkoły nasze musiałyby upaść. Szlachta, która tak haniebnie swawoliła i zrywała sejmy za panowania Augusta III, była właśnie ta sama, co najmniéj się uczyła, najmniéj uczęszczała nawet do szkół jezuickich i co młody swój wiek spędziła w ciągłych rozruchach, obozach i pospolitych ruszeniach. Wojna demoralizuje najlepiéj uorganizowane armje i niszczy zasoby narodu, na ziemi którego się toczy. Prosimy szanownego recenzenta przypomnieć sobie, w jakim stanie były szkoły niemieckie podczas trzydziestoletniéj wojny i szkoły francuzkie podczas wielkiéj rewolucji.

Po fakcie historycznym przejdźmy do kwestji innego rodzaju.

(*d. c. n.*)

Uwagi

NAD KONIECZNĄ POTRZEBĄ ROZPOWSZECHNIENIA WSTRZEMIĘŹLIWOŚCI,

(*Dokończenie ob. N. 92*).

Gdybyśmy spójrzeli, co się gnieździ w tych jaskiniach zepsucia, nazywających się karczmami, pewnobyśmy byli pochopniejsi do zawalenia ich kamieniem. Zbiorowiska w szynku gotują fatalną perspektywę, któréj każdy z nas spodziewać się powinien. Jeden z moich sąsiadów trafem na trop wprowadzony, zaraz postanowił rozstać się z szynkarstwem od Nowego roku i to objawił pośrednikowi: zdaje się, że dotrzyma, bo zmitrężenie czynszów i roboty, w kilkakroć więcéj przyniesie szkody niżeli zrzeczenie się propinacyjnéj intraty. — Może choć przez wzgląd na interes materjalny zdążymy do zrozumienia konieczném potrzeby zamknięcia obszernych podwojów świątyni Bachusa. Mogliby wprawdzie pośrednicy skutecznie wpłynąć przez gminowe i gromadzkie zarządy na zatamowanie złego, lecz z przeciwnéj strony występują do walki właściciele szynków, żydzi arędarze i szynkarze, oraz dzierżawcy akcyznych odkupów, a ci ostatni sukursują arędarzy pieniężnym zasiłkiem, pomocą w zakupieniu biletów i kredytem akcyznéj poszliny, powinnéj być opłaconą natychmiast przy wzięciu wódki z podwałów.

Chciwość i zazdrość najczęściéj zagłuszają w człowieku dźwięczne głosy sumienia i rozsądku; odtrąćmy od siebie te pokusy, odtrąćmy żądzę ubiegania się za groszem nieoględnie marnowanym na zewnętrzną ostentację, na życie niestosowne do przychodów, na bezcelowe zagraniczne wędrówki, oraz na załatwienie wielu i bardzo wielu niepotrzebnych potrzeb. Nie lękajmy się ubóstwa i owszem za przykładem wielkiego męża stanu, który przed dwóma laty nie przyjmując ofiary narodowéj wyrzekł pamiętne wyrazy: „*Nie pozbawiajcie mnie honoru zostać ubogim do końca życia*“, ubiegajmy się o ten honor, który przy pracy i poświęceniu podniesie ducha naszego do wysokości palcem Bożym zakreślonéj, i uwolni jego od materjalnych naleciałości.

Nie mam potrzeby zapewniać szanownych czytelników, że wszystko co się tu powiedziało, wzięte jest z rzetelnych zrzódeł, bo z codziennych przykładów, jakich każdy około siebie ma dostatek;—przychodzi mnie tylko prosić o łaskawe posłuchanie dalszego ciągu tej saméj kwestji uważanéj pod względem czysto finansowym.—Na początku teraźniejszego roku niewiadomy korrespondent w numerze 14-m Kurjera Wileńskiego, dowodząc bezskuteczności zakrywania szynków, wystawił na widok publiczny, że w jednym z powiatów Mińskiéj gubernji, gdzie wstrzemięźliwość wyraźniejsze niżeli w innych powiatach uczyniła postępy, rozchodzi się w średniéj proporcji około 200,000 wiader wódki,—weźmijmy za podstawę te cyfry zapewne w rachunkach akcyznych dopatrzone i zastanówmy się, ile to pracy ludzkiéj utapia się w nałogu. Każde wiadro nie inaczéj wychodzi z szynku jak za opłatą trzech rubli srebrnych, a więc włościanie z małym dodatkiem innych stanów daleko skromniejszych w użyciu gorących trunków, wydatkują około 600,000 rubli,—ten numer urośnie do wyższéj potęgi, jeżeli zwrócimy uwagę, że większa część tych nieszczęśliwych wiader nabywa się za zboże przyjmowane w szynkach i karczmach za dwie trzecie rzeczywistéj wartości, że szynkarze i arędarze propinacyjnych punktów przedają na kredyta i na zastawy oraz na fałszywe miary, robiąc z wiadra 112 i więcéj kruczków; że do wódki dolewają wodę, lecz trudno wyświecić i spamiętać nawet, rozmaitych fortelów przedsiębranych ku rozlaniu strumieni gorzałki między ludność wiejską i miejską. Dość będzie do rozchodu jawnego powyżéj wymienionego, to jest do 600,000 rubli dodać za straty na cenie zboża i na różne frymarki jeszcze 300,000 rub: a będziemy mieć prawdopodobny numer 900,000 rub. wydanych corocznie przez stan rolniczy i rzemieślniczy w jednym tylko powiecie na własne odurzenie. Przypuściwszy tedy, że włoka ziemi osiadłéj w przybliżonym średnim stosunku warta 900 r., summa powyższa na pijaństwo obrócona wystarczyłaby na wykupienie 1,000 włok, a w lat dziesięć można by przeprowadzić wykup 10,000 włok czyli około 15,000 nadziałów włościańskich, a to jest wszystko co się nazywa w jednym powiecie włościańską posiadłością.

W potocznych rozmowach, w pismach publicznych i w zdrowym rozsądku upowszechniła się myśl wykupu. Jakże wykonać ten wykup, jak zdążyć do uwłaszczenia kiedy całe mienie rolnika, wszystkie jego doroczne zbiory, przechodzą do karczem i szynków. Przypuśćmy nawet, że odrzekłszy się 20-tu procentów, zadowolnimy się przyjęciem od rządu reszty podług szacunku mającego wyjaśnić się w nadawczych listach,—ale rząd ma płacić nie prędzéj jak po oczynszowaniu. Dotąd nie słyszałem, aby gdziekolwiek sielscy obywatele przystąpili do oczynszowania, bo widzą wiele im potrzeba na wódkę, a zatém widzą, że przy takim rozchodzie nie będą w stanie opłacić czynszów, pozostaniemy więc przy zmniejszonéj robociznie. Wybrnąć z téj biedy nie pierwiéj potrafimy, aż nim przez zamknięcie szynków otrzeźwimy lud, rozjaśnim jego zwichnione pojęcie i odbierzemy jemu sposobność marnowania w szynkach i karczmach corocznych przychodów, powinnych obrócić się na opłatę czynszów naprzód nam samym, a potém rządowi. Sprawiedliwie przeto szanowny Korespondent z nad Ptyczy w Numerze 80 powiada, że wstrzemięźliwość poprzedzać powinna uwłaszczenie—tak jest, powinna, i śmiało rzec mogę, że bez niéj nie ma wykupu.

Zwolennicy szynkarstwa powiadają jeszcze, że w cywilizowanych krajach Europy bynajmniéj nie ścieśniona wolność upijania się, a więc i u nas nie należy przeszkadzać temu. Jakże skwapliwie chcemy przyswajać zło, a omijać to wszystko co jest dobrem w cudzéj stronie! Na szczęście ludzkości już i w tych krajach cywilizowanych rozpowszechnia się szlachetna myśl o wstrzemięźliwości. Wiadome agitacje Ojca Mathewsa w Anglji dobroczynne wywarły skutki. a 13-go marca bieżącego 1861 roku senat francuzki uchwalił odesłanie do ministra spraw wewnętrznych prośby, o przedsięwzięcie srodków rządowych ku poskromieniu pijaństwa. W obu tych krajach stojących na czele cywilizacji starają się skłonić rządy ku pomocy do walczenia przeciw temu zgubnemu nałogowi. Cóż będzie z włościaninem pogrążonym w ciemnocie, skrępowanym więzami nałogu, nie mającym swojéj i dla tego nie umiejącym uszanować cudzéj własności. Któż nam broni prosić u rządu o skuteczną pomoc ku stłumieniu pijaństwa, jakowa czynność będzie koroną reformy stanowiącéj zaszczyt naszego wieku. Czy kiedykolwiek prosiliśmy o to? wcale nie. Bez prośby naszéj, bez koniecznego rzec można przedstawienia od tych którzy codziennemi są świadkami upadku moralności, którzy bez przerwy gniewają się na ludzi dworskich, na furmanów, na kucharzów, na ekonomów i na pisarzów za pijaństwo, nastąpiło w dniu 4 czerwca 1842 roku najwyższe rozporządzenie celem umniejszenia szynków i podniesienia ceny wódki powinnéj sprzedawać się za prawnemi tylko świadectwami podług wskazanéj normy. Ten ukaz oczywiście przekonywa o zamiarach rządowych jak niemniéj o pierwotnéj inicjatywie ku ograniczeniu rozpowszechnionego pijaństwa, a kiedy przez następnych lat ośm niebyło spodziewanego skutku, nastało w roku 1850 postanowienie o akcyzie, trwające dotąd w pełnym rozwiciu. Widziemy naocznie wszelkie obróty akcyznych przedsiębierców, przekonywamy się widocznie o ich szkodliwym wpływie na ludność rolniczą, i być nie mogło inaczéj, bo spekulanci akcyzni odkupiwszy przywiléj poszlinowy, musieli szukać powrótu wydanych pieniędzy, musieli rozliczać na słabość ludzką, to jest na pijaństwo, używając ku temu różnych srodków. Do nas przeto należy znieść szynkarstwo u siebie, zamknąć browary i gorzelnie, a nie powoływać się na przykłady zagraniczne bo zło wszędzie jest złem tak u nas jako i zagranicą, a dowodem tego służyć mogą sprowadzeni z Niemiec, kraju wysoce cywilizowanego robotnicy, którzy do tego stopnia oddają się nałogowi pijaństwa, że częstokroć przychodzi ich zbierać po drodze, bo o własnych siłach nie dochodzą do swojego mieszkania; każdy z nich umie czytać i pisać, a nie umie powściągnąć się od pijaństwa, z czego wypływa jeszcze jedna pobudka do usunięcia widoméj pokusy przez wyrzeczenie się propinacyjnego dochodu.

Obaczmy jeszcze wiele posiadacze szynków i karczem mają przychodu rocznego i przeprowadźmy operację karczemną przez szczegółowy rachunek.

Wiadro wódki kupione do szynku, kosztuje dopiéro		kop.	90
Akcyzna poszlina	rub 1	—	15
Świadectwo na wolność szynkowania (a)	—	—	10
Dziesiąty grosz szynkarski	—	—	30
Zarobotek arędarza (b)	—	—	21
Procent budowli z ogrodem i opałem (c)	—	—	$2\frac{1}{2}$
Koszt na jerlik z furmanką dla przywiezienia do szynku (d)	—	—	$1\frac{1}{2}$
Razem	rub. 2	kop.	70
a że wiadro przedaje się w szynkach	rub. 3	—	—
przeto zostaje na korzyść właściciela		kop.	30

to jest przychodzi jemu zaledwo dziesiąta część wydanych przez włościan pieniędzy, co znaczy, że jeśli właściciel bierze arendy rub. sr. 300, włościanie na ten przychod muszą wydać rub. srebrnych 3,000, przez co na jedną chatę wypada przeszło 57 rub. Na przekonanie biorę znajomy mnie majątek, w którym jest chat 70, arenda propinacyjna płaciła się rs: 400, na te 400 rub. podług powyższego wyliczenia włościanie musieli wydać na wódkę

(a) Świadectwa są dwojakie: jedne kosztują r. s. 25 a drugie r. s. 35 w przecięciu wyjdzie po r. s. 30. Wydatek w szynkach także nie jednostajny, można w średnim stosunku przyjąć na każdy po 1,200 garcy czyli 300 wiader, to opłata za bilet wyniesie na wiadro kop. 10. przyjęty na ogół numer wyszynku jest dosyć wysoki, a im mniejszy będzie ten numer, tém więcéj przyjdzie kosztu na świadectwo.

(b) Dziesiąty grosz szynkarski połączony z zarobotkiem arendarski u stanowi kop. 51 z wiadra, a przy wyszynkowaniu 300 wiader do roku, może nie jednemu wydać się za wysoki bo wyniesie 153 rub.— Lecz z drugiéj strony zważywszy, że przy najskromniejszém życiu, starozakonny przedsiębierca arendowny musi utrzymać się z tych pieniędzy z całą rodziną, opłacić nie małe podatki rządowe, opłacić wkupne dla obejścia prawa, które zaprzecza jemu bawić się szynkarstwem, sporządzić przyodziewek i obuwie dla siebie, żony i licznéj dziatwy, a nadto jeszcze uzbierać na przyszłość choć nie znaczący kapitalik, bez czego żaden nie przystąpi do dzierżawy, bo darmo pracować dla kogoś niema interesu, natenczas rachunek tu wyjaśniony nie wyda się dziwacznym.

(c) Ten procent zdaje się nisko policzony, bo na rok za dom, ogrod i opał przy szynku 300 wiader wynosi zaledwie 7 rub. kop. 50, co i bez szynku za same tylko komorne wziąść można.

(d) Pospolicie furmanka wiezie 25 wiader, więc gdyby o milę tylko przyszło sprowadzać wódkę, należałoby zapłacić za podwodę kop. 20, a za jerlik kop. $17\frac{1}{2}$ wyjdzie zatem $37\frac{1}{2}$ kop. to jest po $1\frac{1}{2}$ kop. na wiadro.

rs. 4,000, jakowe rozdzielając na chat 70, wypadnie na każdą chatę po rs. $57\frac{1}{7}$ co zupełnie zgadza się z założeniem teraźniejszem i z wywodem expensów w całym powiecie opartym na akcyznych rachunkach, jak o tém powiedziało się nieco wyżéj, a co znowu stwierdza się następnym rachunkiem:

Stosownie do prawdopodobnego wniosku, wydatkuje się w jednym powiecie na wódkę rs. 900,000, a że w powiecie zawiera się chat osiadłych około 15,000, to na jedną chatę wypadłoby 60 rubli.

Nie wielka różnica między 60 rub. a $57\frac{1}{7}$ przypada na inne stany nierolnicze, używające pokrzepienia się, i nie przeciwi się prawdzie. Nie jeden z nas w dobréj wierze trzymając się szynków uporczywie, nie zastanowił się, wiele każda siemienistość utraca corocznie swojego mienia i nie postrzegł, że na jednego rubla przybyłego do naszéj kieszeni, musi składać się dziesięć rozbiegających się w różne strony. Zgroza pomyśleć, że dla złowienia jednego pozwalamy wydawać dziesięć rubli, że wódka uboży i niszczy tych co pracują w pocie czoła, co nie mogą wstrzymać się od stawianéj na każdym kroku pokusy, a nakoniec, że ciężko im będzie wypłacić czynsze, bo wydatki szynkowe im samym dobrze wiadome pochłoną ich mienie.

Ludzie dworni, pełniący rozmaite funkcje, rzemieślnicy czasowi, parobcy i inni do dworu zaproszeni, umawiają się zazwyczaj rocznie lub miesięcznie. Ci ludzie mają tuż przy dworze karczemkę, i pomimo największą czujność miejscowych dozorców, pomimo zakazu, aby im w szynku nie dawać wódki, upijają się prawie codziennie, a na zapłatę za wódkę częstokroć wynoszą tajemnie to wszystko co mają pod ręką; po wymówkach i gniewach pospolicie następuje obiecanka przyszłéj poprawy i przebaczenie, a tym czasem blizka zręczność wciąga do nowych występków, i powtarza się taż sama scena bez końca, gospodarz doznaje wyraźnéj straty przez zmarnowanie czasu i przez niedołężne wykonanie roboty, a goniąc za propinacyjną intratą, nie chce widzieć wyraźnéj szkody, od któréj zabezpieczyć się może i powinien, prostém zamknięciem szynku.

Zapytają zapewne, jak spieniężyć wódkę wypędzoną w gorzelniach? Odrzeczenie się od fabrykacji gorzelanéj będzie dostateczną odpowiedzią. Pędzenia wódki i rachunek na nim oparty jest ułudzeniem samego siebie. Obliczyć bowiem koszta na zbudowanie gorzelni i naczyń, na coroczne opatrzenie tych naczyń, na opłatę stróżom browarnym i użytym do wołownika, obliczyć wartość drzewa, wartość furmanek na przywiezienie tego drzewa do fabryki, koszt na mléwo, zawody często doświadczane przez złe wydatki tak ze zboża jako i z kartofli, dodać koszta na opłatę winnika, na tenczas można widzieć jasno, że na gorzelni jest oczywista strata, mianowicie wtenczas kiedy dla braku podściału najpożywniejsze części nawozu odpływają z wołownika rynami w tym celu urządzonemi, na zewnątrz budowli. Niech każdy zwolennik gorzelnictwa przystąpi do szczegółowego rachunku u siebie, a niezawodnie przekona się o rzetelności niniejszych postrzeżeń.

Pojmuję, że niniejszy przedmiot tak żywo nas obchodzący nie jest dostatecznie wyczerpany, a więc wzywam ludzi zdolnych, ludzi miłujących ogólne dobro, aby przez wzgląd na moralność i na własne dobro raczyli dopełnić niedostatki, poprawić usterki i wskazać właściwe środki ku odwróceniu nieszczęścia.

Tymoteusz Snob.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Wiedeń, *d. 25 listopada 1861 r.*

Dopóki perpetuum mobile wynalezionem nie będzie, któreby zniszczyło siłę oporu, jaką jest samo tarcie ciał mechanicznych, dopóty ruch ciągły jest niemożliwym w mechanice; tak samo zdaje się większe ruchy umysłowe, moralne lub towarzyskie przez siłę niejako ciężkości wymagają chwilowego wypoczynku i naprawy machiny poruszającéj. W tym stanie rekollekcji umysłowéj, znajduje się obecnie środkowa i zachodnia Europa; teraz koniecznie bilans państwowy zwraca wszędzie na się uwagę publiczną, jakby do uwydatnienia téj prawdy, że w naturze próżni zupełnéj niema. W Austrji szczególnie i wielcy kapitaliści i wielka publiczność zajęci są kwestją budżetu na r. 1862, pierwsi nie pojmują, skąd do pokrycia deficytu tegorocznego rząd znajdzie kredyt, druga jest w ciągłéj obawie, czyli w braku innych sposobów, administracja nie chwyci się dawnéj metody (jeśli to metodą zwać można), podniesienia ciężarów publicznych, które i w stanie dzisiejszym są w wielu względach nad siły kontrybuentów. Niepewność i bojaźń tę głównie podsyca tajemniczość, jaką wydatki i przychody na rok 1862 (prawdopodobnie) są otoczone. W stanie normalnym, budżet byłby przedłożony radzie państwa, że zaś prawie połowa państwa w téj reprezentacji nie brała udziału, więc minister finansów ma za sobą formalność prawną, która mu tylko nakazuje przekładać budżet radzie państwa *kompletnéj* a nie *częściowéj*, za jaką teraźniejszy skład izby się uważa. Deficit zaś podług dawnych obliczeń, i nie przypuszczając ewentualności niespodziewanych, wynosić będzie 80 do 100 miljonów guldenów. Stan taki niepewności cięży także na handlu i industrji, które się bardzo powoli rozwijają. Zdawałoby się tedy, że kłopoty domowe wystarczą do skupienia uwagi publicznéj w tę stronę—tymczasem, jak zwykle, sprawy obce zajmują bardziéj publiczność, jak swoje własne. Tym razem zmiana ministra skarbu, list cesarski do Foulda, raport tego ministra etc. etc., skierowały oczy ku Francji i wyprowadziły krytykę na pole wątpliwéj polityki konjekturalnéj. Dzienniki niemieckie różnych odcieni z wielkim pośpiechem pochwyciły myśl i ideę transcendentalną: że list cesarski odsłania przepaść finansową, nad którą się znajduje Francja. Z niepojętą naiwnością wyprowadzają z danych powyższych wniosek, że Francja w najokropniejszym stanie się znajdując, musi cicho siedzieć i ruszyć się jéj nie wolno. Kto zaś fakta świeże przywiedzie sobie na myśl, ten przeciw podobnym wywodom postawi wojnę włoską z r. 1859, w któréj Austrja ogołocona z funduszów, znalazła się w możności wydania około 800 miljonów, nie otrzymawszy żadnego rezultatu. Jakże tu twierdzić o Francji, że punkt pieniężny musi polityce jéj nadać jedyny i przeważny kierunek. Co się nadal w świecie dziać będzie i jakim torem pójdą sprawy Europy? żaden człowiek rozsądny nie zechce przesądzać, ale to pewna, że na innych czynnikach polityka europejska i pókój świata polegać będą, jak na tych ciasnych kombinacjach, które niemieckie organa w niepraktyczny sposób z życia prywatnego do publicznego przenosić i zastosowywać usiłują.

Podobnie fałszywie zapatrują się Niemcy na wszystkie ruchy słowiańskie, mianowicie w prowincjach tureckich. Niewidzą w nich rozbudzonéj idei narodowości usiłującéj wydobyć się z jarzma tureckiego, tylko widzą wszędzie zachcenia barbarzyńskie mordu, pożogów, rabunków bez żadnéj myśli kierowniczéj, wyższéj, w miarę zaś odległości wzmaga się lekkomyślność i zła wiara ich sądu.

Na inném nawet polu, gdzie tak łatwo poznać rzecz, i być sprawiedliwym, nienawiść Niemców ku wszystkiemu, co nie-niemieckie, a szczególnie słowiańskie, wychodzi zawsze na wierzch. Ograniczę się jednym przykładem. Jak we wszystkich prowincjach monarchji, rozbudził się duch narodowy, tak też i w Czechach zaczął się ten żywioł narodowy domagać równouprawnienia. W teorji ogłoszono tę zasadę. W praktyce ze wszech stron mnożą się agitacje, knują intrygi, by żywiołowi niemieckiemu w Czechach zapewnić supremację, a że język wykładowy w szkółkach ludowych i niższych gimnazjalnych, jest warunkiem niezbędnym do rozwoju sił moralnych, więc wszędzie uorganizowano systematycznie opór od stron niby najbardziéj interesowanych. Nauczyciele dotychczasowi niemieccy prawią nieoświeconym klassom ludności, rodzicom dzieci, które do szkółek iść mają, (urzędnicy wtórują) duby smalone o złych skutkach kultury czeskiéj, jak tym sposobem młodzież będzie miała zagrodzoną sobie karjerę dalszą etc. i sporządzają petycje z różnych stron Czech i zbierają na ten cel podpisy, by szturmować ministerjum o zatrzymanie niemieckiego języka wykładowego. Wszędzie się to nie udaje, ale z odległejszych od stolicy czeskiéj, lub miast większych stron, już dużo podań tego rodzaju nadeszło do Wiednia. Dość na tém. Przejdźmy na pole neutralno-naukowe.

Jak zwykle z nadchodzącą zimą, wychodzą i teraz gęściéj na wierzch utwory literackie w różnych gałęziach.

W pierwszym rzędzie postawiemy L. Ranke'go „Historja francuzka osobliwie w XVI i XVII wieku.“ Od roku 1852—56, wyszły były pomienionego autora Historji francuzkiéj 4 tomy, po długiéj przerwie wyszedł teraz tom 5-y jako dokończenie dzieła. Zawiera on w sobie dużo szczegółów nowych: historję wojen domowych we Francji, relacje weneckie z XVI wieku, wiadomości czerpane z rękopisów i pamiętników, krytyka memoirów Richelieugo, ciekawe opisy natury szkoły tak zwanych Illuminatów w XVII wieku, listy księżnéj orleańskiéj Elżbiety Charlotty do księżny elektoralnéj hannowerskiéj Zofji, na końcu spis jasny alfabetyczny wszystkich przedmiotów zawartych w całém 5-ciotomowém dziele. Praca cała bardzo sumienna.

Gruner antycypował datę i postawił r.1862 na swém wydaniu „Historji Polski“ wolno obrobionéj podług p.Chodżki. Autor dzieli epoki historyczne na dynastje Lechów 550—860 r. Piastów do 1386, Jagiellonów do 1572. Perjod elekcyjny do r. 1795, potém dotyka pobieżnie nówszych zdarzeń, i kończy wykazem rozwoju industrji kraju, i tablicą chronologiczną królów. Do współczesnéj historji, policzyć wypada wydanie Fryderyka Smitt'a „Zur näheren Aufklaerung über den Krieg von 1812,“ (Do wyjaśnienia wojny 1812), podług źródeł archiwalnych. Mieści w sobie: krytykę dzieł wojskowych Danielewskiego, rozprawy treści politycznéj i wojskowéj i pamiętniki Phull'a, plan wojny z roku 1812 i Barclay'a memorjał operacij wojskowych. Dodana jest duża karta kampanji. Autorowi nie szło tyle o historję r. 1812 jak sam powiada, ile o wykazanie duchownych i moralnych czynników téj wojny—powiada, że mógł czerpać z prawdziwych źródeł, i kładnie główny nacisk na swoją miłość prawdy. Takie zapewnienie jest przynajmniéj zbytecznem; bo historycy poważni nie zarzucają sobie w ogólnikach parcjalności, tylko prostują mylne fakta, albo zdaniom i wywodom przeciwstawiają autentyczność i logikę; gdzie o przedmiot idzie, osobistość jest rzeczą podrzędną. Wątpić zresztą wypada, żeby ten produkt literacki zyskał uznanie. Rzeczy po większéj części znane prócz kilku z archiwów wyjętych dokumentów. Co do wyższego zaś poglądu historycznego i co do myśli wielkiéj obejmującéj całość przedmiotu, które w tak wielkim stopniu odznaczały zmarłego Schlosser'a, tych zalet zapewniających pracy historycznéj przyszłość, ani śladu w pomienionem dziele. Zaczyna się formować w Niemczech szkoła realistów, kompilatorów różnych oddziałów historji (do któréj żaden głębszy myśliciel nie należy), których celem jest zrobić sobie jednym zamachem imię i dobry interes. Pod względem wartości pracy dzieło te do téj kategorji należy, jako materjał zaś dla historyków może być użytecznem.

Gervinusa 5-ty tom historji XIX wieku, wyszedł w Lipsku u Engelmanna. Tom ten traktuje gruntownie, choć może zanadto rozwlekle, powstanie i odrodzenie się Grecji. Bardzo długi wstęp rozbiera etycznie powody do powstania, przechodzi do Heterji, wzięcia się do broni Greków, wojny zTurkami niejako partyzantki 1821—23 i kończy się na chwili, gdy obce mocarstwa w tę sprawę się wdały. *(d. n.)*

ROZMAITOŚCI.

— Mówiliśmy niedawno, iż w Pradze czeskiéj zawiązał się komitet niewieści celem współdziałania w zebraniu posagu dla córki śp. Hawliczka, przezwanéj córką narodu. D. 21 października odbyło się ogólne posiedzenie tego komitetu, który już ostatecznie został ukonstytuowany. Prezydującą w komitecie wybraną została jednogłośnie pani Braunerowa; trzymającą pióro p. Mużakowa; zawiadowanie pieniędzmi dotąd zebranemi i zebrać się mającemi poruczono p. Riegerowéj, a rachunki p. Fiugnerowéj. Po ukończeniu wyborów roztrząsano ułożony przez Fiugnera plan loterji, mającéj się urządzić na rzecz panny Hawliczkówny. Szczegółów tego planu dzienniki dotąd niepodały; lecz wiadomo z pewnością, że loterja będzie miała jak najobszerniejsze rozmiary.

— Założone niedawno w Bruksolli Towarzystwo, mające na celu podniesienie działalności przemysłu belgijskiego wyrobów na wywóz za granicę, ogłosiło teraz swoję ustawę. Zakres działania tego towarzystwa jest następujący: nieść pomoc wywozowi wyrobów belgijskich ażeby podnieść go wyżéj; otwierać wszędzie za granicą kantory, gdzie tylko liczyć można będzie na odbyt wyrobów belgijskich; postawić między krajowym warstatem a producentem zagranicznym czynnego pośrednika w osobie komissanta handlowego; założyć w Brukselli kantor na wzory wyrobów krajowych i zagranicznych. Dla osięgnięcia tego celu, stowarzyszenie zamierza wysyłać za granicę młodych Belgijczyków, ukształconych w szkole handlowéj, iżby ci mogli na miejscu w stosunkach kupieckich, poznać kraj, do którego są wysyłani, i jego potrzeby pod względem przemysłowym. Młodzież ta ma z razu zostawać w kantorach kupców miejscowych pewnych krajów, a następnie urządzone będą dla nich osobne firmy. Agenci, o których tu mowa, będą w bezpośredniéj zależności od głównego zarządu Towarzystwa w Brukselli.

— D. 25 października umarł w Berlinie znany uczony Savigny, mając lat 83 wieku. Urodzony w r. 1779 we Frankfurcie nad Menem, Savigny był profesorem prawa najprzód w Marburgu, a potém od r. 1810 w Berlinie. W latach od 1842 do 1848 był ministrem sprawiedliwości.

— Sławny podróżny angielski dr. Livingstone, któremu nauka zawdzięcza zbadanie wielu nieznanych dotąd krajów środkowéj Afryki, udał się d. 24 października znowu na naukową wyprawę, któréj przedmiotem ma być głównie rzeka Gambesi. Do téj dalekiéj podróży umyślnie został zbudowany kosztem rządu ogromny statek parowy *Investigator* 121 stóp długości i 16 stóp szerokości, o sile 40 koni z jedném 40 funtowém działem Armstronga. Osadę statku składa 20 ludzi, licząc w to 5 oficerów marynarki i jednego inżynjera.

WIADAMOŚCI BIEŻĄCE

— Jego excellencja, ks. Adam Stanisław Krasiński, biskup Wileński d. 23 listopada powrócił do Wilna z St. Petersburga.

—Donosiliśmy niedawno, że w Kijowie powstały aż trzy zakłady, w których sprzedają albo nawet wyrabiają machiny i narzędzia rolnicze. Snadź jednak żądanie tych przyrządów ostatniemi czasy ogromnie wzrosło, bo świeżo występuje domaganie się nowego punktu, w któryby te machiny i narzędzia nabywać było można. Znaczna liczba obywateli gubernji kijowskiéj wzywa kogokolwiek z pomiędzy fabrykantów warszawskich, ażeby celem utworzenia dla nich składu rzeczonych wyrobów, wysłał agenta do Humania, dla obejrzenia miejscowości, oznajomienia się z potrzebami tamecznego rolnictwa i wyboru punktu na założenie kantoru. Powodem tego życzenia obywateli kijowskich jest ta okoliczność, że ceny machin w Odessie są nazbyt wysokie, a fabryki borowiecka i białocerkiewska niemogą nastarczyć żądaniom. Jestto fakt bardzo pocieszający dla rolnictwa, w kraju, gdzie liczba rąk do pracy nigdy niedorównywała istotniéj potrzebie, a dziś jeszcze bardziéj skąpić się musi.

— W Kamieńcu podolskim, wszystkie urzędy gubernjalne, zostające w zawiadowaniu ministerstwa spraw wewnętrznych, w liczbie dziesięciu, połączone zostały w jedną instutucję, nazwaną podolskim rządem gubernjalnym, którego prezydentem zostaje gubernator miejscowy.

— P. Józefat Ohryzko rozesłał nakoniec dwa tomy „Inwentarzy do Voluminów legum“. Dzieło to jeszcze w roku przeszłym ukończone, oczekiwało pogodnéj chwili do uzupełnienia, i to było przyczyną zwłoki. Szanowny wydawca, który już tém co uczynił, zasłużył się bardzo pięknie krajowi, chciał jeszcze uczynić więcéj: zamierzał uzupełnić swe wydanie konstytucjami późniejszemi, stanowionemi po wyjściu edycji pijarskiéj, Gdy jednak o tém przedsięwzięciu, pomimo najusilniejszych starań i chęci najszczerszych, nic dotąd pewnego ogłosić niemoże, wolał raczéj rozesłać to co już było, niż się narażać na pomawianie o zwłokę.

— Oprócz Voluminów legum i Inwentarzów do nich, wyszły świeżo w r. b. z drukarni p. Ohryzki następujące dzieła, o których jeszcześmy niewspominali: 1) Ziemia i człowiek albo geografja fizyczna w stosunku do historji ludzkości, przez Arnolda Guyot; przekład z angielskiego W, Sałackiego. 2) Izajasza Tegnera Frytjof w przekładzie Jana Wiernikowskiego, jeszcze przed wyjściem chwalonym za wierność i piękność. 3) Rys dziejów Serbo-łużyckich przez W. Bogusławskiego. 4) Encyklopedja prawa d-ra Ahrensa w przekładzie z niemieckiego. Pod prasą zostaje: „Dawna akademja wileńska,“ próba jéj historji od założenia w r. 1579 do ostatecznego jéj przekształcenia w r. 1803, przez Michała Balińskiego.

— W przeszłym, 92 N-rze Kurjera podaliśmy wiadomość z gazety niemieckiej *Ost und West,* że nowy kanclerz Serbski p. Mazuranicz, uznany jest za pierwszego poetę bohaterskiego Słowian południowych „Jego wspaniała Epopeja: *Smert Smail-Aga-Cengisa,*—pisze gaz. niem:—miała już pięć wydań; została wytłómaczoną na języki: czeski i węgierski.“

Tłumaczenia na język czeski dokonał znakomity Józef Kolar.

Przypominając czytelnikom naszym, że w lutym b. r. Władysław Syrokomla podał treść i wytłómaczył krótkie wyjątki z tego poematu, w Kurjerze Wileńskim; dziś donosimy, że cały wspomniony poemat Mazuranicza, został wytłómaczony na język polski, przez tegoż Syrokomlę, według czeskiego przekładu Kolara. *Podamy go całkowicie w szpaltach fejletonu Kurjera.*

— Znana i utalentowana artystka - amatorka, panna Róża *Trachtenberg,* któréj piękną i wzorową grę na fortepjanie tylekrotnie podziwialiśmy w koncertach dawanych na *cele dobroczynne,* niedawno wyszła za mąż za doktora medycyny, pana A. N. *Blocha.* Młode małżeństwo opuściło Wilno udając się do Paryża na czas dość długi. Wszakże mamy nadzieję, że pani Bloch wróci z czasem do swojego rodzinnego miasta i że nieraz jeszcze ozdobi koncerta tutejsze ukształconą grą swoją.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

P. T. Nierońskiemu w Kojdanowie. Słuszne żądanie pańskie względem umieszczenia tablicy biletów 5 proc. wylosowanych, spełnimy we właściwym czasie.

Pan A. N. z Bobynicz. Dziękujemy za szczegóły o czynach chwalebnych p. A. O., ale nie możemy z nich zrobić użytku, bo artykuł nie opatrzony wyraźnym podpisem pana jak tego wymagają przepisy.

Panu Janowi. Z Artykuł pański wkracza w obręby nie ulegające krytyce. A zresztą nie piszemy się na wypowiedzianą przez pana zasadę do co kar cielesnych.

Pierscionek

złoty, czarno-emaljowany z brylantami, o którego straceniu było doniesiono w Kurjerze, został znaleziony przez stróża z d. p. Korejwy i przez p. komissarza 2-o cyrkułu m. Wilna oddany do kantoru Redakcji dla zwrócenia właścicielowi.

Dnia 18 listopada o godz. 9 wieczorem w przejeździe przez Skopówkę na Tatarską ulicę zgubionym został ZARĘKAWEK z popielic; ktoby znalazł, raczy odnieść na Tatarską ulicę do domu Dobroczynności, do mieszkania półkownika Horaina, za co otrzyma stosowną nagrodę. 1. (763)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшие въ Вильно, съ 23-го по 27-ое ноября.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ. Пом.: Шистовски. Окушко. Сестрженцевичъ. С. Вольски. Бр. Бениславски. Малиновски. г-жи: Ленкѣвичева. Щуцка. поруч. Кричински. полк. Клечковски. подпоруч. Баранцевичъ. поруч. Барановски. инж. Оппєрманъ. чин. Крживицки. Краевски. инж. Клечковски.

Въ разныхъ домахъ:

Въ д. Брандта: губ. секр. К. Бѣгански. колл. секр. А. Бѣгански. провизоръ фармац. К. Шрейберъ.— Въ д. Пузына: пом. Ч. Россудовски.—Въ д. Сташинскихъ: миров. посред. князь Ц. Гедройць. Въ д. Малиновскаго: Лидскій уѣзд. судья Ѳ. Шукевичъ. г-жа Каролина Андржейковичева.—Въ д. Гордона: пом. А. Витковски. лекарь ветерин. Эд. Таубершмидтъ.

Выѣхавшие изъ Вильна, съ 23-го по 27-е ноября.

Пом.: Неселовски. Нарушевичъ. Сволькень. Адамовичъ. К. Кашицъ. Завадзки. Хмѣлевски. г-жа Ѳ. Брохоцка. Чернѣвски. Микульски. Пихляу. Пржигоцки. Борзобогаты. Кобылински. Мацкевичъ. Сальмоновичъ. Свіонтецки. Зубцовъ. Вольски. Бениславски. Войчински. Малиновски. Величко. Алек. Брохоцки. Вл. Брохоцки. Могильницки. Л. Брынкъ. К. Бортневичъ. В, Малевски. Мировый посред. К. Шеткевичъ. лѣкарь К. Хмѣлевски. А. Кобылински.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 23-go do 27-go listopada.

HOTEL NISZKOWSKI. Obyw.: Szystowski. Okuszko. Siestrzencewicowa. Stan. Wolski. Br. Benisławski. Malinowski. panie: Lenkiewicza. Szczucka. Por. Kryczyński. półk. Kleczkowski. Podpor. Barancewicz. Por. Baranowski. Inż. Opperman. Urzęd. Krzywicki. Krajewski. Inż. Kleczkowski

W różnych domach:

W d. Branta: Sekr. gub. K. Biegański. Sekr. kol. Abraham Biegański. Prowizor farm. K. Szrejber.— W d. Puzyny: ob. C. Rossudowski.— W d. Starzyńskich: Sędzia pojednawczy Cezary książe Giedrojć.— W d. Malinowskiego: Sędzia Pow. Lidzki Tom. Szukiewicz. Pani Karolina Andrzejkowiczowa.— W d. Gordona: ob. A. Witkowski. Lekr. weter. Ed. Tauberszmidt.

Wyjechali z Wilna, od 23 do 27 listopada.

Ob. Niesiołowski. Naruszewicz. Swolkień. Adamowicz. K. Kaszyc. Zawadzki. Chmielewski. Pani E. Brochocka. Czerniewski. Mikulski, Pichlau. Przygocki. Borzobohaty. Kobyliński. Mackiewicz. Salmonowicz. Świątecki. Zubcow. Wolski. Benisławski. Wojczyński. Malinowski. Wieliczko. Aleks. Brochocki. Wład. Brochocki. Mogilnicki. L. Brynk. K. Bortkiewicz. W. Malęwski. Sędzia pojednawczy K. Szetkiewicz. Lekarz K. Chmielewski. A. Kobyliński.

Печатать позволяется. Вильно, 27 Ноября 1861 г. — Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. *Мухинъ.*

W drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

3. Отъ С. Петербургской сохранной казны симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе помѣщика Іосифа Федоровича Домбровскаго, Могилевской губерніи, Оршанскаго уѣзда, при фольваркѣ Затіосы и деревняхъ Сухорукѣ, Демехахъ, Бабарыкинѣ, Одринѣ и Глубокомъ 1900 десят., съ поселенными на оной 120 крестьянами, со всею землею, строеніемъ, и всякими угодьями къ сему имѣнію принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны на 28 или 33 г.; о срокѣ же торга объявлено будетъ въ свое время особо. (739)

3. Отъ Санктпетербургской сохранной казны симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе помѣщика Өомы Ромуальдовича Реутта, Витебской губерніи, Полоцкаго уѣзда 147 душъ, съ рожденными послѣ ревизіи дѣтьми, со всею землею, строеніемъ и всякими угодьями къ сему имѣнію принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга, объявлено будетъ въ свое время. (745)

3. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки ссуднаго долга и прочихъ казенныхъ недоимокъ, согласно постановленію 10 октября сего года состоявшемуся, будетъ производиться въ присутствіи онаго торгъ 19 числа января 1862 г., съ 11 часовъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на продажу имѣнія Мніута въ Дисненскомъ уѣздѣ расположеннаго, помѣщика Казиміра Потриковскаго съ 65 мужескаго пола душами, 870 десят. земли и со всѣми къ оному принадлежностями, оцѣненнаго въ 16,600 р. сер. А потому желающіе участвовать благоволятъ явиться къ означеннымъ торгамъ съ благонадежными залогами въ приказъ, гдѣ могутъ видѣть и предъ наступленіемъ сроковъ торговъ относящіеся къ тому имѣнію документы. Ноября 7 дня 1861 года.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій.*
Секретарь *Хорошевскій.*
Столоначальникъ *Ковалевскій.* (746)

3. Кіевское губернское управленіе по предложенію г. Кіевскаго военнаго, Подольскаго и Волынскаго генералъ-губернатора и на основаніи состоявшагось 25 сентября постановленія, вызываетъ отлучившагось въ Малдавію, по неизвѣстно гдѣ нынѣ находящагося бывшаго студента Кіевскаго университета св. Владиміра дворянина Тита Далькевича, на котораго пало обвиненіе въ неблагонамѣренныхъ дѣйствіяхъ, возвратиться въ отечество и явиться къ суду въ военно судную коммиссію при Кіевскомъ Ордонансъ Гаузѣ учрежденную въ опредѣленный правил. пролож. къ ст. 1850 т. X зак. гражд. изд. 1857 г. част. 2 § 2 срокъ, то есть пребывая въ Европѣ въ шестимѣсячный, а пребывая въ другихъ частяхъ свѣта въ восемнадцати мѣсячный съ послѣдняго припечатанія сего объявленія въ вѣдомостяхъ. Октября 3 дня 1861 г.

Совѣтникъ *Янкуліо.*
Столоначальникъ *Щиржецкій.* (738)

3. Минскій уѣздный судъ на основаніи 1239 ст. X т. части I вызываетъ наслѣдниковъ покойнаго прелата Минской Римско-католической каѳедры Венедикта Леонова Очеповскаго, дабы они въ узаконенный шести мѣсячный срокъ явились въ сей судъ съ доказательствами, на право полученія оставшагося по немъ наслѣдства, заключающагося въ денежныхъ капиталахъ и недвижимомъ имѣніи Ушѣ, съ крестьянами, состоящемъ въ Минскомъ уѣздѣ. (741)

3. Виленская губернская почтовая контора, на основаніи предписанія почтоваго департамента доводитъ до свѣдѣнія: 1) что съ 10 сего ноября корреспонденція въ Ригу и Митаву и весь Остзейскій край направляется изъ Вильна чрезъ Вилкомиръ и Динабургъ, 2) корреспонденція собственно *въ Ригу* и *Митаву*, посылается *ежедневно,* а въ прочіе мѣста по Вторникамъ и Субботамъ, 3) наборъ корреспонденціи въ вышепоименованные мѣста производится въ одно время съ наборомъ на С. Петербургскій и Варшавскій тракты ежедневно отъ 2 до 7 часовъ и 4) корреспонденція только до городовъ, состоящихъ по тракту до Шавли и отъ Шавель до Таурогена, принимается по прежнему по Вторникамъ и Субботамъ отъ 2-хъ до 7-и часовъ пополудни. (752)

3. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки ссуднаго долга и прочихъ казенныхъ недоимокъ, согласно постановленію 27 сентября сего года состоявшемуся, будетъ производиться въ присутствіи онаго торгъ, 19 числа января 1862 г., съ 11 часовъ утра, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на продажу имѣнія Сельцы въ Дисненскомъ уѣздѣ расположеннаго, помѣщицы Богумилы Куровской, съ 272 мужескаго пола душами, 2660 десятинами, 98 саженями земли и со всѣми къ оному принадлежностями, оцѣненнаго по 10-лѣтней сложности дохода въ 32,605 руб. сер. А потому желающіе участвовать благоволятъ явиться къ означеннымъ торгамъ съ благонадежными залогами въ приказъ, гдѣ могутъ видѣть, и предъ наступленіемъ сроковъ торговъ, относящіеся къ тому имѣнію документы. Октября 25 дня 1861 г.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій.*
Ис. д. Секретаря *Поплавскій.*
Столоначальникъ *Ковалевскій.* (729)

3. Отъ С. Петербургской сохранной казны, въ слѣдствіе постановленія ея, симъ объявляется, что по неплатежу долга бывшему заемному банку, заложенное въ ономъ имѣніе вдовы помѣщика Розаліи Михайловой и сыновьей ея: Михаила, Іосифа, Ивана и Карла Менжинскихъ, Могилевской губерніи, Чериковскаго уѣзда съ землею разныхъ качествъ 1736 десят., на коей поселено дворовыхъ и крестьянъ 217 душъ 8 ревизіи, назначено въ публичную продажу. О срокахъ торгамъ объявлено будетъ въ свое время. (709)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

3. St. Petersburska kassa zachowawcza ogłasza, iż w niéj będzie przedawał z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Józefa Dąbrowskiego, w Mohylewskiéj gubernii w Oszmiańskim powiecie położony, z folwarku Zaciosy i wiosek Suchoruki, Demechi, Babarykiny, Odryny i Głębokie składający się, zawierający 1900 dziesięcin ziemi, z osiadłymi na niéj 120 włościanami, ze wszystkiemi gruntami, zabudowaniami i wszystkiemi przynależytościami, oraz z przelewem długu, według praw kassy zachowawczéj, na 28 lub 33; o terminie targów będzie ogłoszono osóbno w swoim czasie. (739)

3. St. Petersburska kassa zachowawcza niniejszém ogłasza, iż w niéj będzie się przedawał, z publicznego targu, zastawiony i przeroczony majątek obywatela Tomasza Reutta, w Witebskiéj gubernii w Połockim powiecie położony, zawierający 147 dusz z narodzonemi po rewizji dziećmi, ze wszystkiemi gruntami i wszelkiemi przynależytościami własność tego majątku stanowiącemi, oraz z przelewem długu, na prawach kassy zachowawczéj; o terminach zaś targów ogłoszono będzie we własnym czasie. (715)

3. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, i dla wyręczenia długu pożyczkowego i innych należności skarbowych, stosownie do postanowienia 10 października roku ter. nastałego, będzie się odbywał w tym urzędzie targ dnia 19 stycznia 1862 r., od godz. 11 z rana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na przedaż majątku Mniuta w Dziśnieńskim powiecie położonego, obywatela Kazimierza Potrykowskiego, z 65 włościanami płci męzkiéj, 870 dziesięcinami ziemi i ze wszystkiemi należącemi doń przynależytościami, ocenionego 16,600 rubli sr.; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie z pewnemi zastawami do tego urzędu gdzie i przed nastąpieniem targów mogą być rozpatrywane dokumenta majątku tego tyczące się. Dnia 7 listopada 1861 roku.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Sekretarz *Choroszewski.*
Nacz. Stołu *Kowalewski.* (746)

3. Kijowski zarząd gubernjalny, w skutek zalecenia p. Kijowskiego wojennego, Podolskiego i Wołyńskiego jenerał-gubernatora i na zasadzie nastałego w dniu 25 września postanowienia wzywa byłego studenta Kijowskiego uniwersytetu Św. Włodzimierza, szlachcica Tytusa Dalkiewicza, który wyjechał był do Mołdawii, lecz obecnie niewiadomego miejsca pobytu, obwinionego o czynności w złym zamiarze dokonywane, iżby powrócił do ojczyzny i stawił się przed sądem kommisji wojenno-sądowéj przy Ordonans-Hauzie Kijowskim ustanowionéj, w zakreślonym przepisami załączonemi do art. 1850 T. X pr. cyw. wyd. 1857 r. części 2 § 2 terminie, to jest, przebywając w Europie w sześciomiesięcznym, przebywając zaś w innych częściach świata w ośmnastomiesięcznym od ostatniego wydrukowania mniejszego wezwania w gazetach. Dnia 3 października 1861 roku.

Radca *Jankulio.*
Nacz. Stołu *Szczyrzecki.* (738)

3. Miński sąd powiatowy, na mocy 1239 art. X T. cz. I., wzywa spadkobierców zmarłego Prałata Mińskiéj katedry rzymsko-katolickiéj, Benedykta syna Leona Oczepowskiego, iżby w prawnym terminie sześciomiesięcznym przybyli do tego sądu, z dowodami do prawo otrzymania pozostałego po nim spadku, składającego się z kapitałów pieniężnych i nieruchomego majątku Usze z włościanami w Mińskim powiecie położonego. (741)

3. Wileński gubernjalny kantor pocztowy, na mocy zalecenia departamentu pocztowego zawiadamia: 1) że od d. 10 ter. listopada korrespondencja do Rygi i Nitawy i całego kraju Nadbałtyckiego idzie z Wilna na Wiłkomierz i Dyneburg; 2) korrespondencja właściwie do *Rygi* i *Nitawy* posyła się *codzień,* a do innych miejsc we Wtorki i Sóboty; 3) przyjmowanie korrespondencji do miejsc wyżéj wymienionych odbywa się jednorazowie z przyjmowaniem na trakty St. Petersburski i Warszawski codzień od godziny 2 po południu do 7 wieczorem, i 4) tylko korrespondencja do miast leżących na trakcie do Szawel i od Szawel do Taurogień przyjmuje się jak dotychczas we Wtorki i Sóbboty, od 2 do 7 godz. po południu. (7.2)

3. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, iż dla wyręczenia długu pożyczkowego i innych zaległości skarbowych, stosownie do postanowienia 27 października ter. roku nastałego, będzie się odbywał w tym urzędzie targ dnia 19 stycznia 1862 r., ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na przedaż majątku Selcy w pow, Dziśnieńskim, obywatelki Bogumiły Kurowskiéj z 272 włościanami płci męzkiéj, 2660 dzieś. 98 sąż. ziemi i ze wszystkiemi przynależytościami, ocenionego w stosunku dochodu dziesięcioletniego 32,605 rub. sr.; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć z pewnemi ewikcjami do urzędu, gdzie i przed terminem targów mogą być rozpatrywane dokumenta tego majątku tyczące się. Dnia 25 października 1861 roku.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Spr. ob. Sekretarza *Popławski.*
Nacz. Stołu *Kowalewski.* (729)

3. St. Petersburska kassa zachowawcza, w skutek postanowienia swego niniejszém ogłasza, że z powodu niewypłacania długu byłemu bankowi pożyczkowemu, zastawiony w nim majątek wdowy obywatelki Rozalii i jéj synów: Michała, Józefa, Jana i Karola Mężyńskich, w Mohylewskiéj gubernii w Czerykowskim powiecie położony, składający się z ziemi różnego gatunku w ilości 1736 dzieś., na któréj jest osiadłych ludzi dworskich i włościan 217 dusz podług 8 rewizji, wystawiony zostaje na przedaż publiczną. O terminach targów ogłoszono będzie w swoim czasie. (709)

3. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что на отдачу на предстоящій періодъ то есть со времени утвержденія торговъ по 1-е января 1865 г. въ откупное содержаніе сбора съ привозимыхъ въ г. Вильно товаровъ и продуктовъ и съ рыбнаго рынка, за который въ истекшемъ трехлѣтіи по 1 августа 1861 г. откупщикъ уплачивалъ въ годъ по 20,395 руб., а нынѣ посредствомъ администраціи вносится 22,800 руб. въ годъ, или 1,900 р., въ мѣсяцъ, назначены въ присутствіи губернскаго правленія, въ 11 часовъ утра 4 числа декабря 1861 г. торги, съ переторжкою чрезъ три дня, съ допущеніемъ къ онымъ въ видахъ возвышенія дохода согласно 1935 ст. X тома части I, Зак. Гражд. присылки запечатанныхъ объявленій. Посему желающіе участвовать въ таковыхъ торгахъ благоволятъ явиться или прислать объявленія къ назначенному сроку, въ присутствіе правленія съ благонадежными залогами не менѣе третьей части дохода.

Ассесоръ *Чарноцкій.*
Секретарь *Свидерскій.*
Столоначальникъ *Якубовскій.* (703)

3. Отъ С. Петербургской сохранной казны симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга заложенныя и просроченныя недвижимыя имѣнія: помѣщицы Настасьи Алексѣевны Миницкой, Витебской губерніи, Себежскаго уѣзда, 36 душъ, помѣщика Леопольда Ивановича Реутта, Витебской губерніи, Лепельскаго уѣзда 322 души и помѣщиковъ Кондрата, Теофиліи, Емиліи, Аделаиды и Викторіи Ивановыхъ Юрьевичей, Витебской губерніи, Невельскаго уѣзда 16 душъ; съ рожденными послѣ ревизіи дѣтьми, со всею землею, строеніемъ и всякими угодьями, къ сему имѣнію принадлежащими, и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга объявлено будетъ въ свое время. (714)

3. Отъ Гродненскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что въ присутствіи онаго 30 числа ноября мѣсяца сего года будутъ производиться на основаніи Т. X части I, книги IV, раздѣла III изд. 1857 г. торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою изустно и посредствомъ запечатанныхъ конвертовъ, на поставку въ подвѣдомственныя сему приказу богоугодныя заведенія, а также военновременныя и гражданскія больницы госпитальныхъ мягкихъ и твердыхъ вещей, равно деревянной и оловяной посуды срокомъ съ 1 января 1862 по 1 января 1865 года, для чего лица, желающія вступить въ законный подрядъ, обязаны представить въ приказъ при прошеніяхъ до наступленія торговъ, паспорты или другіе виды о своемъ званіи и благонадежные залоги, которые должны простираться до третьей части годовой подрядной суммы, примѣрно 2,200 р. сер. и что послѣдняя цѣна, состоявшаяся на переторжкѣ, есть окончательная, и послѣ переторжки никакія уже особыя предложенія не будутъ приняты; объявленія въ запечатанныхъ пакетахъ, съ приложеніемъ залога, должны быть доставлены въ приказъ не позже 11 часовъ 4 числа декабря мѣсяца т. е. до начала переторжки. Кондиціи же для сей поставки, лица желающія войти въ подрядъ, могутъ разсматривать въ канцеляріи приказа до наступленія торговъ. (718)

2. Дирекція Виленскаго раввинскаго училища симъ объявляетъ, что торги на разныя поставки по содержанію въ 1862 году 65-ти казеннокоштныхъ воспитанниковъ при ономъ, а также дровъ для отопленія будутъ производиться въ канцеляріи сего училища 30 сего ноября, съ законною 4 наступающаго декабря мѣсяца переторжкою.

Директоръ К. *Павловскій.*
Письмоводитель В. *Петрашкевичъ.* (773)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 6 сентября сего 1861 г. состоявшагося, на предметъ прекращенія недолженствующаго по закону существовать закладнаго владѣнія еврея Гирши Левинсона не застроеннымъ участкомъ земли Лидскихъ мѣщанъ Пѣхуровъ и на удовлетвореніе изъ заставной суммы Левинсона долга его дворянамъ Антону и Зузаннѣ Весьмонтамъ, по рѣшенію Лидскаго городоваго магистрата въ 152 р. 85 к. и казнѣ гербовыхъ пошлинъ 1 р. 80 к., подверженъ въ публичную продажу вышеупомянутый не застроенный участокъ мѣщанъ Пѣхуровъ вблизи города Лиды состоящій, заключающій 5 десятинъ земли, оцѣненный 30 руб. сер., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Лидскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 13 числа декабря мѣсяца сего 1861 г., съ 11 часовъ утра, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою; желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Октября 28 дня 1861 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* (737)

2. Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея 4 и 8 декабря 1861 г. будутъ производиться торги на отдачу съ подряда перестройки по составленнымъ проэкту и смѣтѣ деревянной православной церкви и колокольни Пружанскаго уѣзда въ селеніи Тиховолѣ, а также устройства для той церкви иконостаса и мебели, на кововое устройство исчислено при безденежномъ отпускѣ отъ казны лѣса 1,459 р. 59½ к. Желающіе участвовать въ торгахъ обязаны явиться въ означенные сроки въ палату или прислать свои предложенія въ запечатанныхъ конвертахъ, съ благонадежными, равняющимися третьей части подрядной суммы, залогами, преимущественно въ личныхъ деньгахъ, или кредитныхъ билетахъ, или же въ собственномъ съемщика недвижимомъ имуществѣ, а въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія, при неисправномъ устройствѣ подрядчикомъ церкви. (708)

3. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż dla oddania na perjod następujący, to jest od czasu utwierdzenia targów do 1 stycznia 1865 r., w odkupną dzierżawę naboru od przywożonych od Wilna towarów i produktów, tudzież z rynku rybnego, za który w bieżącém tzechleciu do 1 sierpnia 1861 roku odkupnik płacił na rok po 20,395 rubli, a obecnie za pośrednictwem administracji wnosi się 22,800 rub. na rok, czyli 1,900 rub. na miesiąc,— naznaczone zostały w sądowéj tego rządu gubernjalnego, o godz. z rana d. 4 grudnia 1861 r. targi, z przetargiem we trzy dni, z pozwoleniem, w zamiarze podwyższenia dochodu, stosownie do 1935 art. X T. cz. I Pr. Cywil., przysłania na nie ogłoszeń zapieczętowanych; przeto życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć lub przysłać ogłoszenia na nie do sądowéj rządu gubernjalnego, z pewnemi zastawami równającemi się trzeciéj części dochodu.

Assesor *Czarnocki.*
Sekretarz *Swiderski.*
Nacz. Stołu *Jakubowski.* (703)

3. St. Petersburska kassa zachowawcza niniejszém ogłasza, iż w niéj z targów publicznych będzie się przedawał zastawiony i przeroczony nieruchomy majątek obywatelki Nastazji Minickiéj, w gubernii Witebskiéj w Siebieżskim powiecie 36 dusz, obywatela Leopolda Reutta, w gubernii Witebskiéj w powiecie Lepelskim 322 dusze i obywateli Kondrata, Teofili, Emilii, Adelaidy i Wiktorji Jurjewiczów, w gubernii Witebskiéj w powiecie Newelskim dusz 16, z urodzonemi po rewizji dziećmi, ze wszystkiemi gruntami, zabudowaniem i wszelkiemi dogodnościami do tego majątku należącemi, oraz z przelewem długu według prawideł kassy zachowawczéj; o terminie zaś targu, ogłoszono będzie w swoim czasie. (714)

3. W Grodzieńskim urzędzie powszechnego opatrzenia d. 30 listopada roku bież. będą się odbywały, na zasadzie T. X Cz. I ks. IV rozdziału III wyd. 1857 r. targi, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, słównie i za pośrednictwem ogłoszeń zapieczętowanych, na dostarczenie do zostających pod wiedzą tego urzędu zakładów dobroczynnych, oraz do wojskowo czasowych łazaretów i szpitali cywilnych, szpitalnych miękkich i twardych rzeczy, tudzież naczynia drewnianego i cynowego, w ciągu czasu od 1 stycznia 1862 do 1 stycznia 1865 r.; przeto osoby życzące podjąć się tego podradu, obowiązani są złożyć w urzędzie wraz z prośbami, przed nadejściem targów, pasporta lub inne świadectwa swego stanu i pewne zastawy, równające się wartością trzeciéj części rocznéj summy podradowéj do 2,200 rub. sr., i że cena ostatnia na przetargu umówiona, jest ostateczną i po przetargu żadne już nowe umowy miejsca mieć nie mogą; ogłoszenia w pakietach opieczętowanych z załączonemi zastawami, mogą być podane w urzędzie najpóźniéj dnia 4 grudnia, to jest przed rozpoczęciem przetargu; warunki zaś tego przedsiębierstwa tyczące się, życzący mogą rozpatrywać w kancellarji urzędu przed rozpoczęciem targów. (718)

2. Dyrekcja Wileńskiéj szkoły rabińskiéj ogłasza, iż na różne dostarczenia dla stołowania w 1862 roku 65 uczniów skarbowych téj szkoły, tudzież drzewa na opał, w kancellarji téj szkoły dnia 30 ter. listopada będzie się odbywały targi, z przetargiem dnia 4 grudnia roku ter.

Dyrektor K. *Pawłowski.*
Sekretarz W. *Pietraszkiewicz.* (773)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia jego, w dniu 6 września ter. r. nastałego, w celu zniesienia niemogącego według prawa istnieć władania żyda Hirszy Lewinsona niezabudowanym kawałem ziemi mieszczan Lidzkich Piechurow, i na zaspokojenie z summy zastawnéj Lewinsona jego długu szlachcie Antoniemu i Zuzannie Wiśmontom, za wyrokiem Lidzkiego magistratu miejskiego na 152 r. 85 k. i skarbowi poszlin herbowych 1 r. 80 k., wystawiona zostaje na publiczną przedaż wymieniony wyżéj kawał ziemi niezabudowany mieszczan Piechurow w pobliżu miasta Lidy położony, 5 dziesięcin przestrzeni wynoszący, oceniony 30 rub. srébr., i dla uskutecznienia téj przedaży, w Lidzkim sądzie powiatowym naznaczony został termin targu dnia 13 grudnia ter. 1861 roku, od godz. 11 z rana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w rzeczonym sądzie powiatowym. Dnia 28 października 1861 roku.

Radzca *Giecołd.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodż.* (737)

2. W Grodzieńskiéj izbie dóbr skarbowych dnia 4 i 8 grudnia 1861 r. będą się odbywały targi, na oddanie z podradu przebudowania, według ułożonego projektu i kosztorysu, drewnianéj cerkwi prawosławnéj i dzwonicy, w powiecie Prużańskim we wsi Tychowoli, oraz zrobienia dla téj cerkwi ołtarza i mebli, na co wyliczono z bezpłatném wydaniem ze skarbu drzewa 1,459 rubli 59½ kop.; życzący uczęstniczyć w targach, zechcą na oznaczone termina przybyć do izby lub przysłać swoje propozycje w opieczętowanych konwertach, z pewnemi wyrównywające, trzeciéj części summy podradowéj z zastawami, składającemi się z gotówki lub biletów kredytowych, albo też z własnego przedsiębiercy mienia nieruchomego; w razie zaś składania w zastaw mienia innych osób, ma być załączane zapewnienie względem zgodzenia się ich na oddanie tego mienia w zastaw, z narażeniem go na odpowiedzialność w razie nieregularnego wypełnienia zobowiązań przedsiębiercy co do urządzenia téj cerkwi. (708)

1. Въ Виленской палатѣ государственныхъ имуществъ, на основаніи разрѣшенія министерства, будутъ производиться въ присутствіи ея, 23 февраля будущаго 1862 г. торги и 26 февраля переторжка, на продажу старыхъ дубовъ, растущихъ въ казенныхъ дачахъ и на прилегающихъ къ нимъ крестьянскихъ угодьяхъ въ слѣдующихъ лѣсничествахъ Виленской губерніи.

	Дубовъ.	Оцѣненныхъ по таксѣ. Руб.	К.
Въ I Трокскомъ лѣсничествѣ.			
а) Въ дачѣ Рыконтской надъ сплавною рѣкою Виліею и въ 20 верст. отъ г. Вильно	784	1295	63
б) Въ дачѣ Ковенская Вака надъ тою же сплавною рѣкою Виліею и въ 15 верстахъ отъ г. Вильно . .	615	1147	41
в) Въ дачѣ Буришской, въ 20 верстахъ отъ сплавной рѣки Нѣмана	571	754	44
Въ III Трокскомъ лѣсничествѣ.			
а) Въ дачѣ Цуньской, надъ сплавною рѣкою Нѣманомъ	1215	1712	5
б) Въ дачѣ Субортовицкой надъ рѣкою Нѣманомъ .	620	859	41
в) Въ дачѣ Немонайцкой, надъ тою же рѣкою Нѣманомъ	713	866	13
г) Въ дачѣ Меречской, надъ рѣкою Нѣманомъ . . .	577	726	87
Въ Ошмянскомъ лѣсничествѣ.			
Въ дачѣ Бакштанской, надъ сплавною рѣкою Березиною, впадающею въ Нѣманъ . .	2621	3841	3
Всего . .	7716	11202	97

Продажа будетъ произведена на общихъ основаніяхъ о продажѣ лѣсовъ изъ казенныхъ дачъ, и кромѣ того на слѣдующихъ облегченныхъ для покупщиковъ условіяхъ:

1) Всѣ, означенные дубы заклеймены и заномерованы черною масляною краскою на затескахъ, сдѣланныхъ на деревьяхъ; почему желающіе купить могутъ ихъ осмотрѣть заблаговременно. Лѣсной стражѣ приказано показывать дубы на продажу, всѣмъ желающимъ ихъ видѣть.

2) Купившему на торгахъ дубы предоставится право употребить ихъ на какое угодно дѣло и обдѣлать въ брусья и клепку на самыхъ мѣстахъ рубки, въ казенныхъ дачахъ, въ теченіи трехъ зимъ сряду, съ 1 сентября по 1 марта, а на крестьянскихъ угодьяхъ въ теченіи 3-хъ лѣтъ, во всякое время года, лишь-бы только не причинить вреда крестьянамъ. Въ противномъ случаѣ лѣсопромышленникъ долженъ вознаградить крестьянъ, по взаимному добровольному договору.

3) Дубы будутъ проданы цѣлыми деревьями и по вырубкѣ ихъ лѣсное вѣдомство не будетъ свидѣтельствовать ни ихъ размѣровъ, ни заготовленныхъ изъ нихъ матеріаловъ, а только число заклейменныхъ и проданныхъ пней.

4) Дубы въ дачѣ Рыконтской I Трокскаго лѣсничества и въ дачѣ Бакштанской Ошмянскаго лѣсничества предлагаются къ продажѣ цѣлыми партіями, какъ показано выше, но въ остальныхъ дачахъ дубы могутъ быть проданы малыми частями, по урочищамъ; о чемъ будетъ предъявлено на самыхъ торгахъ.

5) Покупщикъ при торгахъ долженъ представить въ залогъ ⅓ часть заторгованной суммы наличными деньгами и билетами кредитныхъ установленій, или другими кредитными бумагами, вообще принимаемыми въ залогъ по дѣламъ съ казною.

6) Въ лѣсномъ отдѣленіи Виленской палаты государственныхъ имуществъ, можно видѣть во всякое время составленныя дубамъ вѣдомости, подробную имъ оцѣнку, распредѣленіе дубовъ на партіи и условія продажи.

7) Въ непродолжительномъ времени послѣдуетъ объявленіе объ одновременной съ дубами продажѣ изъ Мендзыржецкой дачи II Трокскаго лѣсничества, также на облегченныхъ для покупщиковъ условіяхъ, не менѣе 1,500 штукъ перестойной сосны, которая можетъ быть употреблена для сплава дуба по рѣкѣ Нѣману, такъ какъ сплавъ лѣса изъ Мендзыржецкой дачи производится по малымъ рѣчкамъ, впадующимъ въ рѣку Нѣманъ.

8) Торгъ будетъ производиться не только устно, но и запечатанными конвертами, присланными въ срокъ назначенный для торговъ на основаніи о производствѣ торговъ общихъ узаконеній.

Подлинное подп.: Ис. д. управляющаго палатою Н. *Кидошенко*, губернскій лѣсничій, полковникъ *Краузе*.

Скрѣпилъ ис. д. дѣлопроизводителя *Абакумовъ*. (781)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе требованія Виленской палаты государственныхъ имуществъ, для пополненія недоимки, накопленной дворяниномъ Квятковскимъ, по содержанію казеннаго имѣнія Евье-Бальцеришки 819 р., подвержено въ публичную продажу имѣніе Сыльвестрово помѣщиковъ Франца и Антонины Новосельскихъ, состоящее Ошмянскаго уѣзда въ 1 станѣ, изъ котораго подвержено въ залогъ за Квятковскаго 15 душъ, въ суммѣ 880 руб. Въ означенномъ имѣніи заключается мужескаго пола душъ 45 и женскаго 38, земли вообще находится 238 дес., приноситъ чистаго годоваго дохода 559 р. 96½ к., а оцѣнено вмѣстѣ съ строеніемъ въ 6,489 р. 65 к. сер., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 24 число апрѣля будущаго 1862 года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ оныхъ чрезъ три дня переторжкою; желающіе могутъ разсматривать бумаги, относящіяся къ публикаціи и продажѣ, въ губернскомъ правленіи по 7 столу. Ноября 17 дня 1861 года.

Старшій совѣтникъ *Базаревскій*.
Секретарь *Свидерскій*.
Столоначальникъ *Маковецкій*. (772)

1. W Wileńskiéj izbie dóbr państwa, na mocy upoważnienia ministerstwa, będą się odbywały 23 lutego nast. 1862 r. targi i 26 lutego przetarg, na przedaż starych dębów, rosnących w lasach skarbowych i na przyległych im włościańskich użytkach, w następujących leśnictwach gubernii Wileńskiéj:

	Dębów.	Ocenionych według taksy. Rub.	K.
W I Trockiém leśnictwie.			
a) W lesie Rykontskim nad spławną rzeką Wilją i o 20 wiorst od Wilna	784	1295	63
b) W lesie Waka Kowieńska nad taż rzeką spławną Wilją i o 15 wiorst od Wilna	615	1147	41
c) W lesie Buryszskim, o 20 wiorst od rzeki spławny Niemna	571	754	44
W III leśnictwie Trockiém.			
a) W lesie Puńskim, nad spławną rzeką Niemnem .	1215	1712	5
b) W lesie Subortowickim nad rzeką Niemnem	620	859	41
c) W lesie Niemonajckim nad tąż rzeką Niemnem . . .	713	866	13
d) W lesie Mereckim nad rzeką Niemnem	577	726	87
W lesnictwie Oszmiańskiem.			
W lesie Baksztańskim, nad spławną rzeką Bereziną, wpadającą do Niemna	2621	3841	3
W ogóle .	7716	11202	97

Przedaż będzie uskuteczniana na ogólnych zasadach o przedaży drzewa z lasów skarbowych i prócz tego na następujących ulżonych dla kupujących warunkach:

1) Wszystkie wymienione dęby są ocechowane i zanumerowane czarną farbą olejną na zaciosach na drzewie poczynionych; przeto życzący kupić, mogą je obejrzeć wcześnie. Straży leśnéj kazano pokazywać przedające się dęby wszystkim życzącym tego.

2) Nabywcy na targach dębów zostawione będzie praw użycia ich na co się podoba i wyrobienia na brusy i klepki na miejscach wyrębu, w lasach skarbowych w ciągu trzech zim z rzędu, od 1 września do 1 marca, a w lasach włościańskich w ciągu trzech lat, w każdéj porze roku, byleby nie przyczynić szkody włościanom. W przeciwnym zaś razie nabywca drzewa musi wynagrodzić włościan, według zobopólnéj ugody.

3) Dęby będą przedane całém drzewem, i na wyrabienie ich wydział leśny nie będzie poświadczał ani ich rozmiarów, ani przygotowanych z nich materjałów, ale tylko liczbę pni ocechowanych i przedanych.

4) Dęby w lesie Rykontskim I lesnictwa Trockiego i w lesie Baks tańskim leśnictwa Oszmiańskiego, proponują się do przedania całemi partjami, jak jest wyżéj wymieniono, ale w lasach pozostałych dęby mogą byc przedane małemi częściami według uroczysk; o czém będzie ogłoszono przy samych targach.

5) Nabywca przy targach powinien złożyć na zastaw ⅓ część summy zatargowanéj gotówką i biletami ustanowień kredytowych lub innemi papierami kredytowemi, w ogólności na zastaw w interessach ze skarbem przyjmowanymi.

6) W wydziale leśnym Wileńskiéj Izby Dóbr Państwa, w każdym czasie można widzieć ułożone spisy dębów, szczególowe ich ocenki, rozdzielenie dębów na partye i warunki przedaży.

7) Wkrótce nastąpi ogłoszenie o jednoczasowéj z dębami przedaży z Międzyrzeckiego lasu II leśnictwa Trockiego, także na ułatwionych dla nabywców warunkach, niemniej 1,500 sztuk sosny przestałej, mogącej się użyć na spław dębów rzeką Niemnem, gdyż spław drzewa z lasu Międzyrzeckiego uskutecznia się rzeczólkami do Niemna wpadającemi.

8) Targ będzie się uskuteczniał nietylko słównie, ale też i za pomocą objawień opieczętowanych, przyjmowanych w dniach odbywających się targów, na zasadzie istniejących na to przepisów prawa.

Spraw. obow. Zarządzającego Izbą *N. Kidoszeńko.*
Leśniczy Gubernialny, Półkownik *Krauze.*
Pełn. obow. Sekretarza *Abakumow.* (781)

1. Wileński rząd gubernjaldy ogłasza, iż w skutek żądania Wileńskiéj izby dóbr państwa, dla wyręczenia należności zaciągnionéj przez szlachcica Kwiatkowskiego w rzeczy dzierżawy majątku skarbowego Jezuje-Balseryszki w ilości 819 rub., wystawiony zostaje na publiczną przedaż majątek Sylwestrowo obywateli Franciszki i Antoniny Nowosielskich, w Oszmiańskim powiecie w 1-m stanie położony, i którego dano w zastaw za Kwiatkowskiego, 15 dusz na summę 880 rubli. W majątku tym znajduje się włościan płci mężkiéj 45 i żeńskiéj 38, ziemi w ogóle jest 238 dziesięcin, czyni czystego rocznego dochodu 559 rub. 96½ k. i oceniony razem z zabudowaniem na 6,489 rub. 65 k. sr., i dla uskutecznienia téj przedaży będzie się odbywał w tym rządzie targ d. 24 kwietnia nast. 1862 roku, od godz. 11 z rana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący mogą rozpatrywać papiery téj publikacji i przedaży tyczące się w 7-m stole tegoż rządu gubernjalnego. Dnia 17 listopada 1861 roku.

Starszy radzca *Bazarewski.*
Sekretarz *Swiderski.*
Nacz. Stołu *Makowiecki.* (772)

1. Виленскій приказъ общественнаго призрѣнія объявляетъ, что въ ономъ будетъ продаваться за ссудную недоимку и прочіе казенные долги имѣніе Зеленая-лонка въ Дисненскомъ уѣздѣ расположенное помѣщицы Констанціи изъ Арцишевскихъ Богуцкой, съ 87 мужескаго пола душами, 805 десятинами земли со всѣми къ оному принадлежностями, оцѣненное по десяти-лѣтней сложности дохода въ 20,505 р. сер.; о срокахъ продажи этого имѣнія будетъ извѣщено чрезъ сей же Вѣстникъ. Ноября 15 дня 1861 г.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій*.
Секретарь *Хорошевскій*.
Столоначальникъ *Ковалевскій*. (767)

1. Гродненской губерніи Слонимскаго уѣзда въ г. Слонимѣ состоитъ принадлежащая вѣдомству государственныхъ имуществъ каменная суконная Фабрика, въ составъ коей входятъ нижеслѣдующія зданія: а) каменный трехъ-этажный домъ, состоящій изъ 2-хъ отдѣленій и передней части, служащей собственно для фабричной промышленности; въ немъ, на первомъ этажѣ, помѣщаются чесальныя машины, во второмъ ручныя и механическія заведенія, а въ третьемъ ткальные станки; б) каменное двухъ-этажное зданія, называемое сушильнею, въ коемъ на первомъ этажѣ—залъ для просушки шерсти, а во второмъ для сушенія сукна; в) каменный одно-этажный домъ, служащій для красильни сукна и заключающій въ себѣ сверхъ того двѣ жилыя комнаты для помѣщенія красильщика; г) таковый же двухъ-этажный домъ подъ помѣщеніе директора фабрики и Фабричной прислуги; и д) деревянный домъ для склада разныхъ инструментовъ.

Вся сія Фабрика съ рабочимъ шлюзомъ расположена при сплавной рѣкѣ Иссѣ, тутъ же впадающей въ судоходную рѣку Щару. Въ заведеніи этомъ имѣются машины, инструменты и всѣ прочіе снаряды, коими оно нынѣ дѣйствуетъ.

Сверхъ того, къ этой фабрикѣ принадлежитъ водяная мукомольная мельница съ крупчаткою, дѣйствующая съ фабрикою однимъ направленіемъ воды.

Оба сіи заведенія съ принадлежащими къ нимъ строеніями, машинами, инструментами, и состоящею подъ оными усадебною землею, съ распоряженія министерства государственныхъ имуществъ предназначены къ продажѣ въ вотчинное владѣніе съ публичныхъ торговъ 22 января 1862 г. въ присутствіи Гродненской палаты государственныхъ имуществъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, т. е. 26 янв. Торгъ начатъ будетъ отъ оцѣночной суммы 24,000 р. съ наложеніемъ на покупщика обязательства исправнаго содержанія находящихся при фабрикѣ и мельницѣ мостовъ, шлюзовъ, водоспусковъ и плотины (кромѣ верхней настилки съ перилами) а также пропуска чрезъ шлюзы товаровъ.

Почему Гродненская палата государственныхъ имуществъ, объявляя о сихъ торгахъ, приглашаетъ желающихъ пріобрѣсти эти заведенія, явиться въ присутствіе оной въ опредѣленные для торга и переторжки сроки, присовокупляя, что подробныя условія, на коихъ будетъ совершена самая продажа, желающіе могутъ видѣть ежедневно, въ присутственные дни и часы въ канцеляріи палаты, а на мѣстѣ могутъ осмотрѣть и самыя предназначенныя къ продажѣ заведенія съ принадлежностями, дабы въ послѣдствіи не могли простирать къ казнѣ претензій за состояніе зданій и всего въ нихъ находящагося.

Не желающіе принимать участія въ торгахъ лично, могутъ прислать къ онымъ повѣренныхъ, съ законно-совершенными и надлежаще явленными довѣренностями, или же на основаніи 1909 ст. св. зак. т. X част. I, прислать въ палату, не позже 11 часовъ утра 26 янв. 1862 г. объявленія съ обозначеніемъ въ оныхъ: а) *словами* суммы, за которую желаютъ пріобрѣсти фабрику и мельницу, обезпечивъ оную 10% задаткомъ; б) своего имени, отчества и прозванія, а также постояннаго мѣстопребыванія и съ изъявленіемъ полнаго согласія на торговыя условія. На конвертѣ же запечатаннаго объявленія должна быть положена слѣдующая надпись: „Объявленіе въ Гродненскую палату государственныхъ имуществъ къ назначенной на 26 января 1862 г. переторжкѣ, на продажу Слонимской казенной фабрики и мельницы.“

Въ заключеніе палата присовокупляетъ, что по силѣ 1492 ст. св. зак. т. X част. I, особыхъ залоговъ отъ торгующихся на сію продажу не требуется, но на основаніи 1494 ст. того же тома и части, покупщикъ, за коимъ на переторжкѣ останутся предлагаемыя къ торгамъ заведенія, долженъ представить въ задатокъ 10% послѣдне объявленной имъ покупной суммы.

Дѣлопроизводитель *Янушкевичъ*. (783)

2. Управленіе Виленской земской конюшни симъ объявляетъ, что главное управленіе государственнаго коннозаводства, желая достигнуть большей пользы отъ случныхъ жеребцовъ для частнаго коннозаводства разрѣшило, отдавать жеребцовъ на время періода случки въ аренду на слѣдующихъ основаніяхъ: 1) желающій взять въ аренду по усмотрѣнію своему жеребца, (кромѣ чистокровныхъ) обязанъ внести опредѣленную плату за 15 матокъ и принявъ онаго, по окончаніи случнаго времени, доставить обратно; 2) все время продовольствовать на счетъ свой, выдавая не менѣе положеннаго количества овса и сѣна т. е. овса по 4 гарнца, сѣна по 15 Фунтовъ и достаточную подстилку; 3) болѣе однаго раза въ сутки неслучать и неиначе какъ съ рукъ и 4) каждодневно проѣзжать жеребца до поту. Посему желающіе взять въ аренду жеребцовъ на время періода случки съ 1 марта по 1 іюля, благоволятъ обращаться въ земскую конюшню заблаговременно и не позже 20 января 1862 г. При чемъ представлять надлежащія свидѣтельства отъ уѣздныхъ предводителей дворянства.

Управляющій полковникъ *Полянскій*. (740)

1. Гродненской губерніи помѣщики: камеръюнкеръ Антонъ Войчинскій, Софія Глязеръ съ дѣтьми Болеславомъ и Софіею и дворянинъ Валеріянъ Явдынскій отправляются за границу. (777)

1. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, iż w nim będzie się przedawał za zaległość pożyczkową i inne długi skarbowe, majątek Zielona-Łąka w Dziśnieńskim powiecie położony, obywatelki Konstancji z Arciszewskich Boguckiéj, z 87 włościanami płci męzkiéj, 805 dzieś. ziemi i ze wszystkiemi przynależytościami, oceniony w stosunku dochodu dziesięcioletniego na 20,505 r. sr.; o terminach przedaży tego majątku, ogłoszono będzie w tejże gazecie. Dnia 15 listopada 1866 roku.

Peł. ob. członka ciągłego *Nagłowski.*
Sekretarz *Choroszewski.*
Nacz. Stołu *Kowalewski.* (767)

1. W gubernii Grodzieńskiéj w Słonimskim powiecie w m. Słonimie znajduje się należąca do wydziału dóbr państwa murowana fabryka sukienna, do któréj składu wchodzą gmachy i budowle następujące: a) murowany dom trzypiątrowy, składający się z dwóch oddziałów i części naczelnéj, właściwie dla przemysłu fabrycznego służącéj; w nim na pierwszém piętrze znajdują się machiny do czesania wełny, na drugim przyrządy ręczne i mechaniczne, a na trzeciém warstaty tkackie; b) murowany gmach dwupiątrowy, suszalnią zwany, w którym na pierwszém piętrze jest sala do przesuszania wełny, a na drugiém dla przesuszania sukna; c) murowany dom jednopiątrowy do farbowania sukna służący i zawierający prócz tego dwa pokoje mieszkalne dla pomieszczenia farbiarza; d) takiż dom dwupiątrowy na pomieszkanie dla dyrektora fabryki i posługi fabrycznéj; i e) dom drewniany na skład narzędzi różnych.

Cała ta fabryka ze spustem roboczym rozłożona jest po nad rzeką spławną Issą, na miejscu wpadającą do rzeki sławnéj Szczary. W zakładzie tym znajdują się machiny, narzędzia i wszystkie inne przyrządy, za których pomocą obecnie jest czynną.

Nadto, do tejże fabryki należy młyn wodny z krupiarnią, wprawiany w ruch jednocześnie z fabryką za pomocą jednego kierunku wody.

Oba te zakłady z należącemi do nich budowlami, machinami, instrumentami i znajdującym się pod niemi placem, z rozporządzenia ministerstwa dóbr państwa, postanowiono wyprzedać na własność dziedziczną, z targów publicznych dnia 25 stycznia 1862 roku w sądowéj Grodzieńskiéj izby dóbr państwa, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, to jest dnia 26 stycznia. Targ zacznie od ceny szacunkowéj wynoszącéj 24,000 rub. sr„ ze włożeniem na nabywcy obowiązku regularnego utrzymywania znajdujących się przy fabryce i młynie mostów, spustów, kanałów i grobli (prócz wierzchniego pomostu z poręczami), oraz przepuszczania przez szluzy towarów.

Przeto Grodzieńska izba dóbr państwa ogłaszając o tych targach, wzywa, iżby życzący nabyć te zakłady, przybyli do jéj sądowéj na terminy na targ i przetarg naznaczone, nadmieniając zarazem, że warunki szczegółowe, na których będzie odbyta sama przedaż, życzący mogą widzieć codziennie w dniach i godzinach odbywających się posiedzeń w kancellarji izby, a na miejscu mogą być oglądane i same przedające się zakłady z przynależytościami, ażeby późniéj nie mogli rościć do skarbu pretensji za stan gmachów i wszystkiego co się w nich znajduje.

Nieżyczący brać udziału w targach osobiście, mogą przysłać na nie pełnomocników, z prawnie sporządzonemi i należycie zeznanemi pełnomocnictwami, albo też na zasadzie 1,909 art. Zb. Pr. T. X cz. I, przysłać do izby, nie późniéj jak na godzinę 11 zrana dnia 26 stycznia 1862 r., z wymienieniem w nich: a) *wyrazami* summy, za jaką chcą nabyć fabrykę i młyn, zabezpieczając ją zadatkiem 10% wynoszącym; b) swego imienia i nazwiska, tudzież stałego miejsca pobytu i z oświadczeniem zupełnego zgadzania się na warunki targowe. Na konwercie zaś zapieczętowanego ogłoszenia, ma być uczyniony napis następujący: „Objawienie do Grodzieńskiéj izby dóbr państwa na przetarg na dzień 26 stycznia 1862 r. naznaczony na przedaż Słonimskiéj skarbowéj fabryki i młynu.“

Nakoniec izba podaje, że na mocy 1,492 art. Zb. Pr. X cz. I, osóbnych ewikcji od stawających do tego kupna niepotrzebuje się, ale na zasadzie 1,494 art. tegoż tomu i części, nabywa, za którym na przetargu pozostaną wystawiające się na targi zakłady, powinien złożyć na zadatek 10% ostatecznie ofiarowanéj przez się summy nabywczéj.

Sekretarz *Januszkiewicz.* (783)

2. Zarząd Wileński stadniny ziemskiéj niniejszém ogłasza, że zarząd główny stadnin państwa w celu otrzymania jak największéj korzyści z ogierów płodowych dla stadnin prywatnych, pozwolił oddawać ogierów na perjod odstanawiania w arędę na zasadach następujących: 1) życzący wziąć w arendę wybranego przez się ogiera (prócz krwi czystéj), obowiązany jest wnieść naznaczoną płacę za 15 klaczy, i otrzymawszy go, po skończonym czasie do odstanawiania, przyprowdzić napowrót; 2) przez cały czas utrzymywać na swoim karmie, wydając nie mniéj nad przepisaną ilość owsa i siana, to jest; owsa 4 garnce, siana po 15 funtów i dostateczną podściałkę; 3) więcej nad raz jeden w ciągu doby nie puszczać i nie inaczéj ak z rąk, i 4) codzień przejeżdzać ogiera do potu. Przeto życzący wziąść w arędę ogierów na czas perjodu odstan wiania, od 1 marca do 1-go lipca, zechcą udawać się do stadniny ziemskiéj wcześnie i niepóźniéj jak 20 stycznia 1862 roku. Przyczém trzeba składać właściwe poświadczenia marszałków powiatowych.

Zarządzający półkownik *Polański.* (740)

1. Grodzieńskiéj gubernii obywatele: Kameri junkier Antoni Wojczyński, Zofja Glazer z dziećm Bolesławem i Zofją i szlachcić Walerjan Jawdyński wyjeżdżają za granicę. (777)

3. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 9 августа 1861 г. состоявшагося, на удовлетвореніе признанныхъ подлежащими безспорному взысканію долговъ помѣщика Александра Добошинскаго, а именно: по заемнымъ письмамъ Аннѣ Турской 285 р., Іоаннѣ Адамовичевой 150 руб., наслѣдникамъ Ѳадѣя Потриковскаго 100 р., архимандриту Франковскому 212 р. 64 к., священнику Николаю Котлинскому, по сохранной роспискѣ въ остальномъ, за надплатою, количествѣ 627 р., по требованію Минской палаты государственныхъ имуществъ, по содержанію казеннаго имѣнія Гибайловичъ, недоимки оклада 418 р. 26¼ к. и пени 370 р. 87 к., подвержено въ публичную продажу восемь участковъ земли расположенныхъ въ 1-мъ станѣ Дисненскаго уѣзда въ деревни Боровой, принадлежащей къ имѣнію Зябкамъ его Добошинскаго, оцѣненныхъ по десяти-лѣтней, сложности чистаго годоваго дохода въ 3,000 р., и для произве денія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи сего правленія торгъ 24 числа апрѣля мѣсяца 1862 г., съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Сентября 29 дня 1861 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* (668)

2. Динабургская коммисаріатская коммисія вызываетъ служившаго въ коммисіи секретаремъ отставнаго надворнаго совѣтника Ромуальда Мартыновича Орловскаго, или наслѣдниковъ его съ узаконенными доказательствами, для полученія слѣдующихъ ему г. Орловскому 1,910 руб. 12½ коп. сер. съ процентами. Октября 17 дня 1861 г. (711)

3. Виленскіе евреи: Мендель *Канъ,* Исаакъ Янкель *Красносельскій,* Берко *Виленчикъ,* Захаръ *Койранскій,* Юдель *Блохъ,* Шевель *Боровикъ,* Ицко *Щучинскій* и купеческія дѣти: Илья *Косовскій* и Мендель *Волковыскій* отправляются за границу.

Колл. асс. *Зубовичъ.* (776)

2. Виленское губернское по крестьянскимъ дѣламъ присутствіе препроводило для напечатанія слѣдующую:

ВѢДОМОСТЬ

пожертвованіямъ, сдѣланнымъ разными лицами на устройство волостныхъ правленій, по 5 участку Дисненскаго уѣзда.

КѢМЪ ИМЕННО И ЧТО ПОЖЕРТВОВАНО.	На какую сумму. Руб.	К.
Пожертвовано разными помѣщиками:		
На наемъ въ мѣст. Іодахъ по 23 апрѣля 1862 г., у причта тамошней православной церкви, домика	20	—
На наемъ въ мѣст. Друѣ помѣщенія на годъ	35	—
Посредникомъ участка, Снитко на тотъ же предметъ	15	—
Сверхъ того		
Имъ же въ означенный домъ данъ портретъ ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА.		
Имъ же въ Иказненскую волость данъ, для заведенія мебели, деревянный матеріялъ.		
Помѣщикомъ Лапацинскимъ, въ имѣніи своемъ Леопполь, отведено безвозмездно удобное о 4-хъ комнатахъ помѣщеніе для правленія.		
Настоятелями Римско-Католическихъ костеловъ: Иказненскаго—Зеневичемъ и Міорскаго,—Миллеромъ отведены безплатно два дома.		
Помѣщикомъ Ремеромъ подарено въ Тодскую волость два стула.		
Гг. Добошинскимъ и Мирскимъ, на устройство мебели въ Міорской волости, отпущенъ деревянный матеріялъ.		

Секретарь присутствія Миніатъ. (751)

3. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia jego 9 sierpnia 1861 r. nastalego, na zaspokojenie przyznanych za należące do uzyskania bezspornego długów obywatela Aleksandra Doboszyńskiego należnych, a mianowicie: za obligami Annie Turskiéj 285 rub., Joannie Adamowiczowéj 150 rub., spadkobiercom Tadeusza Potrykowskiego 100 r., archimandrycie Frankowskiemu 212 r. 64 k., księdzu Mikołajowi Kotlińskiemu za rewersem schowczym w pozostałéj po nadpłaceniu ilości 627 rub., w skutek zapotrzebowania Mińskiéj izby dóbr państwa z rzeczy arendy skarbowego majątku Gibajłowicz, należności opłaty 418 rub. 26¼ k. i sztrafu 370 rub. 87 k., wystawuje się na przedaż ośm uczą̨stków ziemi, położonych w 1-m stanie powiatu Dziśnieńskiego we wsi Borowéj, należącéj do majątku Ziabkow tegoż Doboszyńskiego, ocenionych podług dziesięcioletniéj proporcji czystego rocznego dochodu 3,000 r., i dla uskutecznienia téj przedaży, w rządzie tym będzie się odbywał targ d. 24 kwietnia nast. 1862 roku, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery, téj przedaży i publikacji tyczące się, mogą je znaleźć w 3-m wydziale w 8-m stole tegoż rzadu. Dnia 29 września 1861 r.

Radzca *Giecołd.*
Sekretarz *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (668)

2. Dynaburska kommisja kommisorjacka wzywa byłego w kommisji sekretarza odstawnego radcę dworu Romualda Orłowskiego, lub jego spadkobierców, z prawnemi dowodami, dla otrzymania należnych temuż p. Orłowskiemu 1,910 r. 12½ k. srebrem z procentami. Dnia 17 października 1861 roku. (711)

3. Żydzi Wileńscy: Mendel *Kan,* Icek Jankiel *Krasnosielski,* Berko *Wilenczyk,* Zachar *Kojrański,* Judel *Błoch,* Szewel *Borowik,* Icko *Szczuczynski* i dzieci kupieckie: Eljasz *Kössowski* i Mendel *Wołkowyski* wyjeżdzają za granicę.

Ass. koll. *Zubowicz.* (776)

2. Wileński gubernjalny urząd do spraw włościańskich, przysłał dla wydrukowania następujący

SPIS

ofiar, uczynionych przez różne osoby na urządzenie zarządów gminowych, w 5-m uczą̨stku powiatu Dziśnieńskiego.

KTO I CO OFIAROWAŁ.	Na jaką summę. Rub.	K.
Ofiarowali różni obywatele:		
Na najęcie w miast. Jodach do 23 kwietnia 1862 roku, w plebanii tamecznéj cerkwi Prawosławnéj, domku	20	—
Na najęcie w miast. Drui lokalu na rok .	25	—
Pośrednik uczą̨stku Snitko, na tenże przedmiot	15	—
Nadto		
Onże do tegoż domu dał portret CESARZA JEGO MOŚCI.		
Onże do Ikaznieńskiéj gromady dla sporządzenia mebli dał drzewo potrzebne.		
Obywatel Łopaciński, w majątku swoim Leonpolu przeznaczył bezpłatnie wygodne pomieszczenie o 4 pokojach dla zarządu.		
Proboszcze Rzymsko-Katolickich kościołów: Ikaźnieńskiego Zienowicz i Miorskiego Miller bezpłatnie przeznaczyli dwa domy.		
Obywatel Romer darował do gminy Tadskiéj dwa stoły.		
PP. Doboszyński i Mirski, na zrobienie mebli dla gminy Miorskiéj, dali drzewa.		

Sekretarz urzędu Miniatt. (751)

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

3. Густавъ Яковлевичъ *Адельсонъ,* симъ доводитъ до свѣденія, что послѣ окончанія земляныхъ работъ С. Петербургско-Варшавской желѣзной дороги, имѣетъ къ продажѣ: 1) кирпичные заводы съ разными на оныхъ постройками; 2) наличный жженный кирпичъ хорошаго качества; 3) разное желѣзо и инструменты деревянные и желѣзные; 4) разнаго рода строенія по пунктамъ вблизи линіи желѣзной дороги и 5) двѣ паровыя машины для пиловки дерева. Желающіе купить поименованные предметы благоволятъ явиться въ главную мою контору въ г. Вильно на Зарѣчьи домъ Ясевича. Продажа начнется 25 ноября сего 1861 г. (757)

OGŁOSZENIE.

3. Gustaw *Adelson* niniejszém ogłasza, że po ukończeniu robot ziemnych na St. Petersbursko-Warszawskiéj drodze żelaznéj, ma do sprzedania: 1) cegielnie z różnem zabudowaniem i urządzeniem; 2) gotową cegłę wypaloną dobrego gatunku; 3) rozmaite żelastwa i narzędzia drewniane i żelazne; 4) różnego rodzaju budynki w pobliżu linji kolei żelaznéj i 5) dwie machiny parowe do piłowania drzewa. Życzący kupić pomienione rzeczy, zechcą przybyć do mojego kantoru głównego w m. Wilnie na Zarzeczu w domu Jasiewicza. Przedaż rozpocznie się dnia 25 listopada 1861 r. (757)

1. W mieście Droznie otwartym został DOM ZLECEŃ dla wynajmowania pracowników rolnych pod nazwą Franka i K.— Główne uczęstnictwo w tém pośrednictwie przyjęli na siebie dziedzice, jeden znacznego majątku w litewskich prowincjach a drugi w wielko rossyjskich gubernjach oznajomieni jak z miejscową potrzebą swobodnych rąk do pracy rolniczéj w znaczniejszéj części majątków tego kraju, tak również z nieumiarkowaną najemną ceną na robociznę, z powodu nieustalonych jeszcze pojęć o stosunkach włościan z dziedzicami ziemi.

Takowy dom zleceń, przyjmując na siebie pośrednictwo w wyszukaniu nabywców cudzoziemców na małe uczą̨stki ziemne, obowiązuje się wysyłać wyłącznie z niemiec kolonistów trzech następnych rodzajów.

1) Kolonistów parobków potrzebujących od dziedzica ziemi, mieszkania, ogrodu, ordynarji i rocznéj pensji, za co cała rodzina takiego kolonisty, obowiązaną będzie spełniać dla dziedzica każdodzienną zamiarową robociznę.

2) Kolonistów panszczyznianych odbierających mieszkanie ogrod, ilość ornéj ziemi i sianożęci z obowiązkiem odbycia przeznaczonéj umową ilości dni robocizny w tygodniu z uprzężą lub pieszo.

Uwaga: potrzebny żywioł roboczy i roinicze narzędzia daje dziedzic, lecz kolonista nabywa takowe na własność przez kupno przy przyjęciu, albo wypłatę częściową stosownie do umowy.

i 3) Kolonistów czynszowników (possesorow) obowiązanych do każdoroczné opłaty umówionego czynszu za wydzieloną ilość ziemi na lat 12 lub większe perjody; urządzenie zabudowań gospodarczych zależeć ma w takim razie od wzajemnéj umowy.

Na ten ostatni sposób kolonjalnego osiedlenia ziemi zwracamy wyłączną uwagę gruntowych dziedziców kraju, sądząc że takowy nie potrzebuje zupełnie nadwerężenia kapitałów, a przy nieznacznych wydatkach dopełnić się może.

Frank i K. zostają w przekonaniu, iż czytelnicy niniejszego objawienia poznają w niém istotną dążność powodującą dom zleceń do oświadczenia swego pośrednictwa gruntowym dziedzicom tego kraju i nie znajdą w takowem przedsiębierstwie nic wspólnego z ekonomicznemi pieniężnemi spekulacjami w rodzaju wierzb amerykańskich.

Wykaz szczegółowych warunków, na jakich dom zleceń przyjmie w tém przedmiocie pośrednictwo, w krótkim czasie zostanie przesłanym Redakcji.

Życzący żądania swoje i warunki przysyłać zechcą do Domu Zleceń w Rossyjskim, Polskim, Francuzkim i Niemieckim językach pod adresem T. F. *Franks* Commissions Bureau in Dresden Kreutz N. 9, Gasse. (766)

Wiadomość dla obywateli ziemskich w guberniach *Zachodnich i wschodnich Cesarstwa* Rossyjskiego.

Kazimierz Puławski et C. syn Józefa odpowiedzialny przedsiębierca i kantor komissowy w Warszawie pod N. 419, przy ulicy Krak. przed. obok poczty z upoważnienia rządu lat kilka utrzymujący—gruntowną znajomość w gospodarstwie posiadający, dostarcza ludzi roboczych w sile wieku do wszelkich robot w gospodarstwie zdolnych jako też kolonistów obywatelom do Cesarstwa Rossyjskiego, którzy swe zalecenia i fundusz na koszta sprowadzenia nadeszlą wynoszący od rsr. 50 do rsr. 100, od familji licząc, z Szląska, Czech, Księstwa Poznańskiego albo Królestwa Polskiego, aż do miejsca; rekomenduje także oficjalistów, fabrykantów, wyższéj i niższéj kwalifikacji— o czém ma zaszczyt podać do wiadomości osób interessowanych.

K. *Pulawski et C. w Warszawie.* 1. (765)

PROSPEKT

PISMA NAUKOWO-LITERACKIEGO

TYGODNIK POZNAŃSKI

MAJĄCEGO WYCHODZIĆ W POZNANIU.

Od 1-go stycznia roku przyszłego wychodzić będzie w Poznaniu pismo naukowo-literackie co tydzień jeden arkusz pod tytułem: TYGODNIK POZNAŃSKI. Kommunikując zamiar ten szanownéj publiczności, sądzimy, że uiszczamy się z długu od dawna ciążącego na Wielkiem Księstwie Poznańskiem i jego stolicy, i zabieramy się do zaradzenia dotychczasowéj potrzebie z dobrą otuchą i nadzieją, że usiłowania nasze znajdą uznanie i poparcie w publiczności. Głównem naszem zadaniem będzie, z wyłączeniem politycznych, religijnych i socjalnych kwestij: przedstawiać obraz ruchu umysłowego krajowego i zagranicznego w literaturze, oświacie i przemyśle, i dzielić się z publicznością nabytkami poszukiwań na polu naukowem w formie przystępnéj. Ku temu celowi TYGODNIK POZNANSKI obejmować będzie następujące działy: 1) Rozprawy naukowe rozmaitéj treści, pamiętniki, życiorysy, opowiadania historyczne, opisy zajmujące, wiadomości o ruchu przemysłowym i t. d; do tego działu należeć będą także korespondencje. 2) Przeglady literatury bieżącéj krajowéj i zagranicznéj. 3) Rozmaitości z dziedziny nauk i przemysłu.

Abonament kwartalny wynosi w Poznaniu 1 tal., na poczcie 1½ tal. Zapisywać się można w Poznaniu w księgarniach Poplińskiego, Żupańskiego, Kamieńskiego i Merzbacha i po wszystkich ekspedycjach pocztowych w kraju i za granicą.

Rdakcja przyjmuje wszelkie listy i nadsyłki frankowane pod adresem podpisanego redaktora.

Dr. Kaźmierz Szulc,
przy ulicy Fryderykowskiéj N. 19. 2.

Świeże kasztany

i FLONDERKI (Steinbutten) otrzymał *Edward Fechtel.* 2. (744)

KSIĘGARNIA *Maurycego Orgelbranda* otrzymała na skład główny:

Jonas Iszmisłoczius Krominінkas	12 kop.
Lamentorius arba pradzia moksło sudeta mażiems wajkeliems	3 —
Swejka Marja iv dywenimas Panos szwencziausos	3 —
Tiewe musu małda wieszpaties iszganytojaus . .	3 —

2. (743)

2. MŁODY SZWAJCAR znajdujący się w St. Petersburgu, życzy zająć miejsce guwernera, mianowicie się języka francuzkiego i innych wstępnych nauk,—w mieście Wilnie lub też i na wsi. Bliższą informacją można powziąść u W. Lutkiewicza w d. Opatowa przy ulicy Wileńskiéj. (742)

2. Przypadkiem dostała się do rąk moich kartka z litografowanym napisem: „Pharmacie de A. Scherschewski. *Woda do oczu D-ra Z. Cywińskiego* à Wilno,“ z któréj wnosić należy, że takowa woda w téj aptece sprzedawać się będzie. Zadziwienie moje było niemałe, gdyż: 1) żadnego sekretu p. Szerszewskiemu nie powierzałem, 2) w żade specyfiki ani uniwersalne lekarstwa, jako dobréj wiary publiczności nadużywające, nie wierzę; przeto zmuszonym się widzę niniejszém, uprzedzić publiczność żeby takowemu nadużycia nie wierzyła.

Zenon Cywiński Lekarz Instytutu oftalmicznego w Wilnie. (720)

2. Z powodu wyjazdu, sprzedają się na Antokolu, w domie Jeremiejewa NEJTYCZANKA nowa, kryta, na leżących resorach; KOŃ 9-ciu lat i DRĄŻKI z uprzężą; DWOJE SANEK Petersburskich; można nabyć za umiarkowaną cenę. (748)

3. Z powodu zwinięcia interessów tapicerskich, wyprzedaje się wielki wybor OBICIA i ulubione fotele, zwane PRINCE OF WALES, sprzedawane dotąd po rs. 12 każde, a dziś dla prędszego ukończenia interesów ustępują się po 8 rubli srébrem.

A. *Williams Tahnta* Tapicer i Dekorator, w d. Pusłowskiego, naprzeciw Fiorentiniego. (721)

W 78 N-rze Kurjera Wil. wspomniano o rozporządzeniach testamentowych ś. p. Mikołaja URBANOWICZA, między któremi wymieniono zapisy: summy 4,850 rub. dla *krewnych* i innych osób i 500 rub. dla biednych *wdów,* według rozporządzenia i uwagi mojéj.

Wiadomość o pozostawieniu tak znacznego funduszu przez.... żebraka, powtórzona w dziennikach rossyjskich i polskich, wywołała liczne do mnie odezwy osób noszących nazwisko zmarłego, (a może i jego krewnych), przekonanych że jestem Exekutorem całego rozporządzenia testamentowego, oraz ciągłe zgłaszania się ubogich wdów o udzielenie wsparcia z owéj summy 500 rub. Poczytuję przeto za obowiązek, zawiadomić niniejszém osoby interesowane:

1. Że w testamencie ś. p. Mikołaja *Urbanowicza,* złożonym w Izbie cywilnéj Wil. dla zaaktykowania, wyszczególniono: komu mianowicie i wiele nieboszczyk zapisał, o czém każdemu z otrzymujących legaty już to jest wiadomém.

2. Że Exekutorem całego testamentu jest p. Ludwik *Bauman,* b. Burmistrz Wil., mieszkający w m. Wilnie, we własnym domie.

3. Że owa summa 500 r. *dla wdów,* z powodu niedopełnienia jeszcze prawnych formalności i nieściągnienia kapitału z banku, nie została mnie do tychczas wydaną.

4. I nakoniec, że wdowy mające otrzymać wsparcie z owéj summy, zostały już dawno przezemnie wybrane i o tém zawiadomione; nowe zatém w tym względzie żądania osób chociaż rzeczywiście potrzebujących (niedolą dotkniętych) ale jako spóźnione, z żalem moim muszą zostać bez skutku. Wilno dnia 15 listopada 1861 r.

Juljan *Titius.* 2.

2. Przedaje się z wolnéj ręki majątek MALINÓWKA o półtory mili od Mińska położony, zawierający 17 chat włościan rolników, obszaru 46 włok, w liczbie téj 20 włok lasów budowlowego i opałowego; bliższa wiadomość u właściciela, obywatela Walerjana Bucewicza, mieszkającego w Mińsku w domu własnym. (758)

2. Продается ЛОШАДЬ за 100 р. и четырехмѣстная КОЛЯСКА за 450 р., въ Корпусѣ, на казенной конюшнѣ, кучеръ Людвигъ. (763)

Właściciel handlów w Wilnie, Piotr Grużewski, pod firmą F. Wojciechowicza, wszedłszy w stosunki z domami handlowemi win, ma honor zawiadomić, że otrzymał WINA francuzkie znane z doskonałości z domu S. Thadée w Bordeaux wina zaś Hiszpańskie, Portugalskie, portery, araki, Reńskie i Węgierskich wybor, wprost z miejsc pochodzenia, przez domy handlowe w Hamburgu, i Warszawę; z jakowemi polecając się, nadmienia o świeżo otrzymanéj HERBACIE w rozmaitych gatunkach. 3. (713)

2. W niedzielę t. j. 12 listopada r. b. w przejściu wieczorem przez ulicę Wileńską zabłąkał się bardzo mały piesek biały, z kasztanowatemi plamami, nie młody, ślepy na jedno oko nazwiskiem *Psiapsia.* Łaskawy znalazca raczy odnieść niniejszego pieska do domu Bohdziewicza przy ulicy Trockiéj oddać go stróżowi miejscowemu, za co otrzyma sowitą nagrodę. (760)

Na Subocz ulicy dom Moilsa czyli Hotel Litewski zamieszkał obecnie przybyły z Anglji niżéj podpisany, który przyjmuje do MYCIA rozmaite SUKNIE WEŁNIANE i JEDWABNE, oraz wybiera PLAMY z najdelikatniejszych MATERIJ, białych jedwabnych i wełnianych; co uskutecznia bez zostawienia najmniejszego śladu.

SAMUEL KALLMEJER. 2. (724)

PRZEDAJE SIĘ do publicznéj wiadomości, iż począwszy od 10 stycznia roku 1862 wypuszczać się będą, we trzy i sześcioletnią dzierżawę folwarki hrabstwa Birżańskiego i Sołomieskiego bez pańszczyzny położonych w gub. Kowieńskiéj powiecie Poniewieżskim, Obywatele życzący wziąść takowe folwarki, (których będzie w ogóle do trzydziestu) w dzierżawę, zechcą przybyć zaraz po terminie wyż oznaczonym do miasteczka Birż dla zainformowania się i ułożenia co do warunków, wyciągów i prawa arędownego, u tamecznego administratora wielmożnego Hejnisza głównego plenipotenta hrabiego Jana Tyszkiewicza. 2. (761)

3. JEST do sprzedania młody rosły szaréj rassy KOŃ, można widzieć na Wielkiéj ulicy naprzeciw Poczty w domu Gutta. (734)

3. W różnych księgarniach sprzedaje się „ELEMENTARZ POLSKI, dla dzieci polskich obojéj płci, wszelkich stanów, plemion i wyznań, przez J. *Bańkowskiego;* cena groszy 6.“ Kupujący 33 lub więcéj egzem., mogą, nie ponosząc kosztów przesyłki, żądać wprost od autora, adresując: Petersbug, Mała Morska, dom Gambsa, mieszkania N. 21. (730)

3. KTOBY życzył nabyć trzy domy murowane pozostałe po zeszłym Markowskim, na Antokolu na przeciw ogrodu Sapieżyńskiego położone, raczy się udać do regenta Gawrońskiego także na Antokolu w domu własnym mieszkającego, gdzie o warunkach sprzedaży dowiedzieć się może. (749)

3. Potrzebny jest do majątku Rustynian w Suderwiańskiéj parafii GUWERNER w stałym wieku do szkółki włościańskiéj dla umówienia się; życzący ma się zgłosić do domu Burhardta na Pohulance w kwaterze właściciela tego domu. (732)

ГЛАВНАЯ КОНТОРА
МОСКОВСКИХЪ ЧАЙНЫХЪ МАГАЗИНОВЪ
КУПЦА МИХАЙЛА ГАВРИЛОВИЧА
КЛИМУШИНА
ВЪ МОСКВѢ

Доводитъ до свѣдѣнія господъ потребителей чая, что ярмарка **ВЪ НИЖНЕМЪ НОВГОРОДѢ** кончилась и общій результатъ чайной торговли выразился въ слѣдующемъ видѣ:

Привозъ **ЧАЕВЪ** изъ Кяхты былъ до **60,000 ЯЩ.**, слѣдовательно на **10,000 ЯЩ.** менѣе прошлаго года; къ этому прибавить то, что до **20,000 ЯЩ.** осталось на складѣ до декабря мѣсяца: это будетъ уже недочетъ цѣлой полевины противу прошлаго года, что должно было вызвать необходимо повышеніе цѣнъ.— Но цѣны состоялись на всѣ сорты—прошлогодніе: это нужно приписать тому, что въ чайной торговлѣ готовятся къ будущему апрѣлю значительныя реформы.

Впрочемъ, настоящее положеніе чайной торговли до апрѣля есть переходное и потому вѣрно сказать о будущности ничего нельзя; вѣроятно, однакожь, что Кяхтинскіе чаи къ декабрю мѣсяцу должны въ цѣнахъ подняться, но и это будетъ умѣрено сбавкою пошлины съ Кяхтинскаго чая. Далѣе будетъ зависѣть отъ привозовъ чая моремъ, нынѣ дозволеннаго.

Какія качества будутъ этого чая? До сихъ поръ намъ извѣстны были чаи, доставленные моремъ, но чрезъ посредство контрабанды, и потому оные были конфискованы таможнями, гдѣ мы и имѣли случай видѣть и пробовать (далеко несходными съ чаями Кяхтинскими: въ нихъ иногда оказывались значительная подмѣсь и попорченный вкусъ).

Россійско-Американская компанія имѣла возможность доставлять чаи настоящіе Фучанскіе, которые всегда отличались самымъ сильнымъ ароматомъ и превосходнымъ вкусомъ, но и это только относилось къ чаямъ чернымъ. Цвѣточные же чаи этой компаніи всегда отличались отъ кяхтинскихъ своимъ бѣлымъ видомъ и совершеннымъ безвкусіемъ.

Я выше упомянулъ о Фучанскихъ чаяхъ; считаю нужнымъ познакомить публику съ тою областію Фучанъ, отъ которой оные получили свое названіе. Это единственная провинція обширнаго Китая, которая постоянно доставляла чая на Кяхту всегда высокой доброты, что зависѣло сколько отъ географическаго положенія этой области, столько и отъ искусной обработки чаи тамошними плантаторами—китайцами.

И такъ будемъ-ли мы получать чаи этой провинціи чрезъ Кяхту или чрезъ порты моремъ,— мы будемъ всегда имѣть добротные чаи. Это обусловливается тѣмъ, что Россія по преимуществу потребляетъ чай болѣе раціонально, чѣмъ въ остальной Европѣ.

Такъ напр. намъ извѣстно, что въ Германіи и Франціи онъ употребляется болѣе какъ лекарство, а самый распространенный напитокъ, замѣняющій тамъ чай: это—кофе.

Въ другихъ странахъ, если и значительно его потребленіе, то съ разными примѣсями, какъ напр: сахаръ, молоко, вино и хлѣбъ; слѣдовательно это имѣетъ значеніе завтрака, а не удовольствія—пить чай.

Русскіе же потребители болѣе или менѣе отъ чая требуютъ удовлетворенія своему чисто-эстетическому вкусу, потому что кофе у насъ, исключая прибалтійскія губерніи, весьма мало распространено—остается одинъ чай и чай!

Поэтому-то на русскихъ производителяхъ и лежитъ важная обязанность удовлетворять этому благородному направленію національнаго вкуса. А чтобы удовлетворить вполнѣ, для этого нужно имѣть самимъ производителямъ болѣе или менѣе тонкій вкусъ, и примѣняться къ разнообразію ощущеній чайнаго вкуса и возвышать свое чутье, такъ сказать, до объективности.

Изъ послѣднихъ партій мною отобраны чаи и, *по самомъ строгомъ изслѣдованіи вкуса* и назначеніи *самыхъ умѣренныхъ цѣнъ*, поступили къ отправкѣ чрезъ *почту и транспортныя* конторы во всѣ города *Россіи, Польши, Финляндіи и Кавказа;* а также и къ производству торговли въ моихъ *Московскихъ* магазинахъ.

Не позволяя себѣ говорить что-либо въ похвалу, я замѣчу только, что тридцати-лѣтняя практика дала мнѣ возможность оправдать довѣріе и заслужить доброе расположеніе къ себѣ господъ постоянныхъ потребителей чая моей фирмы; въ особенности за истекшее трехлѣтіе моей дѣятельности я постоянно получалъ доказательства неизмѣннаго довѣрія публики, за что при семъ имѣю честь благодарить.

Высылая во многіе города чаи моей фирмы, развѣшенные для продажи, я прошу желающихъ вновь завести у себя торговлю чаями моей фирмы адресоваться объ условіяхъ въ мою главную контору въ Москвѣ.

УСЛОВІЯ ПЕРЕСЫЛКИ ЧАЕВЪ ЧРЕЗЪ ПОЧТУ ВО ВСѢ ГОРОДА.

1. Контора пересылаетъ **ЧАИ** въ особенно прочной укупоркѣ и всегда съ первою отходящею почтою.
2. Укупорку и пересылку **ЧАЕВЪ** чрезъ почту контора принимаетъ на свой счетъ.
3. Развѣску **ЧАЕВЪ** контора назначаетъ согласно требованію въ фунты, полуфунты и четверти, обертываемые свинцомъ и пломбируемые штемпелемъ.
4. Требованія должны быть не менѣе какъ на 15 р., адресъ долженъ быть четко написанъ.
5. Гг. выписывающіе не менѣе какъ на 25 р. въ одинъ ящикъ пользуются скидкою 5 процентовъ.
6. Гг. выписывающіе на 100 р. въ одинъ разъ пользуются скидкою 10 процентовъ.
7. Корреспонденція можетъ быть, кромѣ Русскаго, и на всѣхъ иностранныхъ языкахъ. Адресъ: въ Москву, въ Главную Контору Московскихъ Чайныхъ Магазиновъ

Купцу Михаилу Гаврилову
КЛИМУШИНУ.

Жители города Минска и его окрестностей могутъ получать чай моей фирмы У. Л. В. *Дельпаце въ Минскѣ.*

М. КЛИМУШИНЪ.

ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ
ВНОВЬ ПОЛУЧЕННЫМЪ ЧАЯМЪ ИЗЪ КЯХТЫ
ВЪ МАГАЗИНАХЪ
М. КЛИМУШИНА.
ВЪ МОСКВѢ

Адресъ магазиновъ: *1-й на Мясницкой улицѣ, въ домѣ Черткова.* *2-й близь Опекунскаго Совѣта въ домѣ Волкова.*

ЧЕРНЫЕ ЧАИ.	Цѣна за ф. серебромъ. Руб.	К.
1. Терпкій	1	60
2. Букетно-терпкій	1	80
3. Букетно-терпкій первый сортъ	2	—
4. *Букетный*	2	20
5. Тоже съ цвѣткомъ	2	30
ЦВѢТОЧНЫЕ ЧАИ.		
6. Терпко-букетно-колоритный	2	50
7. Мягкій-терпко-букетный	2	80
8. Тоже первый сортъ	3	—
9. Мягко-терпко-букетно-розанистый	3	25
10. Тоже первый сортъ	3	50
ЛЯНСИНЫ.		
11. Остро-букетно-розанистый	4	—
12. Тоже первый сортъ	5	—
13. Остро-букетно-затхлый	6	—
14. Остро-букетно-медвяный	7	—

ЖЕЛТЫЕ ЧАИ.	Цѣна за ф. серебромъ. Руб.	К.
15. Желтый средній	4	—
16. Пхянь	6	—
17. Высокій сортъ	8	—
18. Тожъ съ цвѣтами	10	—
19. Въ плетюшкѣ вѣсомъ 1½ ф.	12	—
ЗЕЛЕНЫЕ ЧАИ.		
20. Средній	4	—
21. Жемчужный	6	—
22. Самый высокій	10	—
Чаи въ цибикахъ по 10 ф. съ лянс. верх. (Съ этихъ цибиковъ уступки не дѣлается.		
23. Букетно-терпкій первый сортъ	20	—
24. Букетный	22	—
25. Терпко-букетно-колоритный	25	—
26. М.-терпко-букетный первый сортъ	30	—
27. М.-терпко-букетно-розанистый	35	—
28. Остро-букетно-розанистый	40	—

Примѣчаніе. 1-е. Для избѣжанія какихъ либо недоразумѣній въ моихъ отношеніяхъ съ гг. покупателями, я считаю нужнымъ прибавить нѣкоторыя объясненія терминовъ, употребленныхъ мною въ прейсъ-курантѣ: **ТЕРПКІЙ** чай отзывается нѣкоторою горьковатостію и вмѣстѣ вяжучестію: **БУКЕТНЫЙ** чай имѣетъ въ себѣ всѣ свойства хорошаго чая: и горьковатость и вяжучесть и ароматъ, но такъ, что всѣ эти качества находятся въ чаю въ совершенной пропорціи; **ТЕРПКО-БУКЕТНЫЙ** чай, въ которомъ при букетности есть незначительная горьковатость; **КОЛОРИТНЫЙ**, который при употребленіи имѣетъ въ себѣ свойство долѣе другихъ удерживать настой или цвѣтъ чая; **РОЗАНИСТЫЙ**, отличается особеннымъ ароматомъ, свойственнымъ только высокимъ сортамъ чая; **ЗАТХЛИСТЫЙ**, намекающій какъ бы на гнилость, но только ароматную; **МЕДВЯНЫЙ**, который при другихъ качествахъ имѣетъ сходство съ запахомъ липоваго меда.

2-е. Новые Кяхтинскіе чаи по большей части имѣютъ мало въ себѣ цвѣтка или бѣлаго ростка: есть чаи крупные и мелкіе, но это вообще нисколько не выражаетъ достоинства самаго чая, а зависитъ отъ укладки его Китайцами.

М. КЛИМУШИНЪ. (717)

KANTOR GŁÓWNY
MOSKIEWSKICH MAGAZYNOW HERBATNICH
Kupca Michała
KLIMUSZYNA
W MOSKWIE.

Zawiadamia kupujących herbatę, że jarmark w **NIŻSZYM NOWGORODZIE** już się skończył, i ogólny wypadek handlu herbatniego był następujący:

HERBATY z Kiachty przywieziono do **60,000** skrzyń, zatém o **10,000** skrzyń mniéj niż w roku przeszłym, do tego trzeba jeszcze dodać, że do **20,000** skrzyń pozostało w składach aż do grudnia, co właśnie stanowi niedobór, równający się połowie ogólnéj summy przeszłorocznéj, ztąd też musiało wyniknąć podwyższenie ceny, która jednakże na wszystkie gatunki utrzymała się przeszłoroczna, téj jedynie okoliczności przypisać należy, że w handlu herbatą gotują się na przyszły kwiecień znaczne reformy.

Zresztą, obecny stan handlu herbatniego aż do kwietnia jest przechodowy, przeto nic pewnego o przyszłości wywnioskować nie można; zdaje się to tylko być rzeczą niewątpliwą, że herbata Kiachtyńska przed grudniem musi podrożeć, ale i na to wpłynie jeszcze zmniejszona opłata cła od herbaty Kiachtyńskiéj. Następnie będzie zależało od dozwolonego obecnie przywozu herbaty drogą morską.

Jakie przymioty będą téj herbaty? Dotychczas wiadoma nam była herbata na okrętach przywożona, ale otrzymywana za pomocą kontrabandy, którą, jako uległą konfiskacie na rogatkach celnych, mieliśmy zręczność widzieć i probować, i przyznajemy, żeśmy ją znaleźli zupełnie różną od herbaty Kiachtyńskiéj, miała bowiem podmieszane obce gatunki i była smaku zepsutego.

Kompania rossyjska miała możność dostarczania herbaty prawdziwéj Fuczańskiéj, która zawsze odznaczała się najmocniejszym aromatem i smakiem wybornym, ale i to ściągało się jedynie do czarnych gatunków herbaty. Herbata zaś kwiecista téj kompanii różniła się zawsze od Kiachtyńskiéj swoim białawym kolorem i zupełnym niesmakiem.

Ponieważ napomknąłem wyżéj o herbatach Fuczańskich, przeto nieodrzeczy będzie powiedzieć słów kilka o prowincji Fuczan, od któréj otrzymały swą nazwą. Jest to jedyna prowincja rozległych Chin, która ciągle przysyłała do Kiachty herbatę zawsze wysokiéj dobroci, co zależało tak od jeograficznego położenia tego obwodu, jako też i od umiejętniéj uprawy rośliny herbatniéj przez tamecznych plantatorów chińczyków.

Czy więc będziemy otrzymywali herbatę téj prowincji przez Kiachtę, czy też przez porty drogą morską, zawsze będziemy mieli herbatę wyborną. Temu przypisać należy tę okoliczność, że w Rossji sposób używania herbaty jest nacjonalniejszy, niż we wszystkich innych krajach Europy.

Wiadomo bowiem, że w Niemczech i we Francji używają ją bardziéj jako lekarstwo, najpowszechniejszym zaś tam zasilającym napojem, herbatę zastępującym, jest kawa.

W innych krajach, chociaż użycie herbaty jest znaczne, ale się zwykle używa z różnemi dodatkami, jak naprzykład z cukrem, śmietanką, mlékiém, winém i chlebem; ma to zatém znaczenie śniadania, nie zaś przyjemność amatorską—picia herbaty.

Rossjanie zaś więcéj lub mniéj szukają w herbacie zaspokojenia swojego smaku czysto estetytycznego, gdyż u nas kawa, prócz mieszkanców gubernji nadbałtyckich, bardzo mało jest upowszechnioną—pijemy więc herbatę, i samą tylko herbatę.

Ztąd też producenci ruscy poczuwają się do ważnego obowiązku czynienia zadość temu szlachetnemu skierowaniu smaku narodowego. Żeby zaś należycie odpowiedzieć temu, producenci powinni mniéj więcéj mieć własny gust tak delikatny, żeby mógł z łatwością czuć w herbacie liczne odcienia smaku.

Ostatni transport herbaty już otrzymałem, i *po najściślejszém zbadaniu smaku* i naznaczeniu *cen jak najumiarkowańszych* wysłałem już przez *pocztę* i *transportowe* kantory do wszystkich miast *Rossji, Polski, Finlandji i na Kaukaz;* tudzież do expedjowania w moich magazynach w *Moskwie*.

Wstrzymując się od wszelkich pochwał osobistych, to tylko powiem, że trzynastoletnia praktyka podała mi możność zasłużenia na zaufanie i zjednanie dobréj o sobie opinii tych wszystkich, którzy się stale firmy mojéj trzymają; szczególniéj w ciągu ostatnich upłynionych trzech lat mojego zawodu, ciągle otrzymywałem dowody stałego zaufania szanownéj publiczności, któréj mam honor najczuléj przytem dziękować.

Wysyłając do wielu miast herbatę mojéj firmy, rozważoną do przedaży, upraszam iżby życzący znowu zaprowadzić u siebie handel herbatą mojéj firmy, skomunikowali się o warunkach z moim głównym kantorem w Moskwie.

WARUNKI WYSYŁANIA HERBATY PRZEZ POCZTĘ DO WSZYSTKICH MIAST.

1. Kantor przesyła **HERBATĘ** w osóbném upakowaniu i zawsze przez najpierwszą pocztę.
2. Upakowanie i przesłanie **HERBATY** przez pocztę, kantor uskutecznia własnym kosztem.
3. Kantor rozważa **HERBATĘ** stosownie do życzenia wypisującego, na funty, pół funty, i ćwierć funty, obwijane w papier ołowiany i plombowane stęplem.
4. Żądać należy niemniéj na 15 rubli, i adres trzeba pisać wyraźnie.
5. Wypisującym nie mniéj jak na 25 r. w jednym pudelku, ustępuje się 5 procentów.
6. Wypisującym na 100 rubli jednocześnie, ustępuje się 10 procentów.
7. Korrespondować można w języku tak rossyjskim, jako i w każdym cudzoziemskim. Adres do Moskwy, do Głównego Kantoru Moskiewskich Magazynów Herbatnich *kupcowi Michałowi*

KLIMUSZYNOWI.

Mieszkańcy miasta Mińska i jego okolic mogą otrzymać herbatę mojéj firmy u L. W. *Delpaca w Mińsku.*

M. KLIMUSZYN.

CENNIK
nowo-otrzymanéj herbaty z Kiachty
W MAGAZYNACH
M. KLIMUSZYNA
W MOSKWIE

Adres Magazynów: *1-szy na ulicy Miasnickiéj, w domie Czertkowa.* *2-gi blisko Rady Opiekuńczéj w domie Wołkowa.*

HERBATA CZARNA.	Cena za funt srébrém. Rub.	Kop.
1) Pieprzkowata	1	60
2) Bukieto-pieprzkpwata	1	80
3) Bukieto-pieprzkowata 1-go gatunku	2	—
4) *Bukiecista*	2	20
5) Także z kwiatem	2	30
HERBATA KWIECISTA.		
6) Cierpko-bukiecisto-kolorowa	2	50
7) Miękko-cierpko-bukiecista	2	80
8) Także pierwszego gatunku	3	—
9) Miękko-cierpko-bukiecisto-różowata	3	25
10) Także pierwszego gatunku	3	50
LANSINY.		
11) Ostro-bukieto-różowata	4	—
12) Także pierwszego gatunku	5	—
13) Ostro-bukieto-zatchlista	6	—
14) Ostro-bukieto-miodowa	7	—

HERBATA ŻÓŁTA.	Cena za funt srébrem. Rub.	Kop.
15) Żółta średnia	4	—
16) Pchiań	6	—
17) Przedni gatunek	8	—
18) Także z kwiatem	10	—
19) W pudełku na wagę 1½ funta	12	—
HERBATA ZIELONA.		
20) Średniego gatunku	4	—
21) Perłowa	6	—
22) Najprzedniejsza	10	—
Herbata w cibik. po 10 f. lans. wierzch. (Od tych cybików rabatu nie ma).		
23) Bukieto-pieprzkowata 1-go gatunku	20	—
24) Bukietowa	20	—
25) Cierpko-bukieto-kolorowata	25	—
26) M.-cierpko-bukiecista 1-go gatunku	30	—
27) M.-cierpko-bukieto-rożowata	35	—
28) Ostro-bukieto-różowata	40	—

Uwaga 1-sza. Dla uniknienia jakichkolwiek nieporozumień w stosunkach z wypisującymi odemnie herbatę, winieniem nadmienić kilka słów co do nazw w cenniku moim użytych: w herbacie **PIEPRZKOWATÊJ (CIEPKOWÉJ)** daje się czuć niejaka gorzkowatość i zarazem smak ściągający. Herbata **BUKIECISTA** posiada wszystkie przymioty dobréj herbaty, to jest, pieprzkowatość, smak ściągający i aromat, lecz tak, iż wszystkie te przymioty znajdują się w herbacie w zupełnéj proporcji. **PIEPRZKOWATO-BUKIECISTĄ** herbatą jest ta, w któréj obok bukiecistości czuje się niejaka goryczka. **KOLOROWĄ** jest ta, która w użyciu ma własność najdłuższego zatrzymywania naciągu czyli koloru herbaty. **RÓŻOWATA** odznacza się szczególniejszym aromatem, właściwym jedynie wysokim gatunkom herbaty. **ZATCHLISTA**, przypomina nieco tchliznę, ale jedynie aromatyczną. **MIODOWA** obok innych przymiotów ma podobieństwo do zapachu najwyborniejszego miodu lipowego.

2-ga. Najświeższa herbata z Kiachty po większéj części mało zawiera kwiatu czyli białawych rostków; jest także herbata bujna i drobna, ale to wcale nie oznacza dobroci saméj herbaty, lecz zależy od sposobu upakowania przez Chińczyków.

M. KLIMUSZYN. (717)

Печатать позволяется. ВИЛЬНО 24 Ноября 1861 г.— Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. *Мухинъ*.

W Drukarni A. H. Kirkora.